Aquilina Birăescu

TOVARĂŞI, CULTURA...

Proze retro

Timişoara
Editura Marineasa, 2010

Carte apărută cu sprijinul
Consiliului Județean Timiş

Coperta: Franz Xaver Messerschmidt (1736-1783)

© Aquilina Birăescu
ISBN 978-973-631-636-4

Tovarăşi, cultura!

- Hei, măi, măi! Fii atent că ne răstorni!

Strângând cu putere între palme volanul, şoferul nu dădu semne să fi auzit. Înainta deci cu tractorul de care fuseseră remorcați, impasibil, fără să se sinchisească de adânciturile ivite din loc în loc de-a lungul pavajului.

- Hei, hop! Se striga pe mai multe voci de câte ori treceau peste o groapă. „Cultura în ajutorul agriculturii socialiste", aşa le spusese şefa ieri la instruire. Ei, oamenii de cultură ai județului...

„Hei, hop!" Înaintau totuşi, bălăngănindu-se încoace şi-n colo asemenea unei nave în derivă.

„Şefa ne aşteaptă acolo", ținu să-i pună la curent cineva, responsabil cu apelul nominal (Tandrea? prezent! Duculescu? pezent! Datcu? pezent!...) Acolo, unde? fu tentată să întrebe. Renunță pentru că, de fapt, nu avea prea mare importanță, tot câmp era, indiferent unde, iar ei urmau să... să ce?

- Opreşte, măi! Continuau să răzbată zadarnice strigăte din alcătuirea ciudată, ceva între tren şi tramvai, semănând câte puțin cu fiecare, de parcă cei care au întocmit-o n-au izbutit să se decidă. Un soi de coşmelie prelungă din lemn cu acoperiş metalic şi ferestre înguste. Forma lor, uşor paralelipipedică, îți dădea impresia că geamurile urmau să alunece dintr-o clipă într-alta dintre cadrele de cauciuc ce abea le mai țineau prizoniere.

- Afurisită drăcovenie! Cum a zis că se numeşte struţăcămila asta în care ne-am urcat? Întrebarea se înecă în învălmăşeala strigătelor pe mai multe voci.

Strânse mai cu putere la piept sacoşa. Se temea să nu alunece pe podeaua acoperită cu o pojghiţă de noroi uscat ce se transforma sub picioarele lor într-o pulbere fină. Prin fermoarul întredeschis răzbătea – parcă pentru a-ţi da bineţe, un fel de inedită bună-dimineaţa – capătul roz al termosului cu ceai şi mirosul îmbietor de chiftele aşezate între felii de pâine.

- Opreşte, măi, opreşte!

- Hei, hop!

- Ne răstorni!

- Ce faci, măi!?

O smucitură puternică îi îndesă pentru o clipă pe unii într-alţii, parcă în chip de răspuns.

- Suntem la stop! Asta a fost. De-aia au oprit brusc, concluzionă cineva.

- Repede jos, să-i facem semn şoferului!

- Repede, repede!

Îndemnurile se înteţiră urmate îndată de lovituri puternice în portiera refuzând să se deschidă.

- S-a blocat! Iată ce mai lipsea!

Replica fu o puternică izbitură cu umărul în portieră. Ivărul buclucaş cedă, iar uşa se legăna acum bătrâneşte în nişte balamale aşezate asimetric. Câţiva ţâşniră sportiv din coşmelie şi dintr-un salt fură în dreptul tractorului.

Din gesturi, din zâmbete au priceput repede că s-au înţeles, iar delegaţia lor, doi bărbaţi tineri cu alură sportivă în faţă, doi mai în vârstă, cu început de chelie şi pântecele încorsetat de nişte jachete prea strâmte, în spate şi la oarecare distanţă, abia

ținându-se după ei, cu halatul albastru peste un cojocel de oaie, una dintre femeile de serviciu.

- Nu şi-a dat seama omu' că ne zdruncină atât de tare, îngăimă împăciuitoare femeia de serviciu, strângându-şi halatul împrejurul cojocelului, de parcă ar fi putut-o apăra împotriva frigului dimineții de toamnă. N-a mai umblat cu de-astea prin oraş. Cum a zis că-i spune?

- Bodroancă, veni răspunsul celui ce, urcând ultimul, lupta cu îndărătnica uşă refuzând acum să se lase închisă.

- Cum îi spune? Se amestecă şi ea aplecându-şi a curiozitate urechea în direcția de unde aştepta să vină răspunsul.

- Bodroancă! Repetă cu iz glumeț de victorie în glas cel ce izbuti să-i dea de capăt buclucaşei încuietori.

„Bodroancă", repetă în gând. „Ce nume hazliu. N-a mai auzit cuvântul acesta, şi doar de atâția ani pe la muncile agricole a avut ocazia să se familiarizeze cu folclorul local. Ce-o fi însemnând? Pe cine să întrebe? Făcu o clipă ochiii roată. Cei din jur nu prea păreau dornici să converseze. Dar în definitiv n-avea de ce să-şi bată capul cu aşa ceva. Şă-şi caute, mai bine, un loc. Da, ce-l de pe care s-a sculat când au oprit la stop." Constată cu uimire că, odată şocul zdruncinăturilor trecut, peste cei din bodroancă se lasă o linişte apăsătoare, întreruptă din când în când de plesnetele scurte venind dinspre un mic grup al jucătorilor de poker.

Ciudata înjghebare înainta acum legănându-i uşor astfel că, fără voia lor, se înclinau ritmic de parcă ar fi încuviințat mereu câte ceva. Aşezați pe două rânduri de banchete dispuse față în față se

priveau unii pe alții ca într-o inedită reprezentație teatrală, actori și spectatori în același timp. Cei ce nu fuseseră destul de iuți spre a-și găsi un loc, puseseră câte un ziar pe podea și stăteau pe el chirciți, grijulii să nu-i depășească marginile. Dincolo de foile tipărite, noroiul așezat în straturi succesive îți venea să zici, câte unul pentru fiecare anotimp ploios al ultimului cincinal, se transforma, când îl atingeai, într-un soi de pulbere invizibilă, poposindu-ți îndărătnic în nări și apoi în gât.

- Oare unde mergem? Făcu o tentativă de dialog cu vecinul din stânga, un arheolog de obicei taciturn. Nu se desminți nici de data aceasta. Ridică din umeri a neștiință, fără să-și înalțe ochii de pe vârfurile pantofilor. Îl urmări câteva clipe cum le mișca ușor, pentru ca apoi să le așeze la loc parcă absorbit de o joacă numai de el știută. Se întoarse spre dreapta. Pe actori e mai ușor să-i provoci la vorbă, își zise în gând.

- Ce părere ai Max ? Oare la ce mergem?

- La plantat de roșii, precis nu. Chicotiră amândoi conspirativ. La plantat de roșii fuseseră în primăvară. Ea cu Max nimeriseră în aceeași echipă, după ce-i împărțise un șef de la gospodăria colectivă în grupe de câte doi. Ei doi ieșiră la numărătoare împreună.

- Îți amintești?

Max schiță un gest de lehamite.

- Cum să nu-mi amintesc? N-am fost noi doi cei mai proști!

Îi strânse pentru o clipă mâna în semn de solidaritate. Izbucniră în râs. Pe dinaintea ochilor minții i se derulă scena petrecută în urmă cu câteva luni. Ea cu brațul doldora de răsaduri; o procopsise

cu ele un tip scund cu chelie. Grav, împărțea în dreapta și-n stânga smocuri mai mari sau mai mici de fire plăpânde și verzi, tocmai aduse din seră. Urmau să le așeze pe marginea unor șănțulețe, să le ude, apoi să le acopere rădăcinile cu pământ așa încât tulpinele să rămână drepte. Zadarnic se trudiră, zadarnic încercară să taseze pământul, înălțând împrejurul fiecărui firicel un adevărat turn în miniatură, firavele lujere se înclinau cu încăpățânare, aplecându-și supărăcioase frunzele. „Lasă-le păcatelor, nu vezi că nu ne pricepem!" nonșalanța de actor a lui Max o cuceri și se așezară amândoi câțiva metri mai spre dreapta lotului la umbra unui salcâm. Ademeniți, îi urmară la scurtă vreme și alții. Rămaseră acolo tăifăsuind până ce se dădu semnalul plecării, urmăriți de privirile încărcate de reproș ale celor din stafful ceapeului.

Da, atunci cel puțin era primăvară, cald, te credeai într-o ieșire la iarbă verde, pe benzina statului. Cald, soare, o lumină ce parcă rupsese zăgazurile și inunda tot ce găsea în cale. Nu departe de ei, un covor dens, roșu aprins, străpuns ici și colo de firave dâre verzi: *câmp de maci.* „Salut, Monet!" tresări. Da, așa ar fi spus și ea, dacă ar fi avut fantezia lui Max... Acum însă, pe vremea asta friguroasă, la început de noiembrie probabil că mergeau la porumb. Nu e chiar cea mai mare bucurie să te vezi în mijlocul câmpului dinaintea câtorva stive de porumb ce trebuie să fie scos dintre pănușii acoperiți cu un strat de brumă ce-ți înghețа mâinile. Episodul acesta se repeta de câteva ori în fiecare toamnă. *Ciobănaș cu trei sute-e de oi* dădea tonul șefa, agitând în mâna ridicată un cocean, inedită baghetă dirijorală. Câteva voci îi veneau

degrabă în ajutor: *Vii şi treci cu turma pe-e la noi* „Să cântăm, tovarăşi, să cântăm, să nu ne mai văicărim de frig." Treningul lălău ce-l îmbrăca în asemenea împrejurări, te lăsa să ghiceşti mulţimea hainelor ascunse dedesubt. *De-i vedea pe mândra dra-a-ga mea* corul ad-hoc devenea tot mai amplu şi mai disonant, conta însă bunăvoinţa. *Spune-i că m-am depărta-at de ea*. Apoi şefa cerea să i se facă loc în cercul femeilor care, prin imixtiunea siluetei masive, devenea dintr-odată mai mare. *Când soarele răsare dintr-un ne-egru nor, / Mă cuprinde mândro a-al tău dor*. Aici coristele se poticneau invariabil; un grup cânta *Dor îmi e* în vreme ce altul îl contrazicea „greşit, greşit!" *Jale-mi e.* Cu autoritatea ei şefa intervenea şi toată lumea cădea de acord că trebuie să se cânte *jale-mi e, Jale-mi e şi nu te po-ot uita...* „Atenţie: cocenii cu boabe la dreapta, pănuşii, la stânga" intervenea vigilentă şefa... Dar care-i dreapta, care-i stânga? Cercul mărindu-se, dreapta unora devenea stânga celorlalţi *N-am ce-ţi face, asta-i soa-arta mea!* „Tovarăşi, să fim totuşi serioşi!" Ridicându-se în picioare, privea mustrător spre cercul bărbaţilor. Mai eficienţi, luptau împotriva frigului trecându-şi de la unul la altul câte o sticlă, „ceai incolor", îngăimă cineva. Ţuica aluneca pe gâtlejuri în gâlgâituri dese. După ce mai împărţea câteva căutături tăioase înspre grupul rebelilor se reaşeza. „Să cântăm, tovarăşi, ceva mai vesel şi mai cu inimă, să-şi dea seama cei de aici că suntem oameni de cultură: *Macarale, printre blocuri argintii,* „Ha, ha!" Schimbarea de ritm era aplaudată. Câteva femei se porneau să salte vioi, supunând la grea încercare capacele lăzilor pe care se aşezaseră. *Macarale, suie zglobii / O*

macara-a... Mănuşile de lână deveneau pavăză prea subţire pentru recele cocenilor. Sub stăpânirea frigului degetele se mişcau tot mai încet şi mai nesigur. *Soleil, soleil...* nişte voci abandonară brusc şlagărul *Macarale* pentru a saluta câteva raze de soare ce reuşiseră să sfâşie perdeaua norilor, iar acum poposeau pe mâinile lor. Căldura blândă descleşta pe nesimţite falangele degetelor. Tresălta în noi un straniu entuziasm, o bucurie venită parcă de foarte departe, poate dinspre vreun îndepărtat om al cavernelor pitit printre genele noastre. *Soleil, soleil...* „Încă puţin şi, să vedeţi cum se va încălzi!" Timpul probabil, una dintre pasiunile şefei... *Soleil, soleil...* „Cum e mai departe!" întrerupse cineva refrenul. În loc de răspuns câteva voci schimbară şlagărul: *Să nu ne despărţim...* Cochetăria cu razele de soare fusese într-adevăr de scurtă durată.

- Ce crezi, mergem la porumb?

Max nu avea vreo părere, voia să sugereze privirea dezabuzată cu care o fixă câteva clipe. Apoi adăugă:

- Habar n-am!

Da, de fapt de unde să ştie Max? Ce, parcă-i spusese lui cineva? A întrebat şi ea aşa, să mai converseze. Ar fi încercat să-i întrebe şi pe alţii, dacă n-ar fi fost zgomotul sacadat ce, iată, începu să se înstăpânească, un fel de „dinga-danga, danga-dinga" de osii gata să alunece dintre şuruburi, crescând pe măsură ce bodroanca înainta. La cartofi, n-au totuşi cum să ne ducă în luna noiembrie. La floarea-soarelui? Păzească Dumnezeu!

Nu primi nici un răspuns.

Da ce-l tot bate la cap pe bietul Max ? Da, chiar, parcă-i spusese lui cineva? A întrebat şi ea să mai dezmorţească atmosfera.

Oare unde mergeau totuşi? Să-i descoase şi pe alţii nu avea rost. Din măruntaiele bizarei înjghebări începu să răzbată un ciudat zgomot ce i-ar fi acoperit oricum vorbele. Cât mai aveau de mers? Cine ştie? Poate o jumătate de oră, poate mai mult. Ce să facă în acest răstimp? Să încerce să depene în minte ceva frumos, să-şi caute un punct de sprijin în propriul gând...

Urmărea cu privirea succesiunea egală a stâlpilor de iluminat, flancând de o parte şi de alta şoseaua, stingheri parcă în inutilitatea lor, concurați de razele soarelui străpungând în joacă petecele gri ale norilor. Va fi o zi senină, va ploua? De unde să ştii cum va sfârşi hârjoneala norilor cu razele de soare...

Brusc, tractorul de care fuseseră remorcați coti spre stânga, întrerupând defilarea stâlpilor metalici. Câteva zdruncinături puternice îi făcură să-şi îndrepte privirile înspre geamurile prăfuite pe care stropii de ploaie desenaseră – cine ştie când – dâre subțiri. Intraseră pe un drum de țară. De-o parte şi de alta, cât cuprindeai cu ochii, porumb.

„ Asta e!” Îşi spuse în gând. Zâmbetul amar ce-i apăru pe chip îl scoase pe arheolog din muțenie. Printre dangăte de fiare, stând parcă să alunece dintre şuruburi, desluşi anevoie:

- Da ce, te aşteptai să te ducă la operă?

„Dinga-danga, danga-dinga, hârşş”. Inutil să încerce un răspuns.

- De data asta chiar că ne răstoarnă! Îi şuieră Max la ureche.

„Dinga-danga, danga-dinga, hârşş”.

Înaintând prin gropi şi ridicături, hazliul vehicul semăna tot mai mult cu spinarea unui cal nărăvaş. Impasibili până atunci, jucătorii de poker ieşiră şi ei din indiferență. Întretăiate de zgomot, li se desprindea de pe buze câte un f... şuierat, frânturi de înjurături întrerupte. Nesiguri pe gesturile lor, făceau eforturi să se ridice de pe insulițele de ziar aşternute pe podea.

- Am ajuns!?

Exclamație, întrebare? Ar fi fost greu de precizat, pentru că vorbele mai mult se citeau de pe buze decât se auzeau. Câțiva începuseră să-şi pipăie febril sacoşele convinşi că ne vom opri dintr-o clipă într-alta. Pe chipurile unora înflorise un surâs ce-l mai întâlnise de mult, în copilărie, pe fețele soldaților ieşind din unitatea militară în ultima zi de armată. Revăzu pentru câteva clipe în minte scena la care asistase de câteva ori în drum spre şcoală. Un grup de tineri – ar fi fost greu să spui dacă erau fericiți sau doar derutați – strigând cu un soi de însufleţire străbătută parcă de o undă de nelinişte: „hai, libi!” Să cobori din bodroancă, să scapi de teroarea zdruncinăturilor, îți trezea în suflet ceva din beția acelui sentiment de eliberare. „Eu nu mă mai urc într-asta nici dacă va trebui să mă întorc acasă pe jos!” „Mai bine ieşim la şosea şi aşteptăm, poate s-o îndura cineva să ne ia în maşină.” „Da, autostopul ar fi cea mai bună soluție.” Dialogul celor doi istorici aflați pe bancheta din fața ei fu întrerupt de un viraj neaşteptat al tractorului. Abia de-şi mai putură ține echilibrul cei câțiva care, din graba de a coborî cât mai repede, se ridicaseră în picioare. Schimbarea bruscă de direcție îi readuse

fără voia lor pe banchetă. Câteva strigăte, amestecând în proporţii egale uimirea, dezamăgirea, teama de multiplele feţe ale necunoscutului, ceva de felul: „Uoo! Băă! Hei! Ce-i!?” fură răspunsul la neaşteptata întorsătură.

Se treziră din nou pe şosea, n-ar fi putut să spună dacă era în continuarea celei pe care porniseră sau o alta. De-o parte şi de cealaltă a drumului, cât cuprindeai cu privirea, pământ incredibil de negru, proaspăt întors de coarnele plugului.

Bodroanca începu să lase treptat din viteză, până când icnind bătrâneşte se opri. Cu siguranţa de gimnast în mişcări, tractoristul parcurse din două salturi distanţa dintre cabina lui şi portiera ciudatei înjghebări în care se aflau, deschizând-o cu o mişcare de prestidigitator.

- Am ajuns!

Schimbară între ei priviri întrebătoare, ca şi cum s-ar fi declarat incapabili să priceapă o astfel de glumă.

- Am ajuns! Aci este, puteţi coborâ!

- Tu înţelegi ceva? ieşi din muţenie arheologul.

- Nu cred că e ceva de înţeles, răspunse Ghiţă, aşezându-şi precaut un picior pe pământul noroios. Ce să facem aici? Reluă îndată ce-şi văzu restabilit echilibrul după impulsul anevoie de stăvilit de-a aluneca pe lutul cleios.

Cum nu primi nici un răspuns, repetă:

- Ce să facem aici?

Şoferul ridică din umeri. Stânjenit arătă cu degetul înspre silueta ce înainta prin noroi, cu mişcări de plută în derivă.

- O să vă spună şefu’.

Se priviră unii pe alții întrebători, apoi nedumerirea şi transformă în consternare. N-au auzit bine, ori chiar spusese ceva despre nişte morcovi ce trebuiau adunați din brazda răsturnată.

- Care morcovi? Întrebă cineva.

Fură îndemnați să privească mai atent, ceea ce şi făcură. Urmarea? Văzură cum în interiorul hălcilor de pământ clisos se profilau, într-adevăr, nişte forme conice de culoare portocalie.

- Dar sunt plini de noroi! Porniră protestele.

- Păi, tocmai asta este problema!

Da, asta era. Fuseseră aduşi aici să despartă noroiul de morcovi. Adică, pe cel dintâi să-l lase păcatelor, la locul unde se află din vremi de nimeni ştiute, iar morcovii să-i adune în grămezi care, încărcate după aceea în remorci vor urma un drum sinuos prin facturi, depozite, borderouri, magazine, e-hei, până să-şi afle capătul în bucătăriile lor. Cu gândul la acest final apoteotic *şefu'* zâmbi larg, plimbându-şi instinctiv buricele degetelor pe deasupra pântecului. Femeile schițară câteva chicoteli complice. Iar ei îi trecut parcă pe dinaintea ochilor oala cu emailul albastru iremediabil compromis de mulțimea întrebuințărilor, în foalele căreia ar fi putut să-şi încheie complicatul traseu nefericiții morcovi. „Arunc-o, dracului, o bodogănea în tinerețe bunica. Cât ai de gând s-o mai ții, e de pe vremea Mariei Tereza." Pentru bunica Maria Tereza era cel mai citat reper istoric. Toate lucrurile vechi urcau în timp până atunci. Oala cu pricina însă îşi făcuse intrarea în viața familiei lor, cam pe vremea când zglobiul veac douăzeci tocmai ieşise dintre scutecele istoriei. Krupp 1901, desluşea pe o margine tocită de vreme şi de mulțimea spălărilor

ce-au încercat de-a lungul anilor să-i redea strălucirea dintâi. O, ho! Iar acum ar fi trebuit să urmeze aceştia, răsfăţându-se încă, neştiutori în cernoziomul umed ce-i plămădise...

- Uite-o şi pe Monaclisa! Exclamă Max.

- Mai încet, măi, că te aude, şopti cineva în vreme ce privirile tuturor se îndreptau spre Aro-ul alb din care se profilă întâi botul şi carâmbul cizmelor negre încleştate pe nişte picioare masive, sugerând pilonii unui pod pe o apă învolburată, apoi, palpând nervos aerul în căutare de sprijin, apăru mâna durdulie cu degetele asemenea pernițelor alungite întrebuințate de croitorese pentru depozitarea acelor de cusut. Antrenat, şoferul abandonă pe dată volanul, şi-i veni grăbit în ajutor, astfel că, în clipa următoare ne puteam bucura de priveliştea şoldurilor ei unduindu-se greoi, ca o copaie azvârlită pe lac.

- Tovarăşi, cultura...

Făcu o pauză, răstimp în care ne inventarie cu privirea ca un comandant pe punctul de a transmite oştenilor planul de bătălie. Se făcuse linişte şi toți păreau că aşteaptă să audă una dintre acele vorbe memorabile ce le păstrezi apoi în minte, ca să le spui la bătrânețe nepoților. Pe un ton mai hotărât reluă:

- Tovarăşi, cultura are menirea să ajute agricultura !

Un oftat adânc, asemenea unui cor mut, rupse liniştea. Misterul prezenței noastre acolo fusese dezvăluit.

- Îmi pare rău că nu pot sta cu voi, dar trebuie să merg la o şedință.

Pernițele degetelor se îndreptară spre buclele cocului ca pentru a le verifica integritatea.

- Ne vedem mai târziu. Spor la treabă!

Cocul blond se aciui apoi grăbit în interiorul maşinii, urmat de copaia unduitoare şi ceea ce nouă ne sugeraseră a fi pilonii temeinici ai unui pod. Maşina demară lin, aşa încât portiera întredeschisă ne lăsă încă să ne mai bucurăm de priveliştea perinițelor alungite, fluturate prin aer în semn de bun rămas.

Trecuse de ora trei şi stropii mărunți, abia de-i simțeai la început, se transformară treptat în burniță. Curând se întețiră şi acum ploua mocăneşte. Lumina zilei deveni lăptoasă, de parcă un făcăleț nevăzut ar fi amestecat norii împingându-i tot mai mult spre pământ. Apoi zarea prinse nuanțe de gri.

Fu tentată să-şi ducă mâinile la spate, în locul de unde o durere ascuțită o avertiză că stătuse prea mult aplecată. Renunță însă la gest privindu-şi mâinile înnoroite. Morcovii ce-i scoseseră dintre brazdele săpate de plug, formau acum şiruri drepte de movilițe portocalii.

- Ce zel te-a cuprins, de-ai ajuns la capătul rândului? Max îşi vestea trecerea prin dreptul ei. Păşea cu greu, lăsând în urma lui urme adânci.

Chiar, ce-o apucase. Înaintase furată de priveliştea familiilor de şoareci alergând speriați încoace şi-n colo. Se pregătiseră din vreme de iernat, îşi înjghebaseră cuiburi pe care le socoteau temeinice, iar ei apărură să le strice socotelile. Unii mai temători o zbugheau derutați. Alții însă, păreau

decişi să-şi apere domeniul. Din ochii minusculi şi sticloşi azvârleau nevăzute săgeți spre intruşi, înainte de a se afunda mai adânc în galerii numai de ei ştiute.

Mergeau cu greu prin pământul proaspăt arat. „A fost odata, ca niciodată, pe când purecii se potcoveau cu zece ocale la câte un picior...” au fost odată nişte fraieri ce se credeau intelectuali şi umblau teleleu pe ogoare la munci patriotice... Auzi, să plasezi incredibilul poveştilor într-o vreme când purecii se potcoveau cu sute de ocale la un picior. Se simți ca şi cum ar face parte din tagma acelor pureci... păcat că nu reuşea să şi salte asemenea lor, pentru că de umblat, devenea din ce în ce mai greu. Noroiul lipicios îi încleşta tot mai tare picioarele pe măsură ce se străduia să le smulgă. Izbuti cu greu până la urmă, atâta doar că hălcile de pământ aşezate pe tălpi, incredibil de grele, o împiedicau să păşească mai departe.

- Hai, grăbeşte-te, se pleacă!

Vântul ce se pornise, aducea vorbele în rafale.

- Nu pot să mă mai mişc, ajutați-mă!

Îşi agita braţele prin aer în căutarea unui sprijin. Nu s-a gândit niciodată la această înspăimântătoare forță a pământului, ce-ți prinde tălpile ca-n menghine şi apoi te absoarbe. Simți că nu se mai poate împotrivi alunecării. N-a cântărit nicicând grozăvia ce-o ascunde expresia „l-a înghițit pământul”, o înregistrase doar ca pe o metaforă... cât de uşor transformăm în literatură spaima cuiva...

- Salvați-mă, salvați-mă! Striga mereu mai tare printre hohote de râs. Postura de nevolnică o făcea să se jeneze şi atunci, încerca să-şi atenueze

stânjeneala ascunzându-şi teama îndărătul unei aparente glume. De fapt îi era din ce în ce mai frică. Da, pământul chiar te poate înghiți...

Îşi înălță privirea... Deasupra ei cerul, ca un capac plumburiu aşezat peste tigaia tuciurie care era pământul proaspăt arat. Stropii de ploaie din ce în ce mai mari diluau parcă şi aşa puțina consistență a brazdei. Devenise tot mai greu să-şi păstreze echilibrul.

Max şi Arheologul o înşfăcară exact în clipa când alunecarea părea de nestăvilit. Se şi vedea zbătându-se în noroiul lipicios, îl simțea ca şi cum i-ar fi pecetluit buzele, apoi, în cerul gurii i se aşeză nu gust fad...

- Ce bine e să stai pe un teren sigur! Exclamă îndată ce simți sub picioare un petic de pământ bătătorit. O platitudine, aşa cum par majoritatea lucrurilor atunci când nu se abat de la ordinea obişnuitului. Cât de mărunt ni se pare firescul, aproape de nebăgat în seamă.

- Hai să-ți speli cizmele!

Întoarse capul înspre locul de unde pornise chemarea. Femei şi bărbați stăteau aplecați împrejurul marginilor unei bălți. Nimeni nu-i puse vreo întrebare. Pentru ei lucrurile păreau să nu-şi fi ieşit din făgaşul obişnuitului. Întâmplarea le părea poate o glumă, prea fadă ca să merite atenția cuiva. Din palmele făcute căuş, apa se prelingea, plici, placi, printre degete pe încălțăminte, muşcând puțin câte puțin stratul de noroi lipicios. Căuşele se reumpleau apoi, pentru a se deşerta din nou în acelaşi fel.

- Aoleu, talpa! S-a dezlipit!
- Şi a mea!

- Şi a mea, uite!

- Uite, uite!

Picioarele se înălţau acompaniate în hohotele de râs ale unora, de văicărelile altora. Împrejurul bălţii se porni un inedit french-cancan al tălpilor desprinse.

- Nu ne mai putem întoarce cu bodroanca, nu mai au motorină.

Adusă nu se ştie de cine, vestea declanşă un oftat de uşurare.

- Ce bine, ce bine!

Euforia consumându-se repede, raţiunea îi făcu pe unii să se întrebe: „Dar cu ce vom merge spre casă, totuşi? A început să se însereze, burniţează..."

- Staţia de autobuz nu e departe de aici, cam la un kilometru. Unde mai pui că, după ce ieşim la şosea putem face autostopul.

De unde se documentase cel care îi povăţuia? Nimeni nu-şi mai punea întrebări inutile. Ploaia şi mai als întunericul, ameninţând să se înstăpânească, îi gonea. Situaţia fu acceptată ca o realitate implacabilă.

- Fiţi atenţi, au adus o turmă de oi! Priveliştea oilor săltând abil peste hălcile de pământ arat, ca să se năpustească apoi asupra movilelor alcătuite de ei, intră în concurenţă cu teama de lăsatul întunericului.

- Câmp proaspăt arat, cu oi şi morcovi! Pentru asta ne-au adus aici, şefule? Întrebarea lui Max primi un răspuns tărăgănat din partea paznicilor:

- L-a început n-a fost vorba aşa, dar dacă au văzut că nu mai au motorină... Cu ce să-i cărăm din câmp? Mai bine să-i mănânce oile, decât să putrezească aici.

După o scurtă rumoare, cineva puse punctul pe i: „morcovii lor, oile lor, treaba lor! Haideți la șosea!”

Rumoarea se destrămă, înghițită de zgomotul ploii. Porniră în grupulețe constituite ad-hoc, împrăștiindu-se în căutarea unui drum cât mai scurt și mai accesibil. Mai întoarse o dată capul înainte de-a trece cotitura ce urma să-i despartă de vederea câmpului. În spatele lor se așternuse o împăcare anistorică. Oile se înfruptau mulțumite din morcovii adunați în movilițe, scrijeling cu crănțănitul dinților liniștea semănând cu ceea ce va fi fost, poate, începutul de lume.

Înaintau, ea, flancată de Max și de Arheolog. Ca să nu-și piardă pe drum talpa aproape desprinsă, înfășură în jurul cizmei buclucașe o pungă de nailon. O trecuse de două ori pe sub talpă și peste bombeu, apoi o înnodase.

- Bunătate de pungă capitalistă!

- Lasă-te de bancuri, Max, ne prinde noaptea pe coclauri!

Plasticul împrăștia în jur un roșu sidefat îmbietor, mesager al altei lumi. Wir kaufen... se răsfăța, cu litere mari, albe înflorite în manieră gotică, pe suprafața piciorului ei, ca o sfidare consumistă la adresa comunismului victorios. Ceea ce ți se recomanda să cumperi, se ascundea acum în spațiul dintre talpă și șosea.

- Salut, salut!

Din cabina unei balastiere, două colege le făcură semne victorioase de rămas-bun. Surprinși, abia apucară să înalțe palmele mimând un răspuns la salut. Marcându-și traseul cu rămășițe de moloz, zornăitorul mastodont se făcu în curând nevăzut.

- Uite la astea, ce repede au reuşit să se descurce! Cum să nu muşte invidia în tine, când umbli abia dibuind părţile de drum neted, dintre gropile presărate din belşug pe şosea.

- Lasă, Max, încearcă să-l împace Arheologul, fiecare cu norocul lui.

Şfichiuindu-i cu apa adunată într-o adâncitură a drumului, trecu pe lângă ei o Dacie din care le trimiseră bezele alte patru fericite.

- Parcă vorbeaţi ceva despre noroc, îngăimă ea, mai mult ca să spargă monotonia lipăitului ploii mocăneşti.

- Norocu' când s-o 'mpărţitu, fostam noi duşi la munci patriotice...

- Bravo, Max, stai bine cu folclorul nou, trebuie să-i şoptesc şefei, îşi regăsi ea, brusc, simţul umorului.

- Lăsaţi prostiile, vine un camion. Hai să încercăm!

Se aliniară la marginea drumului şi începură să-şi agite mâinile prin aer ca şi cum ar fi fluturat o batistă.

Camionul opri în dreptul lor. Îi văzuse de la distanţă, le spuse şoferul, neaşteptat de prietenos, şi se gândise oricum, să le vină în ajutor. Ar fi oprit chiar fără să i se facă semne, să-i întrebe dacă nu vor să urce. Sigur că nu e prea comod, dar mai bine decât pe jos. Cât despre autobuze, vin şi ele când, cum, după câtă benzină au. Aşa că ar fi mai înţelept să urce în camion. Şi ce dacă e câta pietriş în el, nu moare nimeni din atâta, tot mai bine decât să umble prin ploaie. În cabină nu-i poate primi. Scaunul e rupt. Şi asta, de fapt, n-ar avea prea mare importanţă, ar putea sta de-a dreptul pe podea.

Numai că acolo se află deja un bagaj, îl pusese cu grijă încă de când plecase de-acasă, e ceva foarte mare, un comision, ştiţi oamenii cu probleme... Ştiau, cum nu, şi ei aveau o problemă, da, una pe care n-o puteau rezolva deocamdată decât în felul acesta... Îi lămurise... Scoaseră câteva bancnote, tariful îndătinat pentru asemenea servicii. I le strecurară discret în palmă. „Lăsaţi, vai, mulţumesc." El se prefăcu la început că nu vrea să primească, ei reluară tentativa.Bine,dacă insistaţi..." Bancnotele se afundară în adâncul buzunarelor pantalonilor. „Doamnele întâi!" voi să pară şoferul cât mai manierat. „Lady..." se înclină în faţa ei...

- Hei, hop! Nu mai urcase într-un camion din studenţie. Nu se aşteptase să se descurce atât de bine. Apucă într-o mână ivărul ce-i bloca marginile, puse piciorul drept pe roata dublă din spate, iar cu cel stâng încălecă stinghia de lemn. Şoferului îi părea rău că nu putea s-o coboare, dar s-ar împrăştia pietrişul. Şi lor le părea rău, ar fi fost mai uşor, dar înţelegeau. Aşa... să se aşeze toţi trei cu spatele la cabină, să nu-i tragă prea tare curentul şi să nu-i vadă în caz că ar fi vreun control. Nu prea se întâmplă pe drumul acesta, dar poţi să ştii, ceasul rău... mai bine să fie prevăzători... Nu prea e voie, ce-i drept, să aşezi oameni peste pietriş, aşa-i legea, deşi dacă stai să te gândeşti bine, nu se poate întâmpla cine ştie ce, că doar nu-i el prost să facă accident. E şi o copertină acolo, îi scuteşte, câta, de ploaie... Se înţeleseră să-i lase la intrarea în oraş. I-ar duce pe fiecare până acasă, ce mare lucru, numai că prin oraş e mai riscant... Da, înţelegeau şi ei, controalele. A, da, era să uite. Scoase din cabină o

pufoaică şi le-o azvârli în braţe. „Aşezaţi-vă pe ea, pietrişul e cam umed.” Avea dreptate.

Instalaţi astfel, cu puţină fantezie, se puteau crede într-un mijloc de transport comod şi în orice caz, foarte original. Realitatea în sine e mai puţin importantă. Contează mai degrabă trăirea ce ţi-o stârneşte. Poţi fi nefericit şi într-un Rolls-Royce... şi într-un camion. Ei erau mulţumiţi că nu peste mult timp vor ajunge la marginea oraşului, iar de acolo, curând acasă... Oricum, ceea ce a fost greu a trecut...

Camionul mergea cu viteză, balansându-i când pe dreapta, când pe stânga. Câmpul, noroiul, morcovii, oile, ce departe păreau să fi rămas, într-o altă realitate, poate una paralelă cu a lor. Arheologul şi Max începuseră să se contrazică în legătură cu viteza. Motorul scotea un asemena uruit, încât trebuiau să strige unul la celălalt ca să se poată auzi. Credeai că urmează să se ia la bătaie dintr-o clipă într-alta. Pe ea n-o interesau asemenea nimicuri... Printre crăpăturile stinghiilor de lemn, zării la un moment dat grosul grupului lor. Se adăposteau sub o copertină. Desigur staţia de autobuz. Le-ar fi spus şi celor doi, dar înţelese cât de zadarnică i-ar fi fost tentativa. Ajunseseră cu discuţia la viteza maşinilor japoneze, mai puternice în viziunea lui Max decât cele americane, în vreme ce pentru arheolog, adevărul se prezenta exact invers. Începuseră să se zărească luminile oraşului, ici, colo la început, tot mai multe şi mai puternice pe măsură ce se apropiau. Încă puţin şi vor putea azvârli povestea aceasta în tolba trecutului. Ploaia dădea şi ea semne de oboseală, nu mai lovea cu

aceeaşi înverşunare acoperişul improvizat sub care se aciuiseră.

- Uitasem să va spun, am auzit că săptămâna viitoare vom merge la cules de spanac.

Acoperite de zgomotul camionului, vorbele ei păreau că se dizolvă în aer.

Bunicul

E-hei, bunicul ! E-he-hei, zicea bunicul. Minunat mai era pe vremuri ! Şi-şi dădea singur dreptate mişcând aprobator din cap. Când s-o fi sfârşit „pe vremuri", îmi frământam mintea. Negăsind răspuns, l-am întrebat. „E-he-hei, zise bunicul, şi după ce-şi duse palma dreaptă la tâmplă, o clătină ritmic, cu degetele puțin deasupra capului, cum fac impiegații când se apropie plecarea trenului. „E-he-hei ! Lasă !" Îmi ciufuli părul tuns scurt făcându-l să-mi alunece pe frunte până în dreptul ochilor, ca la cățeii din neamul terrierilor. Astfel făcea ori de câte ori îmi dădea de-nțeles să nu mai stărui.

Încercai să aflu de la bunica. „ De ce întrebi prostii ? Vezi-ți de joacă !"

Iată încă un lucru ce nu-l pricepeam. Mă resemnai.

E-he-hei, zicea bunicul. E-he-hei, ce casă avem noi ! Nimeni nu ştia să prefacă realitatea în basm, ca bunicul. Cu mâinile despica prin aer un cerc mare – mi se părea mie – atât cât brațele lui puteau cuprinde. E-he-hei, greu mai găseşti una la fel !

Uitată printre clădiri cu etaje, ascunsă pe după nişte perdele de pomi ce-şi împleteau crengile într-o țesătură groasă de ramuri şi frunze, casa, doar cu parter, părea mai de grabă o cabană inexplicabil rătăcită în mijlocul oraşului.

E-he-hei, ce casă avem noi ! Cu vremea, cercul de aer cuibărit între brațele bunicului se făcea parcă tot mai mic şi casa de asemenea, ziceai că se piticeşte pe măsură ce creşteam eu.

E-hei! zicea bunicul, şi-şi împingea, cu un uşor bobârnac, pălăria pe ceafă. Bunicul purta pălărie mai tot timpul. De toamna până primăvara, părul negru, traversat doar ici şi acolo de fire asemenea acului de la cravată, „argint adevărat, pentru nimic în lume să nu-ți atârni tinichele”, sta pitit sub câte o pălărie de fetru, culoarea în armonie întotdeauna cu pantofii. De cum dădea căldura, venea rândul celei de pai, nuanța untului ce mi-l întindea bunica dimineața pe pâine, înconjurată de o panglică groasă amintind culoarea cafelei cu lapte. În mijlocul asaltului şepcilor teşite în formă de streaşină spre cozoroc, stăpâne pe străzile oraşului, semn al robusteții proletare, indiferente la bâzdâcurile eleganței, pălăria bunicului semăna cu o balerină hoinărind pe poante într-un şantier.

„ E-he-hei, ce casă aveam noi! Mă lua de mână când ajungeam în dreptul treptelor din fața intrării, aşezate în linie dreaptă, abia ridicându-se de la nivelul pământului, atâta doar cât să poți spune că te înalți cu trei paşi față de cei ce umblau pe cărare. Uşa din lemn masiv de stejar, placată cu fâşii de parchet, încastrată într-o boltă, se deschidea cu un uşor scâncet al balamalelor, pentru alții de nedesluşit, noi însă, ştiam că există, deci îl şi auzeam. Opintindu-mă, izbuteam s-o urnesc, pe măsură ce trecea vremea, tot mai uşor, stârnind acel sunet, acompaniat de exclamația bunicului: „Bravo, se cunoaşte că ai crescut !” Era semnalul ce-o scotea pe bunica din bucătărie, unde trebăluia.

Ne întâmpina şontâcăind de piciorul stâng. „Pantofii cu tocuri din tinerețe, reumatismul, cine mai ştie?" îngâna *laitmotivul* de seară, atunci când îşi înfăşura laba piciorului în frunze de varză, pentru ea, leac împotriva tuturor durerilor. Adevărat sau nu, bunica mergea pe stradă vioi şi cadențat. Acasă însă, îşi dădea frâu liber suferinței.

În stânga coridorului îngust, două uşi: una mereu închisă, dormitorul bunicilor, cealaltă, fără încetare larg deschisă, scotea la vedere din prima clipă cristalul de Boemia al paharelor intercalate între ceşcuțe din porțelan. „Le-am adus chiar eu de la Meißen", repeta bunica de câte ori le lustruia, ridicându-le expert cu două degete în dreptul ferestrei, pentru ca lumina, filtrându-se prin ele,să-i probeze vorbele. Le aşezase într-un colțar, un fel de strămoş al obiectelor familiei noastre. Navigase printre generații de mătuşi, unchi, veri şi verişoare reuniți acum în albumul bunicii, mare cât ghiozdanul pe care abia îl târam în spate când mă duceam la şcoală, ocrotit cu grijă de bunica îndărătul uşilor din lemn de trandafir cu două spirale sculptate de-o parte şi de cealaltă.

Pe dreapta, alături de bucătăria-sufragerie, o încăpere, prea mică să-i spui cameră, prea îngrijită, să-i zici debara. De jur împrejurul pereților, rafturi până în tavan, înțesate de cărți legate elegant în coperte de piele ori mătase, unele, fluturându-şi cotoarele de carton îngălbenit, altele. Mă furişam aici şi încercam să buchisesc titlurile: *Enciclopedia Diaconovici*... Oare ce-o fi însemnând cuvântul enci… Mă mai uitai o dată la litere… enciclo… Apoi încă o dată, şi încă… până când în sfârşit reuşi să-l rețin… trebuia acum să aflu ce

înseamnă… Îmi continuai scotocitul… *Trecute vieți de doamne și domnițe*. Cât de frumoasă! O pusei de-o parte pe covor, s-o am sub priviri pe domnița înveșmântată în straie ornate cu pietre scumpe, divers colorate… Purta coroană peste un văl alb ce-i acoperea pletele, și-mi zâmbia ademenitor de pe copertă. „Trebuie s-o citesc”!... *Cinema, Das Kino, Mozi…1933*... și acum, 1957… „Dumnezeule, ce de vreme! Trei până la zece, 7, din 1940 până în 57, încă 17, deci în total 24 de ani”! E-he-hei, îmi venea să-l imit pe bunicul. Un timp când eu nu existam, iar bunica purta pantofii cu tocuri, sursă a bătăturilor actuale… Oare atunci să fi fost „pe vremuri”?

Cinema – Das Kino – Mozi... Începusem s-o răsfoiesc... Doamne puternic rujate, zâmbind larg și provocator, domni degajați, ținându-și o mână în buzunarul pantalonilor, așa cum zicea bunicul că nu e frumos să umbli pe stradă. Oare de ce totuși lor le ședea bine? Pentru că erau din filme, hotărâi. *Vedete Hollywood,* îmi atraseră atenția literele mari, îngroșate. Unul dintre ei, având mustața întinsă ca o sfoară deasupra buzelor, aducea puțin cu personajul principal din *Cântărețul mexican,* filmul ce-l văzusem cu bunica de trei ori. Erau însă total diferiți de cei din *Tânăra gardă*... O poveste despre niște tineri care mureau eroic pentru soviete. Ni-l proiectaseră la școală, în sala festivă, iar la încheiere, cineva ne dăduse *lucrare de control* „despre înțelesurile adânci ce se desprindeau din el”. Și pentru că eu n-am înțeles nimic, am tras cu ochiul spre foaia de hârtie a fetei de lângă mine. Scria că i-a plăcut foarte mult și dorește să poată

să-şi dea şi ea viaţa pentru partid. Am copiat întocmai şi am luat amândouă nota zece.

Vedete Hollywood... Hollywood?! Asta ce-o fi? Înţelesei repede că este vorba despre America... „E-he-hei!", imi venea să-l imit pe bunicul, în America trăia unchiul Nick... Trăia într-o casă mare, îmi povestise bunicul, iar de data aceea, mâinile lui se înălţară deasupra capului, pentru ca apoi să coboare brusc, aliniindu-se resemnat de-o parte şi de alta a şoldurilor. „E-he-hei! Când am fost la el..."

De câte ori auzise istorisirea aceasta! Crescuse în ritmul ei. Zgârie-nori, lumini ameţitoare despicând noaptea, metrou şi câte şi mai câte minunăţii, transformând, cu ajutorul bunicului, lumea aceea într-un fel de peşteră a lui Ali-Baba.

„Îl vezi", îmi arăta, pentru a câta oară, ceasul de mână cu brăţară de argint, de acolo l-am cumpărat. Şi-au trecut de atunci... Bunicul lua o pauză, iar mâna dreaptă şi-o flutura prin aer, ca şi când de la oarecare distanţă îi faci semn de rămas bun cuiva. În astfel de împrejurări, părea că salută chiar vremea aceea grupată cuminte în decenii. „E-he-hei, cât a trecut de atunci! Şi uite-l că încă merge ca... Aici se oprea... Poate era tentat să repete formula standard, „ca ceasul", dar nu, el rostea ca într-un final apoteotic: „Zeiss!" Cine nu ştia povestea acelui ceas? Doar cei ce nu-l cunoşteau pe bunicul. „L-am cumpărat de la un magazin din New York. Avea scris la intrare „ în acest magazin se vorbeşte în engleză, germană, italiană, spaniolă, franceză, portugheză, chineză, japoneză, rusă, arabă." Inventarul limbilor odată epuizat, continua cu descrierea drumului ce-l duse

dinaintea preţiosului obiect. „Paşii mă purtau printre tejghele şi tot felul de nişe în care manechine din lemn îşi etalau eleganţa, zâmbind asemenea oamenilor stăpâniţi de bucuria de-a îmbrăca nişte haine noi. Parcă te provoca zâmbetul acela şi te îndemna să încerci să-ţi procuri şi tu o astfel de bucurie, în schimbul câtorva dolari înscrişi pe un bileţel atârnat discret de căptuşeală. Dar ce să cumpăr? Pentru că toate-mi plăceau, nu ştiam ce să aleg. Îmi amintii povestea ce ne-o spusese profesorul de filosofie din liceu, una despre un filosof care avea un măgar, Buridan se numea filosoful. Pentru că voia să-şi facă studenţii să înţeleagă cât de greu este să alegi, ţinuse o vreme, bietul animal, fără mâncare şi fără apă. Însetat şi înfometat deopotrivă, măgarul, când se văzu dinaintea unei baniţe cu ovăz şi a unei găleţi cu apă, nu putu să aleagă, aşa că muri de foame şi de sete.” Şi văzându-mă că sunt pe cale să plâng pentru destinul trist al măgarului, „ce inimă haină Buridan ăsta, să chinuie animal nevinovat ca să demonstreze ceva ce ştia deja”, mă mângâie pe obraz: „Lasă, asta-i doar poveste.” Apoi reluă: „până ajunsei dinaintea unei vitrine înţesate de ceasuri-brăţară.” Urma istorisirea discuţiei cu un vânzător blond „Mi-am dat seama din prima clipă că-i neamţ, d-aia l-am luat în serios când mi-a spus că vor apuca să-l poarte şi nepoţii mei. E-he-hei, cine mai face azi aşa ceva! Acum totul se lucrează în fuşăreală.” Ar fi putut să spună că se lucrează superficial, dar nu, bunicului cuvântul Pfuscher i se părea cel mai potrivit şi-l însoţea de o mişcare rapidă a mâinilor prin aer, amintind graba cu care vrei să te descotoroseşti de ceva, ca şi cum ar fi curăţat locul

din faţa lui cu o invizibilă mătură. De câte ori povestise istoria aceasta? Câţi o ascultaseră? Era ca şi cum ai fi întrebat numărul exact al firelor de iarbă crescute împrejurul casei. Unii îl ascultau cu interes, priveau spre ceas, oftând cu admiraţie „numai americanii putea face aşa ceva", alţii clătinau din cap cu indiferenţă, „lasă, că nici ale noastre nu sunt de aruncat". Nu se compară! Şi acel nu răspicat al bunicului era insoţit de o mişcare ca de pendul a degetului arătator de la mâna dreaptă încoace şi-n colo.

Când voi fi mare mă voi duce şi eu la unchiul Nick, dar nu ca sa-mi cumpăr un ceas ca al bunicului... Privi îndelung fotografiile almanahului... Oare ce trebuie să faci ca să ajungi artistă de cinema? O să-mi spună bunicul atunci. O să plec cu vaporul pe Oceanul Atlantic, aşa cum a plecat şi bunicul şi unchiul Nick, apoi voi ajunge la New York, iar acolo... Dar la Oceanul Atlantic, cum voi ajunge? Din momentul acela puse stăpânire pe mine o adevărată febră a căutărilor prin atlasul geografic.

Un soi de fericire ce-şi trăgea seva din bucuria că am încotro să-mi îndrept gândurile, mă însoţea mai tot timpul. *Cinema, das Kino, Mozi* şi *Atlasul geografic* deveniseră compania cea mai plăcută a orelor mele de răgaz. Seara somnul mă fura tot plănuind în gând trasee ce m-ar putea duce până la Oceanul Atlantic. Adormeam legănată parcă de valurile pe care plutea vaporul ce mă purta pe imensitatea albastrului al cărui ţel se confunda cu al meu: New York-ul.

Aşa am adormit şi în seara când câteva bătăi puternice în uşă o făcură pe bunica, îndeobşte un

fel de avangardă a familiei noastre, să se îndrepte grăbită spre intrare. „Şâşt, mai încet că treziţi copilul!" Urmă un dialog ale cărui cuvinte îmi scăpau, apoi scârţâitul aproape inperceptibil al balamalelor uşii de stejar, ce-l auzeam doar noi, pentru că ştiam că există. Buimăcită de somn, îmi lipii urechea de uşa camerei, să-mi dau seama ce se întâmplă.

„Sabotaj." „Asta ce-o mai fi ?" Tot felul de cuvinte pe care nu le pricepeam, dar nu îndrăzneam să părăresc locul dindărătul uşii camerei unde dormeam. Pricepui însă că zarva fusese stârnită de ceasul american al bunicului. „Denigrarea industriei naţionale". Oare ce-o fi însemnând? Exclamaţiile înspăimântate ale bunicii mă făcură să înţeleg că se întâmpla ceva rău. „Tu vii cu noi!" Nu era o întrebare, ci o poruncă. Printre hohotele de plâns ale bunicii înţelesei că voiau să-l ia cu ei pe bunicul, iar ea se împotrivea să plece în pijama şi papuci de casă. „Bine, dă-i ceva să se îmbrace, dar repede! Ceasul rămâne la noi. „Spuse plictisit unul dintre cei patru; după voci identificasem patru. „Ce om cumsecade!" îmi trecu o clipă prin minte. Dar oare ce vor de la bunicul? „Ia şi pălăria" murmură bunica printre lacrimi. „N-are nevoie!" hotărâ una dintre voci. „Hai mai repede, n-avem timp de pierdut!" Urmă scârţâitul acela aproape imperceptibil pe care îl auzeam doar noi, cei care ştiam că există şi, în acelaşi timp, o mână împinse hotărât clanţa uşii în spatele căreia mă aflam şi, fără voia mea, mă trezii lipită de perete. „Ce-i cu tine aici? Era glasul celui cumsecade, care-i dăduse voie bunicului să se îmbrace. „Este nepoata noastră" îmi sări în apărare bunica. „Ce faci? Tragi

cu urechea?" Plecând parcă din creştet frica îmi traversă trupul , aşezându-mi-se în tălpi sub forma unor furnicături ce mă făcură nesigură pe picioare. „Nu-i va da voie bunica să mă ducă şi pe mine aşa, în cămaşă de noapte şi desculţă", încercai să prind curaj. „Îl va îndupleca să-mi dea şi mie voie să mă îmbrac." Braţul bunicii îmi acoperi într-adevăr umerii, ţinându-mă atât de strâns, de parcă ar fi încercat să mă introducă în propriul ei corp, pentru a mă şti mai bine ocrotită. „Aici doarme ea."

Omul cumsecade ne întoarse însă spatele, lăsându-ne să înţelegem că, deocamdată nu suntem demne de interesul lui. După ce răsuci pe toate părţile canapeaua pe care dormisem, se îndreptă spre colţarul drag bunicii şi-l trase grăbit, ca pentru a cerceta dacă nu cumva în dărătul lui ascunsesem ceva. Paharele alunecară peste ceşcuţe, declanşând un şuvoi de clinchete pe două voci. Fidel inerţiei, colţarul se clătină încă o dată, în acompaniament de cioburi risipite pe podea. Uşile dulăpiorului aflat la bază se bălăngăniră lăsând să alunece albumul care, după ce descrise o piruetă, căzu lăsând să scape dintre filele lui fotografia unchiului Nick deghizat în şerif, cu pantaloni din piele, doua pistoale mari de-o parte si de alta a şoldurilor, puşcă pe spate şi năframă legată la gât. Omul cel cumsecade se repezi şi înşfăcându-l strigă spre tovarăşul său:

- Gata? Plecăm?

- Da, plecăm, veni răspunsul celui ce-l zorise pe bunicul. Nu înţelegeam de ce îl atrăsese încăperea, prea mare să-i zici debara, prea mică s-o numeşti cameră. Ducea în braţe un teanc de cărţi între care zări la repezeală *Cinema Das Kino Mozi,* iar

deasupra, atlasul geografic deschis în dreptul Americii, aşa cum îl lăsasem eu.

- Dacă mai avem nevoie de ceva, revenim, strigă în chip de rămas bun omul cumsecade, proptind cu piciorul drept uşa, ca să-i facă loc să treacă tovarăşului său. Apoi şi-l retrase, iar în clipa următoare, un bubuit puternic şi zăngănitul încuietorii închizându-se automat în urma lor, ne aduseră la realitate; rămăseserăm singure.

Urmă o clipă de linişte grea, ca de sfârşit de lume. Apoi bunica mă luă din nou în braţe, lăsând ca şocul incredibilei întâmplări să se descarce într-un plâns hohotit. N-o mai vazusem aşa, dar peste ani urma s-o reîntâlnesc astfel...

Până atunci însă câte urmau să se mai întâmple! Să învăţ la şcoală cum se cântă „Am cravata mea, sunt pionier / Şi mă mândresc cu ea, sunt pionier". Nu că mi-ar fi păsat cine ştie cât, dar aşa spuneau vorbele marşului pionieresc, iar la îndemnul „La luptă, pentru apărarea patrie şi pentru cauza partidului, fiţi gata"! răspundeam laolaltă cu ceilalţi „sunt gata-ntotdeauna"! Şi încă multe vorbe rostite fără noimă „Partidul e în toate. În cele ce sunt / Şi-n cele ce mâine vor râde la soare...

- Bunico, nu-nţeleg, totuşi, cine-i partidul?

În loc de răspuns văzui un semn de lehamite al mâinilor. Discutai la şcoală cu premianta clasei, dar aflai că ea nu s-a gândit până acum la asta şi mă îndemnă s-o întreb pe tovarăşa. Renunţai, iar la orele de cor şi la sebări continuai să cânt „Tineret, mândria ţării, /Hai la muncă-nsufleţit, / Hai, puterea primăverii, / Să-nnălţăm necontenit / Viaţa nouă, lumea nouă luminate de partid". Şi ce-i dacă habar

n-aveam ce înseamnă cuvântul partid? De vreme ce nici alții nu înțelegeau, poate că așa trebuia să fie.

Despre bunicul nu ştiam nimic mai mult decât se petrecuse în noaptea aceea. Despre el se discuta în şoaptă, nu înțelegeam de ce. „ L-au ridicat". Aşa am auzit-o pe bunica spunând, „l-au ridicat".

Dacă te întreabă cineva ce se întâmplă cu bunicul, nu sufli o vorbă.Tu eşti copil, tu nu ştii nimic !

Am priceput că trebuie să adaug acel misterios „nimic" la „pe vremuri" şi la cuvântul „partid".

De când îmi luaseră atlasul geografic, nu mai puteam nici măcar să-mi construiesc în minte trasee care m-ar duce în America. Descoperisem însă într-un dulap o puşculiță în formă de glob pământesc. Un obiect al cărui trecut părea că se confundă cu cel al familiei noastre. Nimeni nu mai ştia să spună cui îi aparținuse inițial, dar toate rudele bunicii îşi aminteau că le însoțise copilăria. Avea în dreptul Polului Nord o fantă prin care introduceai monedele, iar dacă răsuceai emisfera nordică spre stânga, globul se desfăcea astfel că rămâneai cu emisfera sudică în mâna stângă şi cu cealaltă, în dreapta. Din interior puteai recupera banii agonisiți. Distanța dintre Europa şi America devenise aici mai mică decât arătătorul meu, făcând ca denumirile locurilor să fie puține şi scrise cu litere atât de mici, că doar la o lumină puternică le puteai descifra. Dacă ar fi bunicul, ce de nume ciudate aş afla în spațiul pentru care arătătorul meu se dovedea prea mare! Poate aici se afla şi Cuba...Oare ce-o fi acolo? De ce-i puseseră să strige azi: „Tu Batista nu eşti Cuba"... De cum

ajunseseră la şcoală, tovarăşa începu să repete cu ei: „Tu Batista nu eşti Cuba! Tu Batista nu eşti Cuba! Toată lumea drepți, soatem batistele şi cu mâna dreaptă le fluturăm în aer, Tu, Batista, nu eşti Cuba! Cei cu batiste murdare trec în rândul din spate. Aşa vom face când vom ieşi în curte alături de întrega şcoală...” Cineva intră pe uşă şi zise răspicat că nu se mai flutură batistele. „Deci, batistele la loc în buzunar şi, după mine: Tu, Batista, nu eşti Cuba! Clasele mici nu ies, doar cei mari vor fi peste o oră în curtea şcolii, veni pe neaşteptate vestea. „Cine v-a spus aşa ceva, tună o altă voce, căreia vocea dintâi nu-i mai dădu vreun răspuns, toată lumea va fi în curte cum am stabilit. „Deci repetăm, atenție la mine, nu avem voie să greşim: Tu, Batista, nu eşti Cuba! Tu, Batista, nu eşti Cuba! Cele treizeci de glasuri mititele reunite, făcură să pălească cel al tovarăşei. Aşa, foarte bine, acum, doi câte doi coborâm în curte. „Clasele mici în față!” „Ba nu, clasele mici pe latura dreaptă şi pe cea stângă!” Părerea aceasta dobândi autoritate, aşa că mă trezii pe latura stângă. „Toți, atenție la mine!” Aşezată la punctul de întâlnire între clasele mici şi mari, cu doi băieți înalți în față, nu-l vedeam pe cel ce ne dădea comanda. „Unu, doi, trei şi: Tu, Batista, nu eşti Cuba! Tu, Batista, nu eşti Cuba!” De două ori, de trei ori, de şase ori... Mă plictisisem să tot număr în gând. Ce mai conta, părea c-o vom ține astfel până seara. Unii abia se stăpâneau să nu râdă. Când aceeaşi voce ne întrerupse: „Bine, foarte bine, copii, bravo!” „Dar de ce Cuba? mă aflai şi eu întrebând. Pentru că luptă împotriva americanilor, proasto! veni prompt răspunsul unuia dintre băieții înalți. Ar fi dorit să întrebe şi ce este cu Batista,

tăcu însă de teamă să nu-l stârnească şi mai tare pe ce-l ce-o făcuse proastă.

Dacă aş fi putut să-l întreb pe bunicul, ce de poveşti aş fi aflat despre Cuba asta care şi ea, mă gândeam, trebuie să fie vreun punctuleţ pe suprafata puşculiţei mele în formă de glob. Şi totuşi, unde l-au dus atunci când, aşa cum zicea bunica, l-au ridicat ? Cu întrebarea aceasta în minte treceam dintr-o clasă într-alta, adormeam, mă trezeam în zorii zilei următoare, plecam la şcoală, mă întorceam agale, urcam cele trei trepte ce înălţau casa peste nivelul cărării, apăsam butonul soneriei până ce auzeam răsunând un ţârâit prelung... odată şi încă odată... Ştiind ora când urma să sosesc, bunica mă aştepta îndărătul uşii, pregătită să învârtească yala. Abia atingeam butonul soneriei, că uşa se şi deschidea. Ce se întâmplă că acum nu-mi răspunde ?

Era o zi cu soare vioi, luptând în joacă, sigur pe victorie, cu ultimele rămăşiţe ale iernii. După o aşteptare ce mi se păru îndelungată, auzii în sfârşit paşii binecunoscuţi apropiindu-se.

De cum dădui să intru, bunica mă cuprinse în braţe într-un fel ce-mi aduse în minte noaptea a cărei reamintire îmi sârnea fiori. Faţa răvăşită şi ochii înroşiţi o trădau că plânsese.

- Să nu te sperii.

Până s-o întreb de ce să nu mă sperii, ajunsesem în dormitor. Pe scaun, în dreptul mesei, bunicul, cu părul alb, tuns scurt, până la baza rădăcinii, cu privirea fixând podeaua, răsufla rar şi geoi, de parcă ar fi urcat o pantă. Mâinile cu pielea gălbuie, subţire, atât de transparentă încât lăsa să se întrevadă detalii ale articulaţiilor, deşi proptite pe

genunchi, tremurau uşor, făcând să se mişte în jurul picioarelor, ca sub impulsul unei adieri de vânt, pantalonii mult prea largi.

- Bunicule!

Impulsul de al cuprinde în braţe, fu pe dată stăvilit de bunica. De neînţeles pentru mine, mă strânse puternic lângă ea, cu o forţă ce n-o mai simţisem din noaptea aceea.

- Unde ai fost atâta vreme, bunicule?

E, he, hei, zise bunicul, şi vorbele îi fură gâtuite de o tuse ce părea să-l înece. Ochii i se umplură de lacrimi. Pipăind nesigur, cu degetele tremurânde buzunarul de la piept al cămăşii cadrilate, scoase o batistă. Ajunsă în dreptul gurii, albul acesteia se înroşi uşor.

După-amiaza cu amintiri

Deschis, albumul imens învelit în piele de Cordoba se lăfăia ca de obicei pe o jumătate a mesei ovale din sufragerie, parcă visând trecutele destine ferecate între coperțile meşteşugit încrustate. Alături de el, într-o vază rotundă de porțelan având în interior pictați doi ciudați samurai, un ceas îşi psalmodia grăbitul tic-tac. Îndreptând spre el un deget ireal de subțire, parcă fâlfâind de atingerea aerului, stăpâna zicea cu mândrie: „îl am de la maica". N-aveai de ce să pui la îndoială ce spune. Dar când îl priveai, te îmboldea o stranie dorință de-a face în grabă un mic calcul. Cifra exactă a anilor ceasornicului era greu s-o stabileşti, însă un lucru se revela cu limpezime: depăşise un secol. Poate de aceea se încăpățâna să nu mai meargă decât culcat, cu arătătoarele în jos, ca şi cum ar dori să-i învețe pe încruntații samurai, indiferenta curgere a clipelor prin scocul vremii. De când îl tot ascultau ? Cine ar mai fi putut spune, în odaia aceasta unde cuvintele aveau iz de istorie ? Privind dantelele feței de masă, încercai o stranie impresie că sunt pe punctul de-a se pulveriza dintr-o clipă într-alta, într-atât firele de ață, îngălbenite de mulțimea spălărilor succesive se desprinseseră din ochiurile mărunte, măiestrit circumscrise împrejurul unui brocart.

Zilnic, în jurul orei cinci, încăperea demodat de spațioasă, cu trei ferestre, asemănătoare în arcuire cu cele ale unei catedrale, răsuna de țârâitul prelung al soneriei. Îi răspundeau îndată pașii mărunți ai stăpânei, lovind parchetul în ritmul şi cu intensitatea cu care o pasăre zgribulită ar bate cu ciocul iarna în geam.

- Ai venit? întreba inutil, aşa cum trezit din vis pui în prima clipă la îndoială realitatea lumii din jur.

- Da, am venit, cădea prompt la fel de inutilul răspuns.

Apoi, ciocănitul sfios se împletea mersului greoi de femeie voluntară, nedeprinsă cu împotrivirile, căreia însă acum refuzau să-i dea ascultare propriile picioare, şi bocănitului de orologiu public solicitând atenția pentru a anunța ora exactă, al unui baston.

- Bine? Interogația musafirei se dizolva într-un oftat prelung de durere când, sprijinindu-şi o mână de tăblia mesei şi cealaltă de baston, se lăsa să alunece pe pluşul scaunului. Pe spetează un minuscul amoraş durduliu se încurca printre ghirlande de trandafiri.

- Bine! Se auzea ca un murmur stins afirmația stăpânei.

La câteva clipe apoi, aerul vibra de cuvinte străduindu-se să desprindă dintre aburii memoriei ființe şi întâmplări ce parcă dormeau înfăşurate între scutecele deceniilor. Codruța, Cristina, Tincuța, Sorana, încremenite în clişeele câte unui zâmbet probabil îndelung studiat în fața oglinzii, prezentându-şi ostentativ volanele şerpuitor înfoiate

împrejurul gâtului sau la capătul mânecilor, şi coafurile proaspete, ondulate bogat.

- Ce voce minunată avea Sorana, mai ştii ce frumos cânta la petreceri?

- Da, dar Cristina, ce trup avea Cristina şi cum se îmbrăca. Toată lumea recunoştea că e cea mai elegantă doamnă din oraş.

Rochiile ei oliv sau bej, perfect mulate, cu tăietura decolteului adâncită, făcuseră să poposească asupra-i privirile strălucind de nelinişte ale bărbaţilor, dar şi cele ale semenelor, înmuiate în veninul invidiei. Le lucra la Caldor, şi pronunţând numele casei de modă ce frumoaselor de acum ale oraşului nu le-ar fi spus mai mult decât o frază rostită în sanscrită, glasul i se încâlci într-o urzeală de şoptite exclamaţii admirative:

- Ce frumos lucrau la Caldor! Unde să mai găseşti azi asemenea croitorese? Rochia aceasta mi-am cusut-o acolo. Observi nu, cât este de reuşită.

Prinse cu trei degete marginile crêpe-de-chinului moale, întinzându-l mult în lături, ca o fetiţă la serbare. Şi pliurile dese se deschiseră luând forma unui evantai aşezat pe genunchi.

- Iar Codruţa, doamne, zvăpăiată era. Îţi aminteşti de balul la care a dansat chearleston cu neamţul acela subţire, cu ochiii asemenea cerul vara după ce-l spală ploaia. De dragul ei a părăsit Münchenul şi a venit să locuiască la noi în oraş. Ne minunam cât de îndrăcit putea să-şi mişte picioarele.

Atunci văzuseră pentru prima dată aşa ceva. Nu semăna de fel cu polca ori valsul ce le învăţaseră la şcoala de dans.

Şi ca şi cum ar fi fost dintr-o dată cuprinsă de frenezia acelui ritm, dădu iute un bobârnac ramei ochelarilor. Alunecând îi atinseseră vârful nasului, poposind pe o atât de mică suprafață, că te-ai fi aşteptat să auzi, dintr-o clipă într-alta, pocnetul lentilelor sparte în vârtejul alunecării pe masă.

- Şi Tincuța, ce mărunțică, de statura unui copil, iar soțul ei înalt, brunet, cu alură sportivă, povestea cum fusese la douăzeci de ani campion la înot.

Degetele noduroase ale musafirei începură să răscolească încoace şi încolo filele groase de carton păstrând înfipte în carnea lor densă cele patru colțuri ale fotografiilor. De pe foaia albumului a cărui gri rezista îndărătnic împotriva invaziei unui gălbui ce-şi anunța totuşi apropiata victorie, se detaşă la un moment dat chipul bărbatului cu părul strălucind de briliantină, ochii mari, negri, adumbriți de sprâncene stufoase şi o mustață fin tăiată după moda lansată de actorii de cinema ai epocii.

- Şi cât a suferit sărmana Tincuța ! I se fixase în minte ideea că soțul ei are o iubită. N-avea nici un fel de dovezi, dar asta era obsesia ei. S-a măcinat ani în şir cu spinul acesta în suflet, fără să-i spună soțului vreun cuvânt. Mie doar îmi povestea, am fost bune prietene încă din şcoală. Prima mărturisire mi-a făcut-o la puțin timp după căsătorie, în 1921... Deşi au trecut şaizeci de ani de atunci, îmi aduc aminte ca şi cum ar fi fost ieri. Eram la cel dintâi bal al Politehnicii... Eu însă nu cred să fi fost vorba de o femeie, ci făcuse ea, aşa…o fixație.

Privirile celor două se întâlniră pe neașteptate în oglinda ovală încastrată într-o ramă bogat ornamentată cu frunze de laur, atârnând inutilă, ca o strajă dinaintea intrării unei comori de mult devastată de jinduitori.

- Eu eram... şopti cu sfială stăpâna, privind visătoare spre zarea din apele oglinzii.

- Nu, draga mea, tu n-ai fost la balul acela. Ştiu bine că ai lipsit atunci din oraş. Îmi trimiseseşi o ilustrată tare frumoasă de pe la Bran. Țin minte cum o pusesem în poşetă să i-o arăt Tincuței.

- Eu eram...

Şi vorbele i se reîntoarseră de pe buze, în tăcerea ce le-a născut.

- Ai început să cam încurci lucrurile. Ascultă-mă pe mine, n-ai fost la balul acela.

Cu fața întoarsă spre cei doi samurai, ceasul îşi presăra peste liniştea încăperii ticăitul egal, ca paşii unei patrule grăbite. Apoi i se alătură foşnetul foilor întoarse:

- Mădălina, Persida, Voichița, Oncuța...

Într-un sfârşit de vară secetoasă

Frunzele arinilor foşneau molatec. Secătuite de toropeala sfârşitului de vară, îşi întoarseră marginile zimțate puțin în sus, şi acum semănau cu nişte căuşe aninate pe crengi de vreun glumeț. Strânse între degete, scoteau sunete pergamentoase şi-mi lăsau în palmă o pulbere verzuie, atât de uşoară că doar c-o răsuflare o împrăştiam în patru vânturi. Mie-mi plăcea mult jocul acesta de-a stăpâna pe destinul frunzelor de arini, putând printr-un simplu capriciu al minții să hotărăsc dacă vreuna din ele urma să dispară în clipa aceea sau să se piardă-n învălmăşeala aurie a toamnei ce se lăsa deja întrezărită în rodul grădinilor. Funigeii îşi legaseră de la un copac la altul străveziul firelor tremurând în aerul devenit parcă mai greu. Şi mi se lipeau de rochie, mi se-ncolăceau pe brațe sau se încovrigeau prin păr că, numai cu greu le mai puteam dezlipi. Iar când încercam să le îndepărtez, stârnite de boarea uşoară ce-o provoca mâna mea mişcându-se, începeau să alerge repezi prin aer parcă urmărindu-mă. Eu mă refugiam atunci grăbită în clădirea de culoarea lămâii, cu peretele fațadei scorojit de ploi, şi tencuiala rânjind din loc în loc. Mă atrăgea mai mult chiar decât cinematografele oraşului sau decât ştrandul. Ferestele mici ale uşii, pe jumătate acoperite cu perdele albe din

ață, lucrate cu croşeta şi reprezentând doi amoraşi despărțiți printr-un trandafir spre care-şi întindeau stângaci mâinile, lăsau să se ghicească îndărătul lor o mare forfotă.

Aici câteva fete stăpâne pe taine a căror existență chiar o ignorasem până atunci, mă inițiau în meşteşugul de a transforma hârtia creponată, viu colorată, în feerice decoruri de spectacol. La început mă puseseră doar s-o tai cu foarfeca în fâşii înguste. După ce-am trecut cu bine această primă treaptă, mi-au arătat cum să le răsucesc marginile prinzându-le într-un anumit fel cu două degete, până când luau forma şerpuitoare a unor jumătăți de cercuri puse cap la cap. Şi eu le priveam, cu un soi de încântare amestecată cu invidie, pe cele ce le împleteau apoi în ghirlande bogate sau în lanțuri prelungi!

După ce treceam pragul înalt, parcă vălurit şi lucind de cât de mult se păşise pe el, ochii-mi erau puşi la-ncercare de penumbra holului găzduind soba de tuci cu picioare groase, frumos arcuite, reprezentând patru labe de leu. O uşă, de sus până jos din sticlă, pe care se răsfățau desenați ciorchini mari de struguri, atârnând de coarde lungi de viță bogat înfrunzite, făcea trecerea spre sala prelungă, luminată prin două ferestre înguste. Împodobită acum cu lanțurile multicolore de hârtie creponată, semăna cu o bătrână doamnă scăpătată, îmbrăcată în haine de duminică.

Azi totul trebuia să fie altfel decât în restul zilelor. De cum intrai, un miros înțepător, parcă năzuind să-ți intre prin toți porii, te îndemna să priveşti o clipă spre duşumeaua de un negru intens, alunecându-ți sub picioare. „S-a dat cu păcură pe

jos!" Câteva fete îşi împărtăşeau una alteia, pentru a câta oară, această noutate unanim cunoscută şi deja temeinic comentată, cu plăcerea vădită de-a mai rosti o dată ceea ce cu toate ştiau foarte bine: „S-a dat cu păcură pentru spectacolul nostru". Şi, deşi nu mărturiseau, fiecare dintre ele dădea cuvintelor subînțelesul: „Vedeți ce important e ceea ce facem noi, că până şi oamenii din afară, neimplicați, au găsit cu cale să ne vină în ajutor printr-un lucru pe care aura festivă a evenimentului o impunea". La puțin timp după aceea, câte una rostea din nou fraza devenită leit-motiv, accentuând cu mândrie cuvântul „spectacol". Ar fi putut vorbi mai puțin pretențios, i-ar fi putut spune: „Programul artistic de dinaintea dansului", bună-oară. Dar pentru pentru noile mele prietene cuvântul spectacol deținea un soi de atracție magică. Însemna ceva cu totul deosebit. Le aducea în minte acei oameni celebri cărora li se spune artişti şi-i cunoştea toată lumea. Ele vor fi astă seară artistele cartierului, ciudat amestec de rural şi urban, parcă o prelungire a satului spre oraş. Îmbrăcămintea lor mărturisea de altfel această curioasă suprapunere. Iile cusute cu înfloriturі dese se amestecau cu fustele din stofă subțire sau, cele viu colorate, mărunt plisate, înfoiate țeapăn în jurul pulpelor, erau purtate cu câte o bluză de silon, în anul acela culme a eleganței orăşeneşti. Vreo două aveau prinse la gât peste rochiile de stambă, câte o salbă din bănuți argintii, înşirați pe câte o fâşie de catifea roşie.

„Tibi va face prezentarea!" Şi asta ştiau foarte bine, dar şi-o mai spuneau încă o dată pentru a se

asigura că totul este aşa cum programaseră, că nimic n-a intervenit să tulbure ordinea statornicită.

Câte una îl căuta grâbită din ochi pe băiatul înalt şi subţirel. Avea părul blond, pieptănat cu o cărare ireproşabilă pe o parte, şi-i ziceau Tibi. În dată ce-l descoperea prin mulţime, îndreptându-se glonţ spre el îi aranja inutil şnurul negru petrecut pe după gulerul cămăşii albe şi prelungindu-se deasupra nasturilor în coadă de rândunică. Apoi cu degetele îi curăţa imaginare scame de pe costumul bine strâns pe talie.

„Ţi-ai notat fiecare punct al programului după cum urmează?" Îl întrebă în şoaptă una dintre fete, cu un soi de îngrijorare ce prin nuanţa împăciuitoare a glasului părea aproape maternă. Tibi îşi scoase din buzunarul interior al hainei, printr-o mişcare sigură, o bucată de hârtie cu pătrăţele, ruptă probabil de prin vreun caiet de matematică rămas din vremea nu prea îndepărtată când mai era elev. O despătură grijuliu, desfăşurând dinaintea ochilor fetei şiruri de litere migălos rotunjite, despărţite între ele prin câte o cifră; unu, doi, trei, până la unsprăzece. „Ai emoţii, aşa-i?" Dar Tibi îşi mişcă de la dreapta la stânga şi de la stânga la dreapta capul a negare, astfel încât o şuviţă aurie o luase razna pe frunte, şi trebui s-o readucă la ascultare slujindu-se de degetele mâinii drepte răsfirate cu grabă prin păr şi semănând în subţirime cu dinţii unui pieptăn. „Cum să am emoţii ? N-am avut nici la admitere la şcoala profesională, unde eram doi pe loc".

Emoţii avea în schimb Mira, o fată cu părul arămiu, cârlionţat şi nasul înaintând vertiginos spre buzele atât de subţiri că păreau două lame

suprapuse, puțin întredeschise. Însă ochii mari şi verzi, adumbriți de gene lungi, negre, dădeau chipului ei un fel de ciudățenie ce-o făcea să treacă drept frumoasă. Stătea de mai mult timp într-un colț dinaintea scenei, legănându-se de la dreapta la stânga şi invers. Fredona, urmărind cu o mişcare ritmică a capului rândurile unui carnețel. Dar ridicându-şi pe neaşteptate ochii şi-i aținti întâmplător asupră-mi, şi văzui trecând prin ei deodată străfulgerarea unui gând. În clipa următoare fu lângă mine, şi apucându-mi mâinile între ale ei, îmi spuse: „Trebuie să cânți cu mine, am nişte emoții groaznice. Dacă nu simt pe cineva alături, nu pot apărea". „Dar eu n-am cântat nicicând în public şi nici n-am habar de cântecele pe care urmează să le interpretezi".

Mira nu păru însă prea deranjată de argumentele mele, aşa că, strângându-mi şi mai tare mâinile şi trăgându-mă violent spre ea, rosti autoritar: „Ai o voce foarte frumoasă, te-am auzit cum cântai într-o zi în grădină, iar melodiile o să le înveți acum până ce începe spectacolul. Textele nu trebuie să le ții minte, le am scrise în carnetul acesta. O să-l deschid în timp ce cântăm şi tu o să poți urmări cuvintele". „Nu se poate, o să ne facem de râs", insistai, dar fără succes, pentru că Mira începu deja într-o tonalitate înaltă, țuguindu-şi buzele un refren repetând obsesiv versurile: „Tropa, trop, tropa, trop/Nu la trap ci la galop/ Tropa, trop, tropa, trop". Trecu apoi la un altul ce vorbea de o „cărăruie care suie-n vârf de munte".

Câțiva, prezenți în sală, toți cu rosturi bine stabilite în desfăşurarea progranului, făcură cerc în jurul meu încurajându-mă. Apăru şi Sile,

acordeonistul, intervenind, din când în când în acompaniament, cu prelungi înfloriturі executate la başi. „Hai, hai curaj”, mă îmboldea Mira, „zi mai tare!” Încurajările se transformară într-un adevărat vacarm în mijlocul căruia vocea mea ţâşnea speriată ca bâzâitul unui bondar captiv în plasa unei perdele prea apropiată de geam. „O să ne facem de râs, nu se poate”, bolboroseam printre lălăituri, dar nimeni nu mă mai lua în seamă. De fapt nici nu cred că mă mai auzeau. Sile, cu capul dat pe-o parte, ochii pe jumătate închişi şi trunchiul aplecat în spate sub greutatea acordeonului ce credeai că-l striveşte, se lăsase pradă unui adevărat delir al virtuozităţii. „Minunat, minunat”, clama Mira, scrijelind cu vocea ei metalică vacarmul stârnit. „Încă un cântec să te mai învăţ, şi gata. Te putem introduce în program”. Începu, agitându-şi ritmic mâna dreaptă prin aer, arătând când spre Sile, când spre mine şi legănându-se sacadat: „Colo-n vale la fântână/două fete spală lână”. Nu apucă să-l ducă la sfârşit, pentru că de după ciorchinii uşii de sticlă începură să se întrezărească siluetele câtorva curioşi.

„Trebuie să ne retragem, uite că începe să sosească şi publicul”. Mă apucă de mijloc şi trăgându-mă mult înspre ea îmi şopti: „Eşti cea mai bună prietenă a mea. O să te mai învăţ, şi-o să cântăm împreună la toate spectacolele ce se vor ţine la cămin şi chiar şi la altele”. Apoi ne îndreptarăm agale spre uşiţa ce, aflată în prelungirea scenei, marca trecerea spre culise. Sile venea în urma noastră exersându-şi degetele pe claviatura acordeonului. Aş fi vrut să mă smulg, să protestez, dar ceva parcă-mi paralizase voinţa. Mă simţeam ca

prinsă de un torent ce mă împingea prin bolovănişul unui râu.

Mă strecurai prin uşa strâmtă şi joasă, iar Mira îi făcu semn băiatului blond cu părul pieptănat pe-o parte, să se apropie, şi-mi văzui numele odihnindu-se printre pătrățele. „Să mai repetăm o dată, dar încet să nu ne audă cei din sală". Şi începurăm să cântăm mai mult şoptind, grijulii ca sunetele pe care parcă le strangulam înainte de-a ni se desprinde de pe buze, să nu răzbată prin paravanul din scânduri negeluite, îmbrăcat în partea dinspre public într-o pânză subțire, albastră. Mi se părea c-am prins deja linia melodică, iar scrisul Mirei, destul de citeț, făcea să urmăresc cu uşurință textele din carnețel. Emoții? Nu, nu aveam emoții. Pusese însă stăpânire pe mine o vagă teamă de neprevăzut. Dar poate că totul va decurge bine, şi atunci... Ei da, atunci... Nu îndrăzneam să formulez în cuvinte, nici măcar în gând ce va fi atunci, aveam numai, ca printr-o draperie de ceață, reprezentarea a ceea ce va urma: aplauze, exclamații de uimire, priviri aprobatoare, schimb de cuvinte laudative între vecinii de scaune.

„Începe, începe!" prinse Tibi să strige agitându-şi spre noi amândouă mâinile de parcă ar fi ținut între degete o cârpă plină de praf pe care ar fi voit să o scuture. Peste câteva clipe l-am auzit rostind nişte fraze convenționale ce voiau să rezume ideea că programul a început. Şi deodată înțelesei ce se petrece cu mine. Aş fi vrut să fug, dar teama că Mira va considera gestul meu ca o ofensă şi se va supăra, mă ținu pe loc. De fapt nu ştiu de ce țineam atât la părerea Mirei, pentru că prietene nu eram. Nu că am fi fost vreodată în

raporturi de dușmănie, dar ne ignoram reciproc, ne ignoram atât de perfect, că nici măcar nu ne dădeam seama c-o facem. Nu existam pur şi simplu una pentru cealaltă, decât cu ocazia rarelor întâlniri întâmplătoare. Şi acum, ce-o fi apucat-o, mi-e greu să înțeleg; cred că şi ei.

Dinspre scenă rezbăteau cu putere chiuiturile şi tropotitul ritmat al câtorva perechi de dansatori jucând în acordurile unei melodii săltărețe executată de Sile la acordeon. Apoi, în acompaniamentul aplauzelor, năvala perechilor de dansatori în culise, ştergându-se de năduşeală şi Mira trăgându-mă de mână grăbită, în priviri cu o teamă rece, sticloasă, numele meu alăturat de al ei săgetând golul apărut la sfârşitul aplauzelor, atunci când doar ici şi colo se mai aude plescăitul răzleț al unor palme ce ridicate întâmplător în aer, năzuiesc spre fireasca apropiere.

În spatele nostru, roşul decolorat al cortinei. Îmi întorc privirea puțin într-o parte, şi-i zăresc praful aşezat pe falduri, intens în afară, de parcă materialul ar fi înclinat spre un alburiu pierzându-se treptat, pe măsură ce înainta spre bucla din interior unde culoarea aproape îşi păstrase prospețimea inițială. În sală, unii cunoscuți mă privesc cu simpatie şi interes. Câteva acorduri ale lui Sile, şi Mira se porneşte să cânte atât de tare că abia mă pot stăpâni să n-o înghiontesc. Pe deasupra, deschisese şi carnetul greşit. Ne înțelesesem să începem cu „tropa, trop", îl ştiam cât de cât, era important să demarez bine, aş mai fi prins curaj şi, când colo, ea s-a apucat să cânte „Colo-n vale la fântână". Sile şi-a adaptat uşor acompaniamentul, eu însă stăteam derutată dinaintea

altui text, străduindu-mă să îngân ceva. Văzând că nu merge, încercai să răsfoiesc filele carneţelului în căutarea strofelor cu pricina. Gestul meu fu pe loc observat şi auzi îndată câteva chicotiri venind ca replică. Mai întâi de la copiii care, stând cu coatele rezemate de marginea scenei, îşi sprijineau bărbia în palme ridicându-şi spre mine privirile ce trădau înclinarea spre şotii. Apoi, câteva hohote de râs se înălţară din diverse colţuri. Mira, zeloasă să mă salveze, îmi smulse carnetul. Fără să se oprească din cântat, îi răsfoi la repezeală filele şi când ajunse la textul cu pricina, mi-l strecură în mâna ce, de emoţie şi surpriza gestului ei, îmi rămăsese atârnând în aer întinsă puţin în faţă aşa cum fusese pe când căutam speriată cuvintele a căror înşiruire îmi era necunoscută.

Pe obraji, parcă-mi aşezase cineva jăratec, şi vâlvătăi fierbinţi îmi urcau înspre tâmple şi ochi, iar chipurile din faţă păreau că se mişcă în ritmul acelei melodii, pentru ca apoi să dispară în ceaţă, şi să reapară chicotind ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea. Trecu apoi la cel de-al doilea şi chiar la cel de-al treilea cântec, deşi şoaptele celor din sală se transformară în ironii rostite cu glas tare şi chicotelile în hohote de râs. Mira cânta cu înverşunare, iar eu mă străduiam să potrivesc cu linia melodică bruma de cuvinte ce la mai desluşeam printre rândurile părându-mi că se transformă din timp în timp în şerpuitoare dâre cenuşii.

Un simulacru de aplauze dizolvându-se printre glume şi şuierături de bună dispoziţie, apoi rămăsei uitată în colţul ce-l face unghiul de întretăiere al scărilor cu peretele, acolo unde graba Mirei şi a lui Sile de a ieşi de pe scenă mă împinsese. Prin faţa

mea se mai perindară câțiva cântăreți și recitatori, apoi zgomotul aplauzelor fu înlocuit de hârâitul scaunelor trase pe podea pentru a fi aranjate în linie dreaptă de-a lungul pereților. Se pregătea sala pentru dans. Hârtia colorată așezată în jurul becurilor sub formă de lanțuri ce se întretăiau își dovedi utilitatea atunci când țăcănitul scurt al comutatoarelor aruncă peste încăpere valuri de lumină îmbinând reflexele verzui cu cele roșietice, galbene și mov. Era mai vesel așa, simțeam chiar și eu care nu prea aveam motive de veselie.

Sosise timpul să plec. De fapt ar fi trebuit să plec mai de mult. Sala se umplea pe încetul cu tineri ce se mișcau de ici colo, parcă ar fi tot căutat ceva, cercetându-se, adresându-și vorbe la auzul cărora fetele râdeau scurt ascunzându-și o clipă fața în palme. Trecui printre ei neobservată. Însemna că totul reintrase în firesc, numai mie mi se părea ceva ieșit din comun. Pe o masă, în mijlocul scenei, cineva pusese un magnetofon. Mă uitai încă o dată cu jind spre ghirlandele multicolore de hârtie creponată, risipite de-a lungul pereților.

Afară, înserarea smolise văzduhul cu un întuneric opac, greu de săgetat cu privirea. Mă oprii o clipă la ușă. Nu, nu mă înșelam. Doi picuri mari de ploaie mi se sparseră pe brațul stâng, inundându-mi câțiva centimetri de piele cu o răcoare binefăcătoare. Magnetofonul începu să cânte o melodie languroasă. Două fete se prinseră una pe cealaltă de mijloc și de după gât și începură să danseze. Li se mai alipiră alte două, apoi doi băieți desprinzându-se dintr-un grup, le despărțiră. Curând sala păru o mare de trupuri legănându-se în ritmul muzicii. Picăturile de ploaie se îndesiseră

într-atât că, simțeam cum rochia începe să mi se lipească în jurul trupului cu o îmbrățișare jilavă. Şiroiau ropotind mărunt printre frunzele arinilor, transformându-le, pe neaşteptate, în ciudate oglinzi. Dacă n-ar fi fost atât de întuneric parcă m-aş fi simțit tentată să rup una şi să încerc să mă privesc.

Totul începe de mâine

Da, ştia că va apărea ceva neprevăzut. De fiecare dată, când urmează să plece în concediu, i se întâmplă aşa. Anul trecut s-a spart o ţeavă de apă caldă. Numai ea poate avea asemenea surprize; să te trezeşti seara cu apa şiroindu-ţi în baie, când a doua zi dimineaţa urmează să pleci pentru două săptămâni la odihnă. Ce s-a mai agitat şi atunci! Şi mototolul asta de Sorin, sta dinaintea uşii cu mâinile în buzunarele pantalonilor, plescăind ritmic a pagubă: „te, te, te, te !" Contempla jetul ţâşnitor, sâsâind puternic. Umpluse încăperea de aburi ceţoşi, iar pe jos făcuse o băltoacă ce ameninţa să depăşească, dintr-o clipă într-alta, înălţimea pragului. „Acţionează într-un fel, doar eşti bărbat!" Dar el continua să contemple harababura, cu o expresie de impasibil înţelept stoic, întipărită pe chip. „Nu te enerva degeaba, fii atentă că iar o să-ţi crească tensiunea! Lasă, că până la urmă totul se aranjează". Bineînţeles că până la urmă se aranjează totul, însă cine este responsabil cu aranjatul ? Ea, ea singură şi să te mai miri că-i saltă tensiunea ca mercurul termometrului aşezat vara în bătaia razelor soarelui. Cât s-a mai necăjit. În disperare, luă mai întâi un prosop, primul pe care-i căzuseră ochii, şi-l înfăşură strâns împrejurul ţevii. Era mare, din flotir roz, cu boboci roşii de

trandafiri imprimați în cele patru colțuri, nu trecuse nici o săptămână de când îl cumpărase, dar în marea grabă nu s-a mai gândit şi nici n-a observat că împrejurul țevii se depusese un strat de rugină care s-a îmbibat apoi, odată cu apa, în țesătură, compromițându-i pentru totdeaună coloritul diafan. Şi el? Se apucase să-şi caute agenda cu numere de telefon. „Ce faci? Nu vii să mă ajuți?" „Tocmai ca să te ajut, caut numărul de telefon al unui instalator. Nu mai ştiu însă cum îl cheamă. Îmi sună parcă numele lui în gând, şi totuşi nu pot să mi-l amintesc. Dacă l-aş vedea scris, l-aş recunoaşte." Problema era că nu-şi găsea agenda. O ştia doar foarte bine, mare, învelită într-o copertă de plastic albastru, cu filele ferfeniţite la colțuri de cât fusese răsfoită, iar numele scrise încălecându-se cu numerele şi numerele dizolvându-se în incertitudinea nesfârşitelor corecturi şi adausuri. De câte ori nu i-o recuperase ea de prin cele mai neaşteptate locuri! Atunci însă nu avea timp de aşa ceva. Trebuia să se ducă prin vecini să ceară ajutor, că nu era să aştepte până îşi va termina el investigațiile.

Ea rezolvase de mult treaba cu țeava, împachetase deja lucrurile ce urmau să le ia cu ei în concediu, închisese geamantanele şi voia să se pregătească de culcare, când el o anunțase că, în sfârşit, descoperise cum îl cheamă pe instalatorul acela, numai în legătură cu numărul de telefon mai avea un mic dubiu, nu era sigur de ultima cifră, să fie trei sau nouă? „Când ne vom reîntoarce, asta voi face în zilele libere ce-mi rămân, îmi voi transcrie agenada." De câte ori nu auzise ea refrenul acesta? Era leit-motivul care încheia de obicei încercările

lui de-a afla adresa sau numărul de telefon al vreunei cunoştinţe.

Anul trecut deci, cam aşa se distrase, nu se putea, trebuia să apară şi acum ceva. Simţea ea că neprevăzutul îi va juca un nou renghi. Tava metalică aşezată pe masă îi preluă chipul, răsfrângându-l în luciul ei puţin obosit, uşor aburit, asemenea surâsului dintr-un portret în sepia. Curios cât de mult m-am schimbat în ultima vreme! De la o anumită vârstă, înfăţişarea începe să depindă de dibăcia cosmeticienei şi-a croitoresei. Cum să-ţi acoperi avalanşa ridurilor sau să-ţi maschezi opulenţa şoldurilor şi proeminenţa pântecului? Nu e puţin lucru să te pricepi la aşa ceva." De câte ori nu şi-a propus ea să-şi facă timp, să se preocupe mai mult de felul cum arată. Doar că, de fiecare dată intervenea te miri ce şi-i da planurile peste cap. Chiar şi acum, de când s-a tot gândit ea la seara aceasta. Câteva ore să se ocupe numai de ea. Aburi de muşeţel, dilatându-ţi odihnitor porii, felii subţiri de castraveţi aşezaţi pe faţă, înviorătoare mască, lăsându-ţi obrazul atât de destins, încât privindu-te în oglindă, să pui pariu cu tine însăţi că, de pe când aveai douăzeci de ani, nici nu te-ai schimbat cine ştie ce, câteva kilograme în plus doar, de care ai putea scăpa cu puţină voinţă, o uşoară amprentă de oboseală aciuită printre ridurile răzleţite pe frunte sau imaginând un mic evantai în dreptul cozii ochilor. Dar nici o problemă! Te poţi descotorosi şi de astea. Crema primită de la Dana, blonda cu obrazul strălucind asemenea porţelanului, frumuseţea numărul unu pe strada lor, aştepta de câteva luni să fie întrebuinţată. „Te ungi puţin şi apoi îţi masezi îndelung faţa, seara înainte de culcare. E de

necrezut cât de frumos îți netezește pielea", spusese întinzându-i un fost flacon de vitamina C, purtând în el miraculosul conținut. Şi de atunci tot amânase de la o seară la alta realizarea măreţului proiect. N-a reuşit să-şi facă timp, însă e adevărat că întârzierea mai avea şi o altă cauză. Aştepta apariția unui eveniment, menit să o impulsioneze. „Fără tragere de inimă, nu pot să mă apuc de o treabă care cere răbdare şi înclinare spre migală." Trebuia să aibă o motivație, iar concediul cu perspectiva lui de libertate, de "dolce far niente", îi oferea o asemenea ocazie. Plecarea, schimbarea decorului cu ademenitoarea promisiune de înnoire, parcă o îndemna să evadeze cu toată ființa din molcomitoarea rutină a fiecărei zile. Reîmprospătarea chipului i se părea un omagiu adus zilelor de bucurie ce-i stăteau în față.

Cât de fericită se gândea la cele două sau trei ore pe care le va închina transformării chipului ei, în tihnă, după ce-şi va fi terminat treburile, după ce va fi făcut bagajele că, în Sorin nu îşi putea pune nădejdea, dacă l-ar lăsa într-ale lui, ar fi capabil să sfârşească de împachetat în zori, înaintea plecării trenului. „Fă tu lucrul ăsta, că eşti mai rapidă şi mai pricepută în alegerea hainelor." Şi pe ea o cuprindea duioşia, când îl vedea cât de neputincios se abandonează voinței ei. Aşa a cucerit-o şi pe vremuri: „Fă tu cum crezi!"sau „lasă că te pricepi tu cum e mai bine!" şi altele de felul acesta, care îi mângâiau vanitatea, îndemnând-o să creadă că se lasă călăuzit de capriciile dorințelor ei, orbit de iubire. „Băiatul ăsta e îndrăgostit mort de tine. Nu ți-ar ieşi din voie nici cu atâtica." Şi vorbind, biata mama îşi trecea unghia degetului mare peste vârful

arătătorului, astfel că nu-i rămânea descoperită decât o mică porțiune de piele zbârcită, puținul, nimicul ce dizolva în neființă eventualitatea vreunei nesupuneri a lui Sorin. Nu-mi imaginam pe atunci că nu din iubire îmi lăsa el întâietatea hotărârilor, ci din comoditate. Pentru că nu e bărbat, ar exclama Dana lovind cu muchia palmei oblic prin aer, ca şi cum ar tăia un imaginar nod gordian, gest la care recurge ori de câte ori trage vreo concluzie. Teribilă femeie ! Nu cred să-i fi ieşit vreodată ceva pe de-andoaselea, aşa cum mi se întâmpla mie adesea.

„I-am invitat pe Georgeşti la noi astă-seară. Mai fac eu o tablă cu Sică, mai schimbăm impresii, noi doi despre sport, tu cu Adela despre filme şi rețete culinare." La început i s-a părut că nu aude bine. Îi privea ochii mari, albaştri, apoşi, fără expresie, de parcă un nevăzut văl ar sta pavăză între ei şi restul lumii, şi surâsul pornind de pe buzele groase, deschise larg, ca şi cum şi-ar fi înghițit un abia stăpânit hohot de râs. „Nu te bucuri? Doar sunt nişte oameni foarte simpatici. Dar aşa eşti tu, neprietenoasă. Mereu trebuie să-ți plouă şi să-ți ningă din te miri ce. Te-ai schimbat în ultima vreme."

Instinctiv, privirea căuta imaginea reflectată în netezimea nichelată a tăvii. Unu, doi, trei, patru, liniile vizibil adâncite de pe fruntea încruntată, adunau în jurul lor o mulțime de încrețituri mărunte. Imposibil să le numere de la distanța aceasta. Şi cât de simplu ar fi să scape de ele.

Un colț al tăvii îngrămădea în oglinda lui, ceva din profilul lui Sorin: tâmpla, mult dezvelită de goana firelor de păr tot mai plăpânde adunându-se

unul într-altul abia spre creştetul capului, ca fugărite de înaintarea sigură pe izbândă a viitoarei chelii. Ovalul feței cobora înspre maxilarul puternic, pentru ca să se întrerupă apoi vălurindu-se pe marginea curbată a tăvii ce-l făcea să se încline puțin, ca într-o uşoară poticnire.

Să încerce să-i explice? N-are nici un rost. Cum să înțeleagă el asemenea frământări. Şi, la urma urmei, faptul este deja consumat, invitația a şi fost făcută, nu poate să-i întoarcă pe oamenii aceia din fața uşii.

„Încearcă să pregăteşti la repezeală ceva." Vorbele lui Sorin vibrau în aer, ca un ecou al gândurilor ei. Şi-n aceeaşi clipă i se derulă în minte traseul plin de întortocheli şi surprize al acestor improvizări. Pâinea tăiată oblic pentru ca sandviciurile să pară mai arătoase, salamul, în felii cât mai subțiri, dacă va reuşi, ridichile, ardeiul, în rondele fine, decorul face să-ți crească pofta de mâncare, şi toate desigur, repede; ceasul îi arată că n-are decât o oră la dispoziție. „N-ar fi mai bine să dai tu o fugă prin oraş, poate reuşeşti să cumperi ceva?" „Eu?" Îl privea cum, rostind întrebător „eu?" , îşi aşezase palma lipită pe piept, ca pentru o categorică negare. "Nici un preparat cumpărat din oraş nu se poate compara cu ceea ce pregăteşti tu acasă."

Ar fi putut să se înfurie, să-i spună ceva pentru a-şi răcori năduful, numai că, de data aceasta, abilitatea lui o amuza. „Se pricepe, nu glumă, să se descotorosească de ceea ce nu-i convine. Înseamnă, deci, că eu îi convin. Gospodină, femeie de treabă, astfel mă califică cu bonomie, ori de câte ori se iveşte ocazia. Pe

vremuri spunea, frumoasă şi deşteaptă foc. Dar punctele de vedere sunt, uneori, la fel de trecătoare ca vremea. Şi de atunci, ce-i drept, au cam trecut nişte ani. Nici nu-mi dau seama când au reuşit să se alipească atât de liniştit, unul de altul, până la zece. Iar acum, deceniul acesta, parcă aleargă în întâmpinarea celui de-al doilea…

Usturoiul a izbutit să-l toace mărunt, iaurtul l-a pus la scurs. „Bine că-l aveam în frigider, pregătit ce-i drept în alt scop. Adio în această seară, bătăliei pentru siluetă; îşi propusese să nu mai mănânce la cină decât un iaurt. Acum, n-are decât să amâne din nou pe mâine. Mereu se decide să înceapă de mâine, iar când, în sfârşit, reuşeşte să spună, de azi, se întâmplă câte ceva şi-i dă planurile peste cap. Măcar de nu i s-ar tăia maioneza. Câteva clipe încă şi sosul picant va fi gata. Până când sosesc, îi mai rămâne timp să-şi schimbe şi rochia. S-o îmbrace pe cea verde de in, o arată mai suplă, iar culoarea aceasta a avantajat-o totdeauna. O să-şi dea şi cu pudră pe faţă, cu pudra compactă numărul unu, cumpărată pentru concediu, a cărei nuanţă înviorează obrazul. Ar putea să bage mâna în foc că Adela va veni, ca de obicei, foarte dichisită. Are femeia asta un fel ostentativ de a fi cochetă ce-a complexat-o de multe ori. În preajma ei a simţit întotdeauna dezavantajele comparaţiei.

Eram sigură că ceva îmi va ieşi pe dos. Cum am putut să pun atâta sare în sos? Am să le spun că l-am făcut intenţionat aşa, stimulent pentru băutură. Să încerce, totuşi, să-l dreagă cu iaurtul rămas. „Cine naiba şi-a găsit să mă sune chiar acum, când fiecare minut îmi este preţios ? Iar Sorin bineînţeles

că nu se va deranja să vină să deschidă. Are mereu de făcut câte ceva foarte important, ce nu suferă amânare.”

Da, da, imediat!

„Nu înțeleg de ce continuă să sune; am strigat doar că vin imediat. Cât de greu se învârteşte cheia asta în ultima vreme. Va trebui să mă ocup de ea după ce mă întorc din concediu, că altfel…”

- Ha, ha, ha, ha! Nu vă aşteptați să picăm aşa de repede? Nu e protocolar, însă între prieteni se admite. Salut!

- Da!

„Din nou sunt nedibace. Stau şi mă uit ca hipnotizată la ei, în loc să le spun ceva de bun sosit.”

- Bine ați venit ! Poftiți, intrați!

- Am vrut să facem nişte cumpărături, numai că am găsit magazinul închis. Atunci am pornit-o spre voi. Am mers noi agale, dar nu ştiu cum, în pofida încetinelii, am ajuns totuşi mai repede decât speram.

- Mă bucur să vă văd !

„Cred că am început să intru destul de bine în rolul gazdei. Rămâne doar să-l împiedic pe Sică să-mi sărute mâna. După ce am tocat usturoi, nu s-ar putea spune că împrăştii o mireasmă prea ademenitoare, mai ales în comparație cu nevastă-sa, care şi-a dat cu parfum... imposibil să-l identific, în nări îmi persistă mirosul de usturoi al mâinilor mele. Oare l-au simțit şi ei ? Trebuie să ajung cât mai repede la baie, să-mi spăl bine mâinile şi să mă dau cu spray.”

Ce flori frumoase! Mulțumesc!

„Acum, profitând de venirea lui Sorin, să dispar sub motiv că vreau să pun florile în vază. În câteva minute voi reuşi să mă spăl pe mâini şi să-mi schimb rochia."

- Mă duc să le pun în apă. Gladiolele au petale foarte fragile; ar fi păcat să se ofilească.

„Numai de n-ar avea Adela proasta inspiraţie să mă urmeze. S-a aşezat. Ce bine! Se amuză ascultându-l pe Sorin cum debitează obişnuitele lui bazaconii în legătură cu partidele de table. Le ştiu deja pe de rost. Aş putea să pun pariu ce cuvânt urmează. Oare ei nu l-au mai auzit niciodată povestindu-le ? Nu contează. Important e că de data aceasta îmi sunt de folos."

Roşul aprins al gladiolelor s-a pătat pe alocuri cu negru, petalele plisându-se la margini mărunt, de parcă cineva s-ar fi jucat cu ele strângându-le în palme. Zăpuşeala a aşezat împrejurul nasului Adelei broboane mici cu reflexe roz. „Încă puţin, şi fardul o să-i curgă pe faţă."

Instinctiv îşi plimbă vârfurile degetelor pe frunte, lăsându-le apoi să alunece spre obraji cam prin locurile pe unde ştia că ridurile îşi făcuseră cuib. „La pipăit nu se simt. Totuşi, nu este totul pierdut, cu condiţia să nu mai amân. Voi începe chiar de mâine… Nu văd bine, sau…"

Ceasul electronic cu brăţară metalică pe mâna păroasă a lui Sică, împroşcând în jur fosforescenţe verzui arăta că trecuse şi miezul nopţii.

„Deci, voi începe de azi… Numai de nu… Mai bine să nu se mai gândească. A citit pe vremuri undeva, sau i-a spus cineva, parcă mai poate ea să le ştie pe toate, destul că i-a rămas în minte ideea

cum că nenorocul poate fi chemat gândindu-te prea mult la el. „Să-mi şterg obsesia aceasta din minte…”

Da, numai ei i se putea întâmpla aşa ceva.

La ce oră plecaţi mâine?

Mişcându-şi buzele cărnoase Adela îşi dezveli dinţii neaşteptat de puternici, uşor coroiaţi, îngălbeniţi pe margini, şi gingia proeminentă traversată de ciudate firişoare albastre.

„Cât de urâte pot fi uneori amănuntele la o femeie care trece drept frumoasă.”

La opt şi zece minute.

„De ce îşi concentrează privirea astfel? Calculează oare în minte câte ore mai sunt până atunci?” Bretonul bogat, blond cobora până în dreptul pleoapelor îndărătul cărora ochii mici, ca doi năsturei puternic conturaţi cu creion negru, parcă îţi azvârleau în obraz iuţi sclipiri verzui. „Nu e chiar atât de frumoasă, e mai de grabă provocatoare. Şi nările fin despicate, cum i se dilată când se pregăteşte să spună ceva, făcând-o să semene cu un alergător de cursă lungă, pregătit să ia startul!”

- Ori de câte ori aud pe cineva spunând că pleacă, mă apucă şi pe mine dorul de ducă. Să laşi întâmplările de zi cu zi în urmă, să nu mai depinzi de indiferenta alunecare a orelor, nici de capriciile celorlalţi, e ca şi cum ai face pentru câteva zile, un înviorător schimb de destin…

- Atenţie, că Adela când începe să-ţi expună puncetele ei de vedere, nu se lasă cu una, cu două.

- Nu-ţi critica Sică nevasta, pune-te bine cu ea! Cum pe lume totul se repetă, s-ar putea să ne

îndreptăm spre un nou matriarhat. Şi atunci, să te văd eu, cum ai s-o scoţi la capăt.

„Curios cât succes pot avea, la ăştia doi, poantele lui Sorin. Sică râde ca de obicei în hohote dogite, prelungi ca ecoul hurducăturilor unui butoi rostogolindu-se prin bolovăniş, iar Adela îl acompaniază chicotind mărunt, asemenea zgomotului ce-l fac cioburile unor pahare sparte alunecând de pe masă. Şi-a proptit podul palmelor în marginea mesei şi umerii de speteaza scaunului, scoţându-şi bicepşii mult în afară cu o expresie de om satisfăcut accentuată mult de luciul tenului gras. Şi razele de lumină par că îi saltă pe obraz, ca pe fundul unei cratiţe în care s-a turnat ulei, în vreme ce ea, poate din nevoia de a participa cu toată fiinţa la atmosfera de veselie, îşi pocneşte palmele în ritmul hohotelor de râs. În calitate de gazdă, s-ar cădea să particip”:

Ha ! ha ! ha ! ha !

„Cât de fals sună! Aşa mi se pare întotdeauna când încerc să mă integrez în atmosfera distracţie celor din jur. Şi, de fapt, râsul îţi îndeseşte ridurile pe pometii obrazului, dar şi morocănoşenia, cele de pe frunte. Adela nu are asemenea probleme, nici Dana pentru că…

I se pare, sau… Se scoală în picioare agale, întâi ea pipăind cu vârful degetelor, neînţeles, tapiţeria scaunului, ca şi cum ar fi vrut să se asigure că nu i-a scăpat vreun obiect de preţ, apoi el, împingându-l cu cotul brutal la o parte.

- A fost o seară foarte plăcută, ne-am simţit foarte bine.

„S-ar cădea să îngaim şi eu ceva. Câteva superlative de mi-ar veni în minte… Sau mai bine

să zâmbeasc doar, aşa, cât mai cald cu putinţă. În rest să-l las pe Sorin să se descurce, va fi un dialog între bărbaţi. Doi bărbaţi uşor piliţi, adresându-şi unul altuia amabilităţi, pare într-adevăr amuzant."

- Pa, dragă!

Întâi un miros plăcut, parfumat, apoi întâlnirea scurtă a buzelor ei cu obrazul lipicios al Adelei. „Căldura neiertătoare a început să-i topească fardul de pe ten. Depune multă străduinţă să-şi întreţină frumuseţea şi totuşi privită în-deaproape, nu pare te miri ce…

Păcat, păcat că s-a întâmplat să pice ăştia exact acum când mă hotărâsem… Eram sigură că până la urmă va interveni ceva." Da, numai ei i se putea întâmpla aşa ceva. De mâine însă… Dar ce tot zice de mâine, când mâine este de fapt chiar azi. Astă-seară, la hotel… Obosit de drum Sorin se va culca devreme, iar ea va avea, în sfârşit, răgazul să încerce miraculoasa cremă…

Filtrată prin ţesătura deasă a jaluzelelor, lumina caldă a dimineţii de vară îi alunecă pe obraz, mângâind-o. O rază plăpândă se cuibări pe-un capăt de geană. Îşi mişcă palma de câteva ori prin aer, ca într-un joc somnoros de-a prinsa. Pleoapele se întredeschiseră la început uşor, parcă dând să se închidă la loc, clipind de câteva ori des, ca şi cum ar fi voit să lupte cu măruntele săgeţi fierbinţi, nemulţumite că nu găseau prea multe goluri să le străpungă. „Ar fi trebuit să trag şi draperia…"

Învinse, pleoapele se deschiseră, lăsând privirea, încă nedezmeticită, să alunece încet prin cameră în căutarea unui punct pentru popas, un punct asupra căruia ar fi putut să se fixeze…

Ceasul, cu ticăitul lui des, i-o atrăsese, ca un magnet… Cu dosul palmelor îşi frecă de câteva ori puternic ochii, încercând să destrame ţesătura ce-i lega încă de vis. Şi atunci îşi dădu seama că pe retină îi rămăsese fixat cadranul alb cu linii mărunte şi arătătoarele… „Nu, nu se poate!”

Dintr-un salt fu dinaintea ceasului, apucându-l strâns în palmă, să se convingă că nu s-a înşelat… „Incredibil!” Să-l trezească pe Sorin cât mai repede, să telefoneze după un taxi… „N-are rost, în cinci minute tot nu puteau ajunge la gară.” Mai bine să încerce să se calmeze, că altfel iar o să-i crească tensiunea… Da, numai ei i se putea întâmpla aşa ceva.

Sarabandă

Cu vâltoarea năucă de treburi, de fapte
ziua trece,-i pe ducă, un ecou din ecou
În odaie e noapte:şi sunt singur cu Lenin
care se uită de sus din tablou.

Cu palma deschisă, brațul drept al actorului se înălță apoteotic spre tabloul lui Lenin atârnat pe un perete, îndreptat către sala ticsită de lume. Aplauze, unele simțeai că pornesc din palme robuste, capabile să apuce şi să strângă cu putere, altele, delicate mărturisind despre mâini gata să mângâie. Înalt şi suplu, cu o expresie ce semăna a derută înstăpânită în privirea ochilor de un albastru oțelos, adumbriți de gene lungi şi dese care atunci când îşi cobora ploapele păreau că se transformă în evantai, cu nările senzual dilatate şi buzele armonios unduite, ce-ți purtau gândul la un portret de Tizian, cu aer de Făt-Frumos alungat din poveste, actorul se înclină, dregându-şi cu vârful degetelor o şuviță de păr rebelă. În pas cadențat, amintind dansatorii de menuet, porni spre rândul întâi de scaune, rezervat notabilităților. Le întinse pe rând mâna celor aşezați acolo, apoi i se arătă un loc pe care se aşeză mulțumind.

„Dă-l dracului! Şi-a părăsit şi a treia nevastă! Şefa nici n-a mai vrut să-l lase să recite de 7 Noiembrie, dar s-a opus şefu', ăla mare" aici vocea coborâ conspirativ.

„Sâst, să nu ne audă careva!” şopti temătoare vecina de scaun.

„Lasă că sunt atentă. Deci şefu’...”

„Da, da, ştiu, interveni grăbită vocea temătoare”

„Aşa... decise că-i talentat, că-n fiecare an el recită poemul închinat lui Lenin, nu puteau să-l scoată acum din program, ştii cum sunt bărbaţii, solidari între ei, iar şefa n-a avut încotro.”

Dialogul celor două femei aflate pe rândul de scaune din spatele ei câştigase în amploare pe durata aplauzelor.

„Spune-mi şi mie”, interveni o a treia voce.

„Sâst, lasă, vorbim la plecare”, încercă să restabilească tăcerea vocea temătoare, „să ascultăm”.

Voia şi ea să-l asculte în linişte pe tânărul care interpreta la pian preludii de Şostakovici. Sărbătorirea Revoluţiei din Octombrie realizată de oamenii de cultură pentru ei înşişi... aflase că aşa se proceda în fiecare an. Era angajată doar de câteva zile într-o instituţie de cultură, o străină deci printre oamenii aceştia care dădeau impresia că se cunosc între ei foarte bine...Sonorităţile lui Şostakovici prinzând viaţă odată cu alunecarea degetelor pianistului pe claviatură, inconfundabilele semitonuri într-o succesiune ce dădea impresia de ghiduşie... Din nou aplauze...

„Ştiţi al cui băiat este?” Vocea a treia se străduia să fie băgată în seamă.

„Mie îmi spui?!” Sări ţanţoşă cea dintâi voce.

„Sâst, ne aude şefa!” Vocea temătoare nu se dezminţea. Din nou aplauze...” „Cică a avut mare succes la Moscova”, le şopti celor aflate pe rândul din spate bărbatul de lângă de ea.”

„La Moscova, pe dracu! La Chişinău” veni pe loc replica.

„Sâst, ne aude şefa” îşi îngână leit-motivul vocea temătoare.

Timbrul baritonal al solistului puse stăpânire pe sală.... „Oneghin, ia liubliu Tatianu...” Cânta gesticulând larg, de parcă sentimentele pe care le mărturisea ar fi incercat să-şi ia zborul, iar el se trudea să le readucă în propriul piept, unde le era locul. Ochii mari, albaştri căutau melancolic într-o zare nedefinită, unde s-ar fi putut afla acea iubită Tatiana. Pianista îl acompania legănându-se pe scaun, marcându-i intrările cu o violentă mişcare a bustului în față. Cunoscuta arie a lui Ceakovski, de câte ori o ascultase, de câte ori nu se gândise la iubirea lui Lenski, la destinul lui Evgheni Oneghin... Cât de ciudat răsuna acum aici, în sala aceasta ticsită de lume, o sală relativ mică, dar foarte cochetă, tapetată în tonuri de corai şi scaunele albe, tapițate aşişderea. Plafonul din sticlă în manieră Lalique, cu cele patru colțuri străjuite de lucarne prin care lumina se filtra discret, mărturisea despre un oraş cândva elegant.

Din nou aplauze... Solistul se aşează la locul ce-i era rezervat, în rândul întâi, după ce mai făcu o plecăciune către cei aflați în față, apoi către cei din dreapta şi către cei din sânga sălii. Acompaniatoarea rămase însă la pian şi, pe neaşteptate, atacă un vals de Dunaievski întâmpinat cu exclamații de bucurie. Voia bună puse dintr-o dată stăpânire pe sală.

„Ai văzut opereta *Vânt de libertate*?”

Trecând de la unul la altul întrebarea primi acelaşi „da”. N-o uitară nici pe ea. Răspunsul

afirmativ îi atrase simpatia doamnelor vorbărețe așezate pe rândul din spatele ei.

„Mi-am dat eu seama de la început că ești fată deșteaptă", veni ca premiu replica vocii îndrăznețe, împreună cu o mângâiere maternă pe umăr.

„Tovarăși, tovarăși!" Entuziasmul aplauzelor și vorbele, alergând rebele, transformate în vacarm, acopereau vocea șefului, a celui mare. Mișcându-și încoace și-n colo palma dreaptă ridicată, ca atunci când vrei să ștergi un geam aburit, încerca să dea de-nțeles că dorește să spună ceva. Asemenea unui angrenaj căruia îi apeși pedala de oprire, vorbele încetară treptat:

„A sosit momentul..."

Pe fețele celor prezenți se citea că înțelegeau ce urmează. Urma tovarășul profesor Gheorghe Isac. Elogiile se rostogoliră apoi, ca mărgelele desprinse dintr-un șirag.

„Participant la evenimentele ce aveau să schimbe fața lumii..."

Aici câțiva începură să aplaude, dar pentru că majoritatea, cea despre care învățase ea la socialism științific că imprimă sensul istoriei, nu le urmă exemplul, tentativa se împrăștie inconsistent prin aer, cum se dizolvă o liguriță de zahăr într-un pahar cu apă. Aveau să asculte deci, „o prelegere despre viața și activitatea lui Lenin."

„Tovarășul ne este tuturor foarte cunoscut..."

O nouă tentativă a câtorva de a aplauda suferi același eșec. Află că este un foarte cunoscut comentator al doctrinei leniniste, unul dintre cei mai... În colțurile unor buze înflorină zâmbete greu de stapânit.

„Pe mine, însă, o să vă rog să mă scuzați, ba chiar...” Aici făcu o scurtă pauză, aşezându-şi buzele una peste cealaltă, astfel încât gura lui deveni o linie încadrată de obrajii rotofei şi rumeni. Dădea impresia că stă o clipă pe gânduri, de parcă ar cumpăni dacă să ne spună sau nu.

„Ba chiar...”

Reluă zâmbind şterngăreşte cu gândul probabil la favoarea ce le-o face, la renghiul umilinței ce-l joacă în fața lor, el, omul dinaintea căruia tremură un județ.

„Ba chiar, să mă iertați.”

Mâna ce şi-o fluturase, cu câteva clipe înainte, prin aer, se aşează pe pipt, ca şi cum ar fi dorit să facă din locul acela un martor al sincerității lui. Îi părea nespus de rău, dar trebuia să înțelegem că probleme de mare urgență îl obligau să renunțe la plăcerea de-al asculta pe eminentul om de cultură, profesorul Gheorghe Isac, cel care...

Nu se gândise până atunci cât de mare poate fi arsenalul elogiilor, ce culminară cu un amănunt, noutate doar pentru ea: profesorul îl ascultase vorbind pe însuşi Lenin în Piața Roşie.

„Voi credeți?” îşi întrebă vecinele de scaun una dintre doamnele din spatele ei.

„Ce tot întrebi în fiecare an? Ştii doar că nu.” Veni promt răspunsul.

Câțiva bărbați ce nu mai găsiseră locuri libere şi rămăseseră în picioare, aproape de uşă, îşi stăpâneau cu greu râsul, dar vacarmul înstăpânit făcea să treacă neobservați.

„Tovarăşi, vă propun să redevenim serioşi!”

Cu o privire vulturească dădu ocol sălii de la stânga la dreapta, ziceai că citeşte fizionomiile

celor de față asemenea unei pagini de ziar. Apoi privirea lui își reluă rondul în sens invers. O tăcere grea se înstăpânise, ca şi cum aerul însuşi s-ar fi crispat. Apoi zgomotul uşii închise în grabă readuse mult râvnita destindere.

Doi inşi veniră cu o masă rotundă, aşezată pe un singur picior terminat în trei gheare de leu ce-i asigurau stabilitatea şi o aşezară în apropierea pianului. Era o masă amintind ceaiul de la ora cinci al doamnelor vechii burghezii a oraşului. Valul deposedărilor proletare o purtase aici probabil în zorii comunismului. Dacă ar fi ştiut să vorbească le-ar fi povestit istorii vechi cât secolul care împlinise deja şapte decenii, poveşti dintr-o lume ce se credea încremenită în plăcerea valsurilor vieneze, cu doamne fericite că dobândiseră libertatea de-a atenta la lungimea rochiilor şi chiar de-a se lăsa pradă plăcerii alunecării pe velociped sub privirea matroanelor oripilate de atâta dezmăț. Sau despre nepoatele lor ce nu se mai ruşinau să-şi arate pulpele dansând charleston, mergeau la cinema, îşi pierdeau vremea vara la ştrand, ascultau la patefon arii cântate de Caruso şi visau să conducă un automobil. Câte nu-şi vor fi spus doamnele aşezate în fața unei căni cu ceai ori cafea, o adevărată istorie vorbită a oraşului, derulată la acea masă pe care acum profesorul aşezase un teanc de cărți. Coperțile cartonate, îmbrăcate în piele stacojie, aveau imprimată efigia lui Lenin.

„Ce dracu le tot poartă cu el ? Iar o să-nceapă să le frunzărească încoace şi-n colo dinaitea noastră," se enervă doamna voluntară.

„Ar fi trebuit să-şi scrie citatele pe nişte foi," prinse curaj vocea timidă.

„Aşa face de douăzeci de ani."

„Nu chiar de douăzeci. Exagerezi!

„Cum nu? Îl ştiu de când m-am angajat în 1951."

„Din 1951 sunt nouăsprezece ani."

„Da, ce să-ți spun ? Sunt nouăsprezece nu douăzeci."

Chicotriră amândouă în semn de împăcare.

După ce-şi aşează meticulos cărțile, profesorul îşi scoase din geanta de piele, cândva probabil cafenie, acum de o nuanță argiloasă, peste care vremea aşezase un luciu ca de oglindă uzată, un caiet. Coperțile lui mărturiseau despre un fost albastru, tinzând acum spre gri. Il ridică în dreptul ochilor ca pentru a citi, oferindu-le celor din sală astfel priveliştea tablei înmulțirii de pe coperta din spate.

„Caietul ăsta îl are de pe când era fiu-su la şcoală" reluă vocea voluntară.

„M-am oferit acum doi ani să-i scriu la maşină textul. A acceptat, dar n-a mai venit." Vocea temătoare se dovedea deci, a fi o femeie de trabă.

„Poate l-a moştenit de la Lenin."

Ironiei doamnei voluntare îi răspunseră câteva tentative de râs în surdină ale celor din jur.

„Stimați tovarăşi! profesorul făcu apoi o pauză. Ziceai că vorbele rostite fufeseră doar probă de microfon. Aşezat pe masă printre cărți, acesta îşi vădise deja de câteva ori prezența prin scrâşnete la atingerea coperților. Mulțumit de rezultatul investigației, îşi mişcă de câteva ori nodul cravatei, ca şi cum l-ar fi stâns prea tare, apoi reluă:

„Stimați tovarăși, ca în fiecare an la vremea aceasta...

Aflarăm apoi că „este o datorie de onoare să ne amintim...” Vorbele se înșirau cuminți, în cadență egală, întreruptă din timp în timp de fâșâitul foilor ce trebuiau întoarse. Din părul grisonat, despărțit de o cărare pe mijloc, îi aluneca mereu o șuviță pe care o readucea, cu degetele mâinii drepte, într-un gest expert, la locul ce-l părăsise. Urma apoi cravata în dungi albastre şi roşi, dispuse oblic, ce-şi părăsea rebelă locul la fiecare uşoară aplecare, revărsându-se peste caiet. Cu aceleaşi degete cu care îşi aşezase şuvița, o readucea meticulos în spațiul dintre reverele lungi, închise la un singur nasture. Cele două gesturi se repetau apoi, astfel că urmărite dădeau impresia unui ciudat exercițiu sportiv. Din când în când punea caietul de-o parte, lua câte o carte din teancul aşezat pe masă şi după ce o răsfoia în căutarea semnului care-i indica pasajul dorit, citea cu graba unui comentator sportiv. Cuvintele păreau că se încalecă atunci şi anevoie le mai puteai desluşi.

„Eu totuşi cred că l-a ascultat pe Lenin vorbind”, luă inițiativa vocea timidă.

„Aiurea, sunt poveşti de-ale lui. Vrea să pară interesant”, nu voi să se lase convinsă doamna voluntară. Cum să fi ajuns el pe vremea aceea în Piața Roşie ?

„Fusese luat pe front la 18 ani...”

Când aprobându-se, când contrazicându-se femeile stând pe rândul din spatele ei derulau o poveste ciudată. De fel din Bucovina, fusese înrolat în armata cezaro-crăiască. La scurtă vreme însă, căzu prizonier la ruşi. Perioada coincise cu

izbucnirea revoluției bolșevice. Profitând de dizordinea iscată, evadă și, în căutarea unui liman, pașii îl purtară la Moscova. Mulțumită locului în care a crescut, știa rușește. Aflând că Lenin urmează să vorbească în Piața Roșie, s-a dus și el acolo, ba mai mult, a reușit să ajungă chiar în primul rând, în fața tribunei, astfel că-l asculta și-l vedea pe Lenin de la doar câțiva pași. La sfârșitul mitingului, reuși să se strecoare chiar lângă el, spunându-i: „Tovarășe Lenin, aveți în față un bolșevic român", iar acesta răspunse...

Era curioasă și ea să afle ce i-a răspuns Lenin. Doamna voluntară interveni însă, schimbând traseul discuției:

„Cum se sărbătorea 7 Noiembrie pe vremuri! Vă aduceți aminte? Ce spectacol frumos se organiza în sala operei."

„Da, dar și acolo tot ăsta îți împuia capul", nu se lăsă așteptată replica celei de-a treia femei.

„Parcă era totuși mai suportabil."

„În tinerețe toate ni se par mai frumoase, pentru că cei frumoși suntem chiar noi. Fără să ne dăm seama ne proiectăm pe noi înșine în toate din jur."

„Te pomenești c-ai ajuns filozoafă", îi reteză vocea voluntară elanul celei temătoare. Până termină ăsta, mai bine scrie-mi rețeta de gem din gutui și mere.

Auzi în spatele ei o poșetă deschizându-se, apoi un zgomot care decriptat însemna că se apelase la ochelari, fusese ruptă o filă dintr-un carnet și, în sfârșit, vârful pixului alunecând pe hârtie.

Îl privea pe bărbatul ale cărui trăsături nu păreau să trădeze un destin de excepție. De statură potrivită, avea tenul uşor măsliniu, iar pielea bine întinsă mărturisea despre trecerea anilor doar prin câteva mici pliuri la coada ochilor. Buzele subțiri, terminate în curbă descendentă încadrau o bărbie poate puțin prea alungită, în dezacord cu fruntea teşită şi nasul, decupându-se dintre obraji cu sfiiciunea unuia ce priveşte pe după cortină o sală ticsită de lume. Citea cu totul absorbit de rolul ce şi-l alesese, el singurul om din spațiul lor geografic despre care se spunea că l-a cunoscut pe Lenin.

Pe rândul întâi de scaune, cel rezervat notabilităților, nu mai rămăsese nimeni. Plecaseră în reprize. Primul care părăsi sala îngăimă câte ceva către cei ce urmau să rămână, probabil invocă vreun lucru în măsură să-i scuze gestul, urmă apoi altul, şi altul şi tot aşa, până când ultimul, uitându-se la ceas ca şi cum şi-ar fi adus aminte că exact atunci este aşteptat undeva, deschise cu discreție uşa şi dispăru.

„Noi nu putem pleca, pentru că ne numără şefa", suspină nostalgic cea de-a treia voce.

„Lasă, mai are puțin şi termină. Uite, au mai rămas câteva file."

„Nu te bucura foarte tare, pentru că urmează filmul", ținu vocea voluntară să-i reteze speranța celei temătoare.

Profesorul închise într-adevăr caietul, dar continua să vorbească găsindu-şi cu greutate cuvintele, în vreme ce palmele se plimbau peste cărți, parcă în căutarea a ceva. Apucând câte una, abandonând-o pentru o alta, pentru ca apoi s-o apuce din nou, părea stăpânit de nehotărâre. Un

zgomot amintind scrâşnetul unor roţi înţepenite, punându-se cu trudă în mişcare, îl făcu să se decidă. Era aparatul de proiecţie al celor de la cinematografie.

„Regret că trebuie să mă opresc aici, aş fi avut să vă spun încă multe. Să-i dăm însă şi tehnicii voie să vă vorbească în limbajul ei despre Lenin. Eu vă promit în curând o carte, cea mai complexă..."

Aplauzele făcură de nedesluşit ultimele cuvinte. Frenezia puse din nou stăpânire pe cei din sală. Se vorbea cu glas tare, se râdea. Câte unii se ridicaseră în picioare, pentru a-şi dezmorţi încheieturile. Dacă ar fi avut căciuli pe cap, probabil că le-ar fi aruncat în aer, cum fac soldaţii la liberare.

„Ne promite cartea asta, nici nu mai ţin minte de când."

„Şi de ce să ţii minte?!" Încercă vocea temătoare s-o provoace pe cea voluntară. Aceasta însă era acum mai preocupată de filmul urmând să fie proectat.

„Oare îl dau pe ăla de-o oră şi jumătate sau pe cel mai scurt?"

„Că doar n-au înebunit să ne mai ţină încă un ceas şi jumătate!" Interveni cea de-a treia voce.

Aşezat pe o instalaţie ciudată, aflată în capătul sălii, ceva între schelă şi trepied, aparatul de proecţie scotea sunete cărora, cu puţină fantezie, le-ai fi putut găsi corespondent în nerăbdarea oamenilor. Zgomotul creştea în intensitate, parcă zorindu-l pe profesor să-şi adune mai repede cărţile. Din grabă, mâinile lui începură să aibe reacţii nesigure. Intenţiei iniţiale de-a le orândui

cotor lângă cotor, îi urmă nevoia de-a le găsi cât mai repede un loc în geanta de piele, cândva probabil cafenie, acum de o nuanță argiloasă, peste care vremea așezase un luciu ca de oglindă uzată. Opintindu-se o ridică și se îndreptă spre rândul întâi de scaune. După ce-și depuse povara, se ajează alături și, picior peste picior, cu brațele încrucișate pe piept, rămase într-o poziție ce sugera așteptarea. În vecinătatea tabloului lui Lenin, apăru un ecran. Profitând de zarva iscată, unii mai îndrăzneți ieșiră din sală.

„Aș putea să pun pariu că nu se mai întorc," încercă vocea voluntară să-și verse năduful în surdină, atentă ca vorbele să nu treacă de perimetrul colegelor ei.

„Da, își permit să chiulească, lor nu li se spune nimic, ei sunt artiști." Vocea tematoare apăsă afectat cuvântul artiști, ca pentru a sugera o piruetă în genul celor ce le fac dansatorii la sfârșitul unei secvențe de balet. Să vezi câți or să mai dispară după ce se sting luminile."

Întunericul chiar avu darul să trezească în inimile câtorva impulsul de-a pleca. Din timp în timp pe ecran, alături de episoadele ce aminteau viața lui Lenin se suprapunea câte o siluetă care, aplecată traversa în grabă raza luminoasă a proectorului. Altora le induse o stare de liniște, peste care respirația se regla adâncă și împăcată, ca în vederea alunecării în brațele lui Morfeu. Un jet de lumină străbătu brusc sala, venind dinspre ușa ce fusese deschisă, iscând un freamăt printre cei aflați pe scaune. Aplecat de umărul drept sub greutatea poverii, profesorul străbătu grăbit distanța ce-l despărțea de locul unde, evident, fusese așteptat.

„Precis i-a trimis şefu' mare maşina", îşi făcu vocea voluntară cunoscută părerea.

„Cum să-şi fi cărat săracu' ditamai calabalâcu".

Da, vocea temătoare se exprima pitoresc. Vorbele astea urma să şi le amintească exact peste un an. Îi dăduseră şi ei un rol, acela de-al ajuta pe tovarăşul profesor. Învăță între timp că tot ceea ce pare spontan în derulările astea, e cumpănit în cele mai mici amănunte. De aceste mărunțișuri trebuia să se ocupe ea.

„Tu stai la poartă, dragă, să-l ajuți. Cum să-şi care singur ditamai calabalâcu'!"

Deşi viața pare la prima vedere o simplă mutare de pe o zi pe alta a unor cadre, în inteiorul lor, imuabile, există o fărâmă de schimbare care, insesizabilă de azi pe mâine, se adună asemenea picăturilor de ploaie într-un vas. Aparent aceleaşi, lucrurile şi ființele din jurul nostru devin cu fiecare clipă, puțin câte puțin, altele. Profesorul nu se putu sustrage nici el acestei legi. Anul ce trecuse îi aplecase umărul drept şi-i aşeză o curbură între omoplați, sugerând o viitoare cocoaşă. Îi mai lăsă şi un sâsâit ce te ducea cu gândul la o proteză lipsită de stabilitate.

„Vă mulsumesc, dar nu pot acsepta ca o domnisoară să ducă poveri în prezensa mea. Mă bucur însă că asi venit să-mi arătasi drumul spre sala în care voi vorbi."

Da, sala de anul trecut fusese înlocuită cu alta, „lipsită de cochetărie, dar încărcată de istorie." Astfel o etichetase „şeful cel mare" când hotărâse locul. Sala de anul trecut fusese destinată unui congres. Toată lumea acceptase că *Sala cavalerilor,*

astfel se numea încăperea spațioasă a muzeului unde urma să vorbească profesorul despre Lenin, este locul cel mai potrivit. Nici de la operă nu urma să mai cânte cineva, pentru că nexistând acolo un pian, soliștii nu puteau fi acompaniați. Dar nu-i nimic, şi asta se putea rezolva. „Vom aduce corul Casei Pionierilor", hotărâse tot „şeful cel mare".

Părinți, bunici, mătuşe şi unchi, naşi şi naşe, puhoi de lume veniseră să-i aplaude pe pionierii gătiți de sărbătoare, cu pantalonii bleumarin impecabil călcați băieții, iar fetele în fustițe plisate de aceeaşi culoare, cămăşile albe apretate, iar la gât cravata roşie. Portretul lui Lenin fusese aşezat pe o masă baroc, acoperită cu un brocart roşu, adus în ultima clipă din sala de şedințe a biroului organizației de partid.

„Cum ați uitat un amănunt atât de importan?" se sesiză un binevoitor.

Armurile, săbiile, sulițele şi halebardele ce făceau, de obicei, deliciul vizitatorilor muzeului, erau acum aşezate de-a lungul pereților, pentru a face loc scaunelor pe care urmau să se aşeze spectatorii.

Actorul recită acelaşi poem închinat lui Lenin. Patosul îi fu însă diminuat de zarva copiilor nerăbdători să se achite de obligația de a cânta, ca să-şi vadă apoi de joacă. Plictisiți de aşteptare, începură să se hârjonească pe holul unde fuseseră puşi să aştepte, dinaitea boltei ce marca intrarea în sală. La finalul poemului, actorul căută din ochi portretul, pentru a nu rata gestul apoteotic ce trebuia să însoțească versurile: „În odaie e noapte, şi sunt singur cu Lenin, / Care se uită de sus din tablou." Aveai impresia că stăpânirea de sine îi este

pusă la încercare, pentru ca în următoarea fracțiune de secundă să-l zărească aşezat pe colțul din dreapta al mesei ce, într-o vreme devenită de mult manual de istorie, va fi asistat probabil la conclavuri între cei ce hotărau soarta oraşului. Urmară aplauze, mai de grabă exprimând bucuria că actorul îşi terminase punctul din program. Cei mai mulți veniseră, nu-i aşa, să-şi vadă odraslele. După ce dădu mâna cu invitații de marcă aflați pe rândul din față, schimbând, pe ici pe colo, sumare amabilități, dispăru traversând în grabă grupul de copii zoriți de o profesoară să se alinieze pentru intrare.

În clinchetul aparatelor de fotografiat ce nu mai conteneau să imortalizeze imagini, al luminii blizurilor, copiii îşi făcură apariția în pas de defilare, cum fuseseră învățați. „Mulțumim din inimă partidului,/ Mulțumim din inimă partidului,/ Că-ntr-o zi de sărbătoare, / Ne-a croit drum nou de pionier." Stând pe scaune, bunicile şi bunicii aplaudau, în vreme ce mămicile şi tăticii nu mai conteneau cu umblatul de colo, colo, în vârful degetelor picioarelor, pentru a face fotografii din toate unghiurile. Uneori din grabă se ciocneau între ei: „Vă rog să mă scuzați!" Se auzea câte o şoaptă, din când în când, cu varianta mai simplă şi mai grăbită: „Scuze!" Febra pozelor continua apoi, într-un ritm ce ar fi putut sugera o competiție. „Tineret, mândria țării, hai la muncă-n sufleţit, / Hai, puterea primăverii, să-năţăm necontenit..." Aşezate pe manechine, armurile dădeau sălii un aer ciudat, parcă cei prezenți ar fi stat călare pe două lumi, suspendați între două himere. „Liberi azi trăim / Şi-n cânt slăvim / Partidul..." Copiii cântau

acompaniați de aplauzele ritmice ale celor ce veniseră să-i însoțească, pentru ca la sfârşit totul să se transforme într-o mare de aplauze. Încolonați doi câte doi, copiii părăsiră apoi sala în pas ritmat ce sugera un marş, la fel cum intrară. Cei ce veniseră cu ei îi urmară, părinții ținând încă la vedere aparatele foto, pregătiți să mai salveze de la uitare câteva instantanee, bunicii purtând în brațe garderoba familiei. Încărcați cu pardesie, jachete, căciuli, pălării fulare, păreau nişte ciudate şifoniere mişcătoare. Beneficiarii locurilor din primul rând păşeau solemn în urma lor. „Bravo! Felicitări! Sunteți nişte copii nemaipomeniți!"

Laudele răzbăteau prin uşa de stejar pe care altădată vor fi intrat poate cavalerii ale căror armuri încă îi aşteptau răbdătoare, aliniate acum de-a lungul pereților. În sală mai rămăsese puțină lume, ceea ce nu-l descurajă pe profesor. Din aceeaşi geantă de piele peste care vremea aşezase un luciu ca de oglindă uzată, îşi scoase cărțile, aliniindu-le după criterii numai de el ştiute. Masa lungă părea că-l stimulează. Ce conclavuri, ce ospețe va fi găzduit într-o vreme când armurile de pe margini îşi vor fi trăit gloria, nimănui nu-i trecea prin gând să se întrebe. Aşa cum nimănui nu-i mai trecea prin cap să găsească un răspuns la încăpățânarea profesorului de-a citi din caietul acela în care literele mai mult se intuiau decât se citeau, atât ajunseseră de şterse. Puținii ce mai rămăseseră în sală ascultau resemnați cum profesorul se trudea să-şi învingă sâsâiala... Aceeaşi cravată buclucaşă aluneca dintre reverele sacoului, iar el o readucea la locul ce-i era destinat cu un gest ce părea copia celui de anul trecut. Urma răsfoitul cărților în

căutarea semnelor ce marcau citatele. Era greu de spus dacă cineva chiar îl asculta sau rămăseseră fiecare la gândurile lor. Nici nu observară când, ajuns la ultima filă a caietului, îl depuse pe deasupra cărților:

„Au fost, stimați tovarăşi, câteva vorbe despre marele Lenin. Din ceea ce voi scrie eu însă, veți afla mult mai multe"

Cineva de pe ultimul rând începu să aplaude repede şi cu putere, ca şi cum şi-ar fi dat dintr-o dată seama că trebuie să recupereze întârzierea. Fu pe dată urmat de ceilalți. Un soi de euforie a eliberării plutea parcă prin aer. Un sentiment ce tradus în cuvinte ar fi putut însemna de pildă: „am scăpat, până data viitoare mai trebuie să treacă un an" puse stăpânire pe sală.

„Să nu uităm, tovarăşi că tehnica are şi ea un cuvânt de spus."

Gluma profesorului declanşă un oftat prelung peste care se suprapuneau hohote de râs sarcastic, acoperite îndată de aplauze. Cineva străin de lumea lor n-ar mai fi putut înțelege ceva. Dar poate că nici nu era de înțeles.

Băieții de la cinematografie, şi ei aceeaşi de anul trecut, apăruseră ca aduşi de un semnal. Bâzâitul greoi, semn că aparatul de proiecție era pus în mişcare, se declanşă mult mai repede decât se aşteptaseră:

„Vă rugăm să ne înțelegeți! Avem diseară reprezentație, trebuie să ne grăbim".

Luminile se stinseră şi profesorul îşi aranjă cu grabă materialul didactic în servietă, scuzându-se stângaci că silueta, surprinsă de raza aparatului, i se profila pe ecran.

„Vă rog să nu vă supărați, dar....”

Toți ar fi înțeles ce voia profesorul să invoce, aceasta în cazul că ar fi fost preocupați să înțeleagă. Şi în definitiv, pe nimeni nu deranja faptul că, umbra proiectată pe ecran se suprapunea cu personajele filmului pe care unii îl vedeau deja de două decenii. Uzat de mulțimea întrebuințărilor, filmul se înrerupea din când în când şi atunci băieții reluau cu dibăcie proecția, nu înainte de-a fi sărit câteva episoade. După ce-şi duse la bun sfârşit treaba, profesorul se aşează în primul rând, spunând cu glas tare, parcă dorind anume să fie auzit:

„Îl voi urmări şi eu.”

Ca un ecou al vorbelor de acum, îl va auzi spunând la fel şi peste un an. Prilejul era acelaşi, cadrul însă, altul.

„Sala cavalerilor a intrat în restaurare, dincolo („dincolo” însemnând” spațiul cochet cu plafonul din sticlă în manieră Lalique) este programat un recital, aşa că...”

Aici şeful cel mare făcu o pauză, semn al unei decizii în curs.

„Aşa că-ă...”

Prelugi mult vocala ă, cumpănea deci, după care reluă în trombă:

„Te duci cu el în sala de lectură a bibliotecii.”

I se adresase într-un fel ce nu mai lăsa loc de replică.

Dreptunghiulară, cu pereții traversați de câteva ferestre înalte şi înguste, nu s-ar fi putut spune că era cel mai fericit spațiu pentru film. Dar, ce nu se poate rezolva, până la urmă. Gândul optimist nici măcar nu-i aparținea. Era încurajarea

ce-i venise dinspre femeile de serviciu de acolo, devenite în grabă colaboratoarele ei.

„Lăsați, tovarășa, ce nu se poate rezolva, până la urmă!”

Câțiva metri de pânză bleumarin şi ferestrele fură impodobite cu draperii.

„Le tragi şi zici că eşti la cinematograf. Mai mare dragu’! Nici nu le mai dăm jos. Poate mai veniți şi altădată să ne faceți film.”

Fără tăgadă, femeile astea erau chipul norocului ce-i zâmbea.

„Un portret înrămat al lui Lenin ne-ar mai trebui.”

Portretul apăru mai repede decât sperase. Fusese luat de pe unul dintre pereții culoarului ce ducea de la intrarea de serviciu spre pod. Prăfuit, păstra pe sticla ce-l acoperea urmele popasurilor ce le facuseră muştele de-asupra lui la vremea siestei. Înşfăcat de una dintre femei, făcuse grabnic cunoştință cu zelul acesteia de-al curăța.

„Iar au oprit apa! Ce ne facem?”

Supărării femei care constată că nu avea cu ce curăța tabloul, îi răspunse inventivitatea alteia. Înşfăcându-l, se retrase spre a se feri de eventuale priviri indiscrete. Scupă de câteva ori deasupra sticlei, pentru a înmuia rezistența murdăriei depuse. După ce-şi constată victoria, începu să sufle pe deasupra, frecându-l de zor cu poala halatului, pentru a-i da luciu. Aburii răsuflării ei se depuneau ca o ceață peste chipul acoperit de sticlă. Pe neaşteptate apăru o alta, purtând în mâna dreaptă, ca pe un trofeu al victoriei, nişte spirt.

„L-am luat de la punctul sanitar de prim ajutor. Bine că mi-am adus aminte.”

Turnă câteva picături peste sticla tabloului apoi, cu o bucată de ziar, desăvârşi ceea ce colega ei începuse. Ramei i se julise bronzul pe alocuri, dar amănuntul nu avea prea mare importanţă.

„Îl aşezăm mai la înălţime şi nu se observă."

Inventivitatea colaboratoarelor ei părea inepuizabilă, ca şi zelul dealtfel. O masă fu de grabă trasă la perete, peste ea fură aşezate două scaune alăturate, iar pe deasupra lor, încă unul. Câteva clipe doar şi Lenin ne privea de sus din tablou, întocmai ca-n poemul care de data aceasta nu avea să mai fie recitat. Actorul era plecat la filmări, aşa-i transmisese şeful cel mare.

„Nu-i nici o problemă! Se poate şi fără."

Părerea şefului mare era literă de lege.

„Chemăm şi o clasă de elevi să asiste."

Obişnua să vorbească la plural: „să facem, să invităm, să organizăm..." Era felul lui de-a fi democratic, el adică, accepta să-ţi fie, într-o anumită împrejurare, tovarăş.

Dai un telefon. Spui că invitaţia este din partea mea."

Elevii celor două clase ale unui liceu, considerat cel mai bun din oraş apărură cum era de aşteptat. Un amestec ciudat de sfială şi curiozitate li se citea pe feţe. Se aşezară pe scaunele, unele cu speteaza din lemn, altele tapiţate cu pluş roşu, altele cu un imprimeu de frunze maronii pe fond galben. Pentru că cele aflate obişnuit în sala de lectură li se păruseră puţine, adunară ce putură de prin birouri.

„Vă daţi seama ce privilegiu este, să puteţi afla amănunte despre viaţa unuia dintre cei mai de seamă oameni ai lumii..."

Câțiva dintre elevi ridicaseră privirile ce exprimau uimire. Probabil nu-şi puseseră nicicând o astfel de problemă, aşa cum nu te întrebi de ce plouă şi bate vântul toamna. Cei mai mulți se gândeau la altceva, cu privirile pironite fie pe luciul parchetului, fie pe ferestre. Alături de ei, angajați ai bibliotecii, „de silă, bucuroşi, oricum, în timpul serviciului", îl auzise pe unul şoptind, şi câțiva pensionari apăsați de trecerea prea lentă a vremii, făcuseră ca sala să devină repede neîncăpătoare. Femeile de serviciu se îngrămădiseră pe o masă de lectură rămasă într-un colț, pentru că nu i se mai găsise loc altundeva. Şedeau cu mâinile în poala halatelor, bălăngănindu-şi din timp în timp picioarele ce le atârnau, încălțate în nişte tenişi uzați. Străduindu-se să se concentreze la început, plătiră curând tribut oboselii. Totul în trupul lor mărturisea nevoia de relaxare, de alunecare dincolo de spațiul convențiilor, de abandonare a poziției verticale. Vedeai cum, din timp în timp, capul câte uneia refuza verticala, lăsându-se lin pradă alunecării în față, după care revenea la poziția ce tocmai o părăsise, grăbit, parcă cerându-şi scuze. Şi în vremea asta, Lenin se năştea la Simbirsk, era exmatriculat pentru activitate revoluționară de la Universitatea din Kazan, tenace, devinea totuşi avocat, o cunoştea pe Krupskaia, pleaca în Elveția, se reîntoarcea şi era exilat în Siberia, ajungea în Finlanda, ajungea şi la Paris...

„Pe unde nu-l poartă pe om paşii cînd hotărăşte aşa Dumnezeu!"

O lovitură cu cotul fu răspunsul uneia dintre femeile de serviciu la şoapta colegei sale. Tradus în

cuvinte gestul ar fi trebuit să însemne: „taci că te aude!”

Liniştea îşi reintră în drepturi, întreruptă doar de glasul molcom al profesorului şi fâşâitul foilor caietului. Repetat la intervale aproape egale, dădea impresia de legănare.

„A citit cineva Vreo carte de Lenin?”

Vocea profesorului deveni, cu totul neaşteptat, tunătoare, surprinzându-i pe elevii cărora le era, evident adresată întrebarea. Pe feţele lor se putea citi că nu le prea trecuse prin minte aşa ceva, că ideea aceasta le părea cam năstruşnică. Schimbarea intensităţii vocii fu primită ca o undă de şoc în zona femeilor de serviciu. Tresărind, câteva deschiseră ochii, pe moment, buimace. Una se dezechilibră chiar, iar cele din jur îi săriră în ajutor. Împinsă de bruschețea gesturilor, masa alunecă pe suprafața parchetului cu un hârâit de sanie trasă pe asfalt. Urmă apoi pocnetul ce vestea că patinarea a fost oprită de granița peretelui.

Ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, profesorul apucă una dintre cărțile cu efigia lui Lenin, aflate pe masă, şi după ce-i răsfoi în grabă paginile de la prima la ultima, apoi în sens invers, după ce ezită câteva clipe în căutarea unui fragment, îşi potrivi cu două degete rama ochelerilor şi începu să citească repede, de parcă cineva l-ar fi zorit: *Învățăturii lui Marx potrivit căreia în societatea contemporană există o singură clasă cu adevărat revoluționară, socialiştii-revoluționari, le opun trinitatea: „intelectualitate, proletariat, țărănime”, vădind prin aceasta o iremediabilă confuzie de noțiuni. A opune proletariatului şi țărănimii intelectualitatea înseamnă a înțelege prin*

intelectuaslitate o anumită pătură socială, un grup de persoanecare ce ocupă o poziție socială tot atât de bine determinată..."

Cuvintele se încălecau între ele, se împleticeau, se încurcau asemenea firelor de ață deșirate din niște gheme ajunse întâmplător în labele pisicilor. Contaminată parcă de graba vorbelor, cravata, aceeași din anii trecuți, aluneca într-una, bălăngănindu-se ca un pendul.

„Tovarăşe profesor, avem reprezentație!"

Era unul dintre băieții de la cinematografie, veniți „cu filmul". Își ridicase brațul stâng, dezvelit până la cot şi cu arătotorul mâinii drepte lovea sacadat cadranul ceasului prins la încheietură:

„Peste două ore avem reprezentație!"

„Bine şi atunci eu ce să fac ? Să întrerup totul aşa, brusc?"

Apucându-şi ochelarii cu două degete ale mâinii drepte, şi-i luase de pe ochi, parcă încercând să-l vadă astfel mai bine pe tânărul rebel. În mâna stângă ținea cartea deschisă, pregătit să continue.

„Numai dacă doriți să proiectăm filmul. Altfel...

Tânărul îşi lăsă brațele în jos, lipite de trup, în vreme ce umerii lui schițară o mişcare de indiferență:

„Cum vreți!"

„Dar mai am să le spun acestori tineri lucruri foarte importante. Sunt singurul om din oraş care..."

Profesorul abandonă cartea pe masă, pentru a-şi susține argumentul cu ajutorul mâinii, pe care şi-o înălțase parcă încercând să exprime importanța acelor lucruri situate mult deasupra derizoriului

cotidian. Cu un gest de voit abandon, îşi azvârli ochelarii pe deasupra cărţilor. Eliberată, mâna dreaptă proptită de masă îl ajuta să se poată ridica în vârful picioarelor. Cei câţiva centimetri dobândiţi astfel, ar fi trebuit să însemne că ceea ce urma să ne comunice, se afla dincolo de limita obişnuitului uman. Argumentul lui însă nu avu darul să-l impresioneze pe băiatul de la cinematografie:

„În concluzie, începem filmul sau plecăm?"

Nuanţa ultimativă din vorbele tânărului îl făcu reflexiv:

„Am ajuns să trăim sub teroarea tehnicii."

Profesorul coborâse tonul, coborâse şi de pe vârfurile picioarelor şi după un moment de ezitare, hotărî:

„Bine, voi asista şi eu."

Apucă de spetează scaunul şi, cu o vioiciune de care nu l-ai fi crezut capabil, îl aşeză la capătul primului rând. În clipa următoare se număra deja printre cei ce aşteptau filmul. Eficiente ca de obicei, femeile de serviciu făcură ca perdelele bleumarin să-şi demonstreze rostul. Un bâzâit ce devenea cu fiecare clipă mai puternic vestea că aparatul a fost pus în funcţie. Apărură şi primele imagini. Buclucaşă, coloana sonoră începu să distoneze linia melodică a unui marş revoluţionar ce trebuia să ne introducă în atmosfera filmului.

„Ce faci tinere?"

Nuanţa zeflemitoare din glas, trăda iritarea profesorului.

„Ce pot şi eu cu o peliculă de pe vremea lui Stalin."

Coloana sonoră îşi reveni, iar filmul continuă să se deruleze câteva minute, după care un fulger negricios străbătu ecranul.

„Lumina, vă rog !”

Câțiva elevi se bulucirăspre comutator. Incidentul le oferea un moment de înviorare. Băieții de la cinematografie aveau nevoie de lumină ca să lipească pelicula. Totul decurse cu repeziciune şi filmul continuă. Nu pentru mult timp însă.

„Lumina vă rog !”

Pelicula se rupse din nou. Grupul elevilor dornici să se facă utili crescuse. Râzând se îmbrânceau, fiecare dorind să ajungă primul la comutator. Cei de la cinematografie îşi arătară din nou dibăcia într-ale lipitului, iar între elevi urmă întrecerea „cine stinge comutatorul”.

„Lumina vă rog!”

Trecură doar câteva minute şi fulgerul negricios vestea un nou accident al peliculei. Competiția elevilor reîncepu. Deveniseră zgomotoşi, se vedea că episodul acesta îi răsplătea pentru plictiseala comferinței. Minutele însă treceau...

„Ce se întâmplă?”

Profesorul îşi pierduse răbdarea. Hotărâse să intervină şi ea. Da, totuşi ce se întâmpla?

„Se întâmplă că pelicula este prea veche. E plină de lipituri. Asta este! Peste mai puțin de două ore avem reprezentație la cinematograf, aşa că...”

O reverență fu gestul care ar fi trebuit să însemne că misiunea lor acolo luase sfârşit.

„Doar nu doriți să plecați?”

Încercarea ei de a-i determina să rămână se lovi de acelaşi argument al reprezentației de care,

iată, între timp ajunsese să nu-i mai despartă decât o oră şi jumătate.

„Înțelegeți dumneavoastră ce înseamnă asta?"

Parcă avea vreo importanță dacă ea înțelegea sau nu. Fapt era că îşi împachetau aparatura cu o repeziciune de invidiat.

„Şi totuşi..."

Făcu ea tentativa de a-i îmbuna.

„Şi totuşi, ce? Să opresc din cinci în cinci minute ca să lipesc? Dacă aş fi avut timp, aş fi făcut treaba asta de dragul dumneavoastră. Dar, vă repet, nu putem întârzia."

Între timp îşi puseseră aparatele, care pe umeri, care în braţe. Mai rămăsese în capătul sălii trepiedul.

„Vine şoferul în cursul zilei să-l ia. La revedere!"

Peste o clipă zgomotul paşilor grăbiți, pierzându-se pe scări, îl treziră parcă pe profesor la realitate.

„Aştia chiar au plecat! Cum îşi permit aşa ceva?"

O ridicare neputincioasă din umeri fu singurul ei răspuns.

Elevii se ridicară în picioare. „Vă mulțumim!" Rostiră în cor aşa cum fuseseră învățați.

Pe nesimțite rămăseseră singuri, ea cu profesorul, față în față. Perplexitatea lui se transformase în tristeţe:

„Nu ştiu dacă vă puteți da seama! O viață întreagă am strâns documente, mărturii... Cartea mea va fi cea mai complexă din tot ceea ce s-a scris la noi despre Lenin. Va fi una dintre cele mai ample monografii care s-au alcătuit vreodată."

Vorbind, scotocea prin geantă fluturându-i pe dinaintea ochilor tot felul de hârtii îngălbenite, fotografii, fotocopii. Nu îndrăznea să i le ceară pentru a le privi îndeaproape, ar fi fost ca şi cum i-ar fi pus la îndoială spusele.

„Când veți citi, veți rămâne uimită!”

„Când veți citi, veți rămâne uimită.” Între timp se mai scursese un an. Însă, ca mai toți oamenii ce trăiseră o iluzie, profesorul îşi crease leit-motivul legat de aceasta.

„Nu mai putem ține comferința în sala de lectură a bibliotecii.”

Îi venise greu să-i spună, dar nu avea de ales.

„De ce ?”

Tremurul din voce îi trăda emoția.

„Acolo urmează să se zugrăvească. Meşterii şi-au adus deja uneltele, sala este plină acum de bidoane cu vopsele şi lacuri. Dar nu-i nici o problemă. Vom merge la şcoala profesională de construcții, şeful mare a vorbit cu ei, ne primesc bucuroşi.”

„Şi filmul?”

„N-au reuşit să achiziționeze altul, aşa că nu vor veni. Dar faptul că le veți vorbi dumneavoastră, care l-ați cunoscut pe Lenin...”

Ceva îi spunea să se oprească, avusese întotdeauna oroare de linguşeli. Fu destul însă pentru ca profesorului să-i revină entuziasmul.

Dacă ați ştii ce documente voi aduce în cartea mea! Când veți citi, veți rămâne uimită...

O zi ca oricare alta

Hârtia de calc îşi desfăşura pătrăţelele grupate cuminţi, antrenându-i privirea într-un joc obsedant al monotoniei. O stăpânea sentimentul straniu că nu va ajunge să termine vreodată ceea ce o pusese să facă. I se părea că sfârşitul acestor pregătiri se afla undeva atât de departe, că nu-l putea întrezări, aşa cum nu poţi vedea, privind de pe o culme, capătul râpei ce se cască pornind de la picioarele tale. Parcă ar fi străbătut o cărare întortochiată ce ba urca, ba cobora, pentru ca apoi să urce din nou, fără să ştii dacă în final vei ajunge la un liman sau vei eşua într-o înfundătură.

„Rândul întâi cu roşu" i-a tot repetat ca unui copil cretin, de parcă n-ar fi fost oricum clar că nu se putea altfel decât „rândul întâi cu roşu", „partidul"...

„Partidul, luceafăr şi steag..." îşi aminteşte cum recita uşor cântat... Cât să fi trecut de atunci? Deceniile astea! Unu, doi, trei, o nimica toată dacă te apuci să le numeri. Vremea aceea i se pare atât de aproape, ca o încăpere din care tocmai ar fi ieşit... Cu două degete îşi mototolea tivul fustiţei plisate şi legănându-se când în faţă, când în spate furişa câte o căutătură spre portretul mare al bărbatului cu mustaţă pe care o bănuia ţepoasă şi sprâncene groase străjuind „sala culturală" căreia,

tocmai învăţase că nu i se spune „sala cupturală”, aşa cum ziceau mai toţi copiii. Portretului însă nu-i putea reconstitui în minte numele, deşi tovarăşa o lăudase cu o zi înainte când singură ea, din toată grupa mijlocie, reuşise să spună corect: „acesta este tovarăşul Iosif Visarionovici Stalin”, nu Visamilonomici nici Vilasiomonici sau Vialasiolonici cum se chinuiau să dibuie ceilalţi copii spre disperarea educatoarei. „Siberia o să vă mănânce nenorociţilor, dacă vă aude cineva, pe voi şi pe mine că n-am foat capabilă să vă învăţ.” Dar observând că o asemenea perspectivă nu produse asupra noastră nici un efect, iar câţiva continuau chiar să-şi şteargă nasul foarte liniştiţi cu mâneca halatului albastru sau să se scarpine la călcâie, şuieră printre dinţi: „Cine nu învaţă să spună corect numele celui mai măreţ dintre eroi, tatăl tuturor copiilor, nu va primi felul trei la prânz.” Şi felul trei însemna o prăjitură de cofetărie. Din ea se scurgea un sirop maroniu şi era învelită într-o glazură căreia noi îi ziceam ciocolată. „Ciocolată, pe dracu!” bodogănea femeia de serviciu aşezându-ne dinainte porţiile. „Ciocolată pe dracu” sau ciocolată adevărată, nu conta de vreme ce nouă ne plăcea foarte mult. Merita deci să-ţi întreţeşti strădania în speranţa că vei reuşi să spui... „Cum s-o fi zicând corect?” îmi chinuiam mintea. Iată, tot legănându-mă ajunsei la ultima strofă; începea la fel: „Partidul, luceafăr şi steag”, iar eu nu reuşeam să-mi amintesc. Dacă cineva din sală se va apuca să mă întrebe? Că doar aşa le spusese tovarăşa: Nici nu ştiţi când s-ar putea să vină inspecţia să vă întrebe... Şi ea de unde să ştie dacă vreunul dintre cei de-aici nu era chiar „inspecţia” cu pricina?

Ropote de aplauze, iar dintr-un colț al sălii, hotărâtă să se impună, o voce tunătoare: „bravo, bravo!" Îl recunoşteam fără să întorc capul. De câte ori urma să apară la grădiniță, directoarea alerga de la o sală la alta; trântind uşile în urma ei, avertiza cu şoapte şuierate, fluturându-şi palmele prin aer şi plesnindu-le la intervale egale de poala halatului albăstrui: „Vine, vine! Pst, secretarul de partid!" Nu pricepeam ce înseamnă, dar nimeni nu îndrăznea să întrebe. „Bravo, bravo!" Continua să aclame chiar şi după ce aplauzele nu se mai auzeau decât răzleț. Îi căzusem cu tronc – aşa spusese directoarea, „i-ai căzut cu tronc" – de 7 Noiembrie, cântasem atunci o melodie în mare vogă, nu pricepem o iotă din ce spunea, ceva cu un refren ce-l tot repetam: „Sulico, Sulico!" „Bravo, bravo!" Directoarea apăru surâzătoare şi mă sărută. Îi simțeam buzele lipicioase poposind pe obraz. „Na, că te-am rujat!" Iar lumea râse ca de o glumă bună, în vreme ce ea, cu vârfurile degetelor scurte şi grăsuțe, lăcuite cu roz, încerca să înlăture pata roşie. Pentru că nu reuşi, mă sărută şi pe obrazul celălalt, apoi mă şterse din nou. Iar eu simțeam nevoia să-mi ascund fața în crețurile rochiei înflorate acoperindu-i formele durdulii, de teamă să nu mi se vadă lacrimile ce nu le mai puteam stăpâni, gândindu-mă la felul trei. „Ei, hai, nu fi emoționată. Te faci de râs acum la sfârşit." Mă învălui pentru o clipă în părul ei lung şi blond, din care răzbătea un parfum puternic. Printre şuvițele buclate îl zări pr tovarăşul „Vine, Vine!" Cu palma dreaptă ne trimitea bezele. „Fă la fel", mă îndemnă directoarea, în vreme ce ne retrăgeam de pe scenă. Îmi fluturai uşor mâna. De unde să-mi treacă prin

minte că aveam să mă mai întâlnesc de-a lungul timpului cu tovarăşul „Vine, Vine”, ca într-un joc al întâmplării. Ciudata simpatie perpetuându-se, avea să mă ajute să fiu angajată la Comitetul pentru Cultură şi... Ce frumos mi se părea că sună: Comitetul pentru Cultură.... Dar între timp trebuiau să mai treacă vreo trei decenii. Atunci însă mă pregătem să ies de pe scenă, gândindu-mă că s-ar putea să scap, căci, iată, interesul tuturor se îndreptă dintr-odată spre nişte băieţi mai mari decât mine, eu îi vedeam foarte înalţi, îmbrăcaţi în pantaloni largi de mătase verde, strânşi la glezne în cizme scurte, negre; mă împingeau încoace şi-n colo. „Am scăpat precis”, începusem să-mi spun cu bucurie, minunându-mă de cămăşile lor galbene, lungi, strânse în talie cu o centură de după care răzbătea luciul unei lame ce aducea a cuţit. “Cazacii, cazacii veniţi, grăbiţi-vă!” Se agita cineva. O melodie îndrăcită cântată la armonică şi un adevărat concurs de chiote invadară scena. Te aşteptai ca pardoseala din scânduri negeluite, îmbibate cu catran, să cedeze dintr-o clipă într-alta sub povara tropăiturilor. Puteam fi sigură că m-au uitat şi deocamdată mi-am salvat felul trei.

Cât de ciudat locuieşte trecutul în mintea noastră! Îl ducem prin viaţă fără să-i bănuim prezenţa ani şi ani, până într-o zi când erupe asemenea unui vulcan pe care toţi îl credeau adormit.

„Rândul de sus cu roşu...Partidul...” Coala de hârtie mare, albă, brăzdată de pătrăţele închise în alte pătrate mai mari era străbătută de împunsături mărunte. Privindu-le cu atenţie traiectoria întortochiată, desfăşurată pe trei trepte, descopereai

cuvintele unui refren în vogă: „Partidul, Ceauşescu, România”. „Măcar de s-ar fi gândit să unească prin niscaiva linii conturul literelor. Dar aşa, cu punctele astea parcă trase la tir în colţurile pătratelor, totul pare la prima vedere o ciudată şaradă. O aiureală!” şuieră cu vrajbă printre dinţi. Apoi, lipindu-şi în grabă palmele de buze, aruncă împrejur o privire speriată. A început să vorbească singură. „Noroc că nu m-a auzit cineva!” În clipa următoare ochii întâlniră, în alunecarea lor spre masa alăturată, telefonul. „Da, să zicem că nu m-a auzit nimeni.” Pe un scaun mai în faţă, stamba maro cu imprimeu de flori mărunte, galbene, adăpostind între cusăturile ei un burete gros – perniţa colegului ei Adi – o îndemna parcă să pună mâna şi... „Aiurea!” Aşa ceva îşi poate permite acasă, aşa a învăţat-o Marius că trebuie să faci... „este indicat să-ţi iei o măsură de precauţie când spui bancuri de-alea... sau când comentezi ce se mai spune... fără să vrei te mai scapă gura. Măcar acasă să se simtă omul în largul lui...” Ce, naiba, îi tot stăruie omul acesta în minte. Este timpul să se dezbare de obsesia lui. Nu e nici prima, nici ultima femeie care... Mai bine să se gândească la altceva. Să se gândească, de pildă, oare ce-ar zice şefa, dacă intrând ar da cu ochii de perniţa asta aşezată deasupra telefonului? „Am o imaginaţie bolnăvicioasă în ultima vreme.” Mai bine să-şi vadă de treabă... „Şi ce mai treabă! Să colorez nişte litere, cum ar face copiii la grădiniţă, stupid şi inutil... Planul de organizare a zilei de 23 August, la fel ca şi cel de întâmpinare al celui de-al nu mai ştiu câtelea congres şi pentru, cine ar mai putea spune ce aniversare, întâmpinare, sărbătorire, marcare – inventivitatea umană pare a fi uneori de

esență diabolică – să le colorez fără să crâcnesc, fără să cer lămuriri, apoi să i le înapoiez şefei, iar ea le va duce şefului care i le-a încredințat; acesta, la rândul lui, le va da altcuiva şi aşa mereu până ce se va ajunge la cel cu decizia...Un adevărat lanț în care eu nu sunt decât o verigă, veriga ce colorează cu roşu... Să îngroş conturul câtorva litere cu carioca pe una, două, trei, treizeci, cincizeci de planşe, până diseară, până la miezul nopții, poate chiar până mâine dimineață, fără să mă revolt, ba, într-un fel, să mă simt chiar onorată de încrederea ce mi se acordă sau măcar să mă prefac a fi astfel... Să nu uit, lozincile... „Fă şi vreo două trei lozinci noi, una doar ar trebui, dar fă mai multe să avem de unde alege." „Prevăzătoare şefa, să avem de unde alege, ştiu eu ce înseamnă pentru ea „vreo două, trei", ai zice că mă crede maşinărie de lozinci. Ca şi cum i-ar spune unuia, fă mai multe chei, să avem şi de rezervă. De fapt, de ce mă supăr? Eu, de bună voie am acceptat slujba asta, ba chiar m-am bucurat când... Adevărul este că nu mai aveam de ales după întâmplarea cu Marius..." Ce-i tot stăruie omul acesta în minte? A hotărât că trebuie să-l uite şi iată că a reînceput jocul acela stupid cu ea însăşi, asemenea pisicii învârtindu-se împrejurul propriei cozi. „Da, nu mai puteam să rămân în satul acela unde toți ştiau povestea şi unde de fapt, nici nu-mi plăcea. Dar ceea ce fac acum, îmi place? Rândul întâi, cu roşu!" Mai bine să lase planşele pentru mai târziu şi să se apuce de lozinci... Noi, conducător iubit, / Îți spunem, bine-ai venit! Ce penibilă poate fi! Încă una de-asta şi a scăpat. Şi ce-i dacă-i va da şefei doar două? Problema e că n-o mai poate scorni pe-a doua. A ajuns în punctul

acela critic în care mintea nu vrea să-ți mai dea ascultare... Planşele astea nenorocite sunt de vină... n-are ce face, trebuie să se reîntoarcă la ele. Poate când va ieşi de aici, se va limpezi, poate drumul spre casă o va destinde, în vreme ce mergi, gândurile îşi schimbă ritmul...

- Eu, tovarăşu', te rog să mă laşi la Progresu'. Bălăngănindu-se în ritmul smuciturilor tramvaiului, încerca să-şi țină echilibrul printr-un ciudat balet al braţelor, parcă dorind să dibuiască un punct fix.

- Hei, tovarăşu'! Ciocăni uşor cu arătătorul în paravan. Mersul tramvaiului îl făcea să se legene ritmic într-o parte şi într-alta, amintind mişcarea unui pendul.

- Nu la Progresu' de la stadion, nu la Progresu' de la cinematograf... Înțelegi matale? Nici la Progresu' de la bufet nu vreau, la facultativă...

Întors cu spatele, vatmanul nu dădu semne să fi recepționat mesajul. Bărbatul înalt, uscățiv, cu o bască şifonată aruncată la întâmplare peste părul cânepiu şi des ca o perie tocmai cumpărată din magazin, îşi propti degetele noduroase de geamul cabinei şi, după o bătaie scurtă cu arătătorul în sticla prăfuită, un paravan cu ramă metalică pe alocuri atacată de rugină, reluă:

- La Progresu' ăla de la facultativă, ştii matale...

Vatmanul aruncă peste umăr o privire zâmbitoare, iar cu capul schiță un gest aprobator, ceva ce transpus în cuvinte ar fi trebuit să însemne: „Am înțeles, de acord!"

- Ai priceput, deci! la Progresu' cobor, concluzionă cu vocea scăzută, mai mult din dorința de a dialoga cu sine însuşi. De ce dracu le-o fi

botezat pe toate progresu'? Dacă vrei să-ți pui pingele mergi la Progresu', vrei să vezi un film, la Progresu', vrei un meci, musai la Progresu', vrei să bei o bere, tot la Progresu'... *Măi băiete nu fi trist,/ Traiul nostru-i progresist*... Cum e mai departe?

Dilema bărbatului se adânci într-un dialog inedit cu el însuşi.

- Am cunoscut unu' care şi-a botezat toți trei feciorii Axinte, zicea că-i nume cu noroc. Aşa s-or fi gândit şi ăştia...

Totul îi era atât de familiar. Câte un beţiv întorcându-se acasă, tramvaiul abia luminat, legănându-se poticnit prin întuneric, câțiva călători indiferenți la ceea ce se întâmpla în jur... Picoteala lor părea o avant-premieră la somnul ce va urma odată ajunşi în pat. De câte ori i s-a întâmplat să se numere printre ei... Nu e prima dată că se întoarce atât de târziu, după o zi încărcată de nimicuri ce-i măcinau în dinții lor hulpavi ceasurile, transformându-le în fărâme mărunte, mărunte, din ce în ce mai mărunte, încât aproape că nu mai simțea cum îi alunecau printre degete. Foile de calc făcute sul atârnau greu în sacoşa de plastic. Planul de aranjare a grupului de copii care trebuiau să compună cu trupurile lor pe stadion: Partidul, Ceauşescu, România. „Ce-ți iei acasă şi bulendrele astea!" Aşa-i spusese la plecare Adrian, în stilu-i zeflemitor, mereu pus pe şotii. „N-ai somn şi vrei să-ți petreci noaptea colorând planşele şefei?" Somn ar fi avut ea, numai că a doua zi la ora nouă şefa trebuia să-i prezinte tovarăşului Nicuță desfăşurătorul grupului de tineri ce vor scrie cu trupurile lor drapate în roşu, galben şi albastru...

La naiba! Formulele astea idioate i-au intrat parcă în sânge. Nu se mai poate dezbăra de ele nici în gând. Adevărul este că, trebuie să termine de colorat până mâine drăcoveniile cu pricina, pentru ca şefa să-i poată demonstra şefului ei cât de preocupată este de organizarea festivităţii programată cu prilejul vizitei în judeţul lor a tovarăşului, bla, bla, bla...

Se uita pe furiş la bărbatul chefliu. Deşi foarte tânăr, ovalul feţei, prelung şi supt, părea dominat de două comisuri adânci. Obosite, pleoapele îi alunecau din când în când, ascunzându-i pentru o clipă privirea tulbure, lipsită de expresie. Le înălţa apoi, printr-o sforţare sleită de puteri a sprâncenelor, ca şi cum ar fi ridicat nişte storuri grele şi îndărătnice într-o după-amiază toridă de vară. *Ia-ţi mândro inima-n dinţi / Şi te jură pe părinţi / Cât am fost eu militar / N-ai lucrat particular.* Melodia ritmată scoase în evidenţă o voce frumoasă şi caldă, vocea unui om pentru care muzica părea o artă familiară. Unde mai auzise ea cântecul acesta?

- De ce zâmbeşte doamna?

Tresări trezită din gânduri. Era singura femeie din tramvai. Pe rândul alăturat de scaune, un bărbat moţăia, strângând instinctiv la piept o servietă ce părea goală. În spatele lui un altul, vădit obosit, întors cu capul spre fereastră privea plictisit bezna prin care tramvaiul aluneca fantomatic.

- Săru' mâna, doamna profesoară!

Tresări. De când nu i se mai spusese astfel... Proptindu-se de spetezele scaunelor, bărbatul uscăţiv parcurse neaşteptat de repede distanţa, nu prea mare, până în dreptul locului unde se afla ea.

- Nu mă mai recunoaşteţi, doamna profesoară?

Cu o mişcare repezită a mâinii, dădu un bobârnac băştii, făcând-o să se aşeze şmechereşte pe-o parte.

- Cum, nu mă mai ştiţi?

Schiță un zâmbet vag, încercând să fie politicoasă, în vreme ce-şi scotocea grăbită prin sertarele memoriei, căutând locul în care l-ar fi putut găsi pe originalul necunoscut din faţa ei.

- Ei, cum să nu mă ştiţi? Eu sunt Ghiță, elevul dumneavoastră de la liceul agricol din...

Ridicând o mână, încercă să indice direcția, punctul cardinal în care se afla comuna aceea, înainte de a-i rosti numele.

Tocmai atunci dădu şi ea de sertăraşul memoriei ce-l păstra pe Ghiță.

- Scuză-mă, te rog, că nu te-am recunoscut, îngăimă aproape şoptit. Aruncă apoi o privire grăbită împrejur, jenată de impresia ce-ar putea-o face asupra celor doi din tramvai piruetele nesigure ale lui Ghiță.

- Ştiam eu că nu m-aţi uitat. Nici eu nu v-am uitat şi, nu o dată mi-am zis în gând, Dumnezeu s-o ajute pe tovarăşa profesoară de română, că ea m-a făcut om. Da, de fapt, nu aveţi de unde să ştiţi povestea.

Zâmbea jenată şi nedumerită. Ghiță îşi mângâie alene ceafa, ca şi cum acela era locul din care urma să ţâşnească la lumină povestea cu pricina, total străină pentru ea.

- De fapt dumneavoastră nu aveţi de unde să ştiţi amănunte, adică ce a urmat după ce aţi plecat pe neaşteptate de la noi din comună.

Aici Ghiță făcu o scurtă pauză. Shiță un zâmbet, ca şi cum ar fi vrut să mai adauge ceva confidențial, apoi îşi trecu dosul mâinii peste gură, ca pentru a-şi alunga vorbele de pe buze.

Tresări bănuindu-i gândul. „Marius! Naiba să-l ia de beţiv!" Asta-i mai lipsea acum când avea în faţă o noapte albă.

- Ştiţi, atunci când cu premiul la *Cântarea României...*

Dădu aprobator din cap, nu că şi-ar fi amintit, la câte concursuri de-astea asistase ea, ar fi fost greu, dar voia să prevină precizările zgomotoase ale lui Ghiță care, stăpânit de vervă, era capabil să înşire la nesfârşit amănunte. Nu-i plăcea să se dea în spectacol şi iată, deja bărbatul ce până în urmă cu câteva clipe moţăia, strângându-şi servieta în braţe, s-a trezit şi zâmbeşte, parcă şi-ar cere scuze că participă fără voia lui la această scenă.

- Nici nu vă puteţi închipui cât succes am avut după treaba cu premiul. Datorită dumneavoastră am ajuns cineva.

Cu greu se stăpânea să nu izbucnească în râs. Oare cum ar răsuna hohotele ei în acest tramvai alunecând fantomatic prin noapte? Ghiță îşi imaginează că este „cineva". Atunci ce să mai zică şefa sau tovarăşul Nicuţă ? Aştia chiar au motive să creadă că sunt „cineva". Iar deasupra lor, straturi, straturi de inşi care se cred „cineva" şi asta într-o lume aflată în veşnică mişcare, în veşnică primenire, unde singur Dumnezeu este Cineva. Ce bine că ea a ales postura de „nimeni".

- După chestia cu premiul, deci, a naibii treabă, toţi din sat începură să mă cheme pe la nunţi pe la boteze, să le cânt, evident. Ba chiar mă

chemau şi din satele învecinate. Îl aducem pe Ghiţă, spuneau, că e artist, a scris şi în ziar c-a luat premiu. Şi iac-aşa, banii îmi curgeau prin buzunare, cu nemiluita. La început, cum îmi curgeau, tot aşa se şi scurgeau. Dar de la o vreme mi-am zis, Ghiţă, ia fii tu băiat deştept, mai pune şi de-o parte.

Ca pentru a-i arăta cum îi stivuise de-o parte, întinse mâna şi cu palma începu să apese ritmic sticla prăfuită a geamului aflat în dreptul ei.

- Fii atent să nu-l spargi!

Se şi vedea cu poala plină de cioburi.

- Nici o grijă. Dacă-l sparg, îl plătesc. Am bani câţi vreau! V-am spus doar că sunt cineva.

Dădu să-şi îndrepte mâna spre piept, acolo unde se afla buzunarul interior al sacoului.

- Ghiţă, eu cobor la următoarea.

Apucă în braţe plasa cu planşele făcute sul şi, ridicându-se de pe scaun, dădu să plece spre coborâre.

- Mă bucur că te-am întâlnit. La revedere.

- Cobor şi eu cu dumneavoastră, doamna profesoară. Cum să las o doamnă singură la ora asta?

- Nu-i nevoie să te deranjezi, mulţumesc! Mi se întâmplă adeseori să mă întorc singură seara.

O smucitură scurtă şi bufnetul uşilor izbindu-şi marginile îmbrăcate în cauciuc de pereţii metalici vestea că trebuie să coboare.

- La revedere Ghiţă!

Salutându-l, pipăi cu talpa acea porţiune de trotuar pe care urma să pună piciorul. „Nu cumva să nimerească într-o denivelare şi să se poticnească. Pe bezna asta, parcă mai ştii pe unde calci?”

- Nu se poate! Ne întâlnim după atâta amar de ani şi să vă părăsesc fără să vă spun cât de mult vă datorez!

Nu mai avu timp să protesteze, pentru că se şi trezi cu Ghiță lângă ea. Făcuse un salt nesigur, ignorând ultima treaptă a tramvaiului, dar se reechilibră neaşteptat de repede.

- Mai merg câțiva paşi cu dumneavoastră, apoi o iau printre blocuri, pe scurtătură. Mă duc pe jos încă două staţii de tramvai, distanța nu-i o problemă pentru mine. Păcat că la ora asta au închis deja la Progresu', ştiți, bufetul ăla, următoarea staţie de tramvai, după colț, aş mai fi stat puțin acolo într-o haltă de reajustare.

Cum să nu ştie? Casa prelungă, semănând ea însăşi cu un vagon de tramvai uitat pe o linie scoasă din circulaţie, cu ferestrele aliniindu-se resemnat. De după stratul gros de praf ce le acoperea, se zăreau storurile gri traversate de linii orizontale negre. Nu mai fuseseră ridicate, cine ştie de când. Teşită la capătul dinspre coț, părea retezată brusc cu un topor, poate de către un necunoscut sătul de monotonia ferestrelor amenințând să nu se mai sfârşească. Deasupra uşii, păstrând pe alocuri vagi urme ale unei vopsele verzi, scorojite de ploaie, o placă din metal ce va fi fost cândva albastră te înştiința că te afli la bufetul Progresul. Dintre cele patru cuie ce o fixaseră cândva în perete, două aflate în partea de jos căzuseră, astfel că orice rafală de vânt făcea să se izbească de zid cu lovituri ca de tobă. Circula prin cartier o poveste ciudată. Cică era cândva proprietatea unei familii de oameni bogați. În 1949 bărbatul ar fi fost „ridicat" într-o noapte şi, dus a fost. Băiatul lui a încercat să

treacă Dunărea înnot, aveau neamuri pe celălalt mal, la sârbi, dar a fost împuşcat. Soţia muri la scurt timp, de inimă rea. În casă s-a mutat un şef comunist, se pare, unul mare, dacă avea maşină la dispoziţie, la vremea aceea nu oricine se bucura de un asemenea privilegiu. Numai că, în viaţă nenorocirea ia uneori chipul norocului, poate pentru a ne ademeni. Se pare că aşa s-a întâmplat şi atunci. Bucuros omul de chilipirul ce dăduse peste el, a plecat la ai lui cu maşina, undeva într-un sat de munte. Împreună cu nevasta au sfârşit într-o prăpastie. Pe fetiţa lor de doi ani a luat-o s-o crească o mătuşă din Moldova. Cât adevăr, câtă legendă de cartier, cine mai ştie? Într-una dintre încăperi se deschisese un bufet, Progresul, restul casei însă rămăsese goală. Uneori, ca acum de pildă, îi revenea în minte povestea aceasta. Să i-o spună lui Ghiţă? La ce bun? Era departe de astfel de istorii, cum e luna aceasta roşie ca o tipsie încinsă, de noroiul pe care se străduia să-l evite mergând din când în când pe vârfuri.

- Am început deci să pun de-o parte banii câştigaţi la nunţi.

Ghiţă ăsta îşi făcea clipă de clipă simţită prezenţa. Nu avea de ales. Trebuia să-i asculte istorisirile.

- Azi mai puţin, mâine mai mult, tot aşa, până am strâns o sumă bunicică. Hei, tu, Ghiţă, fii băiat deştept, mi-am zis, caută-ţi o slujbă la oraş şi cumpără-ţi apartament la bloc până nu faci paralele praf sau, mă rog, lichid, că doar n-o să mori ceapist.

Aici Ghiţă făcu o pauză, ca şi cum ar fi îndemnat-o să ia aminte, apoi, ducându-şi mâinile

la tâmple cu un gest ce-l punea în postură de gânditor, continuă:

- Bine, bine, slujbă vreau, e în regulă, dar unde să mă duc? Într-un oraş atât de mare, cine mă bagă pe mine în seamă? Şi atunci, doamna profesoară, norocul, Dumnezeu, soarta sau nu ştiu cine, nu ştiu ce, mi-a scos în cale răspunsul.

Ghiţă bătu uşor din palme, ziceai că aplaudă acel „nu ştiu ce", şansa vieţii lui, şi modulându-şi vocea astfel încât ghiceai că urma să-ţi relateze o mare surpriză, reluă:

- Aşa... Să vedeţi cum. Mă duc la CAP, cum mă duceam în fiecare zi... Ştiţi, după ce-am venit din armată, m-am angajat să lucrez acolo, cu liceul aricol fiind eu, mi-am găsit ceva de făcut. Intru în biroul contabilului, bun prieten cu mine. Omul mânca, mânca slană cu pâine şi cu ceapă, na, ca fiecare, ştiţi dumneavoastră.

„Ce mă interesează pe mine ce mânca, nu ştiu când, unul de la CAP? Ghiţă ăsta este de-a dreptul agasant! Nu pot să-l reped. Cum să mă cert cu un om beat."

- Ei, da povestea abia de aici începe!

Cu o mână o apucă uşor de braţ, ca pentru a-i încetini paşii, în vreme ce arătătorul celeilalte, îndreptat înainte, se mişca prin aer ca şi cum ar fi vrut să arate direcţia acelui început.

- Slana era aşezată pe o bucată de ziar, ziarul de cu o zi mai devreme.

- Toţi din comună îşi împachetau slănina în ziar. Ce mare lucru?

Încercarea ei de-ai întrerupe istorisirea îl făcu să câştige în vervă.

- E adevărat, doar că acum, ce credeți că zăresc? Eh, spuneți?

Asta-i mai lipsea, s-o pună să dezlege șarade.

- N-aveți cum să ghiciți, așa că o să vă spun eu. O fotografie cu Ceaușescu și alături de el, cine credeți ? Alături de el domnul inginer Marius Dincă și încă doi inși, nu-i cunoșteam.

Tresări. În suflet i se declanșară resorturi pe care încerca de mai mulți ani să le demonteze. Acum însă, ceva de nestăpânit o îndemna să afle amănunte.

- Și?

Murmură, încetinind pasul. Ar fi dorit ca distanța până la blocul în care locuia ea să se dubleze, sperând să audă lucruri ce nu le știa despre...

- Și mă apropiai încetișor de masă...

Acum Ghiță se opri de-a binelea și, înălțându-se pe vârfuri, imită pașii de felină ce-i făcuse atunci, pentru a se apropia de ziar fără ca cel care mânca să-i bănuiască intenția.

- Mă apropiai deci... Da, șmecher, contabilu' își dă seama ce mă interesează pe mine: „Vrei să citești ziarul ?" mă întrebă. „Ia mă și citește-l, dacă nu te-ai săturat de nea Nicu de la televizor." Mi-am dat seama că nici nu s-a uitat peste el, de vreme ce nu l-a văzut în poză pe domn' inginer. Îl știa doar și el foarte bine. Scoase din sertar o coală ministerială, așeză pe ea slana, iar ziarul mi-l întinse. „Vezi că pagina cu morți lipsește. Aia o ia întotdeauna muierea, zici că vrea să-și facă ferpar." Îl apuc, mă uit încă odată de aproape, unsă tare foaia, dar se putea citi. El era, domn' inginer. Îmi aduc aminte cum venea la căminu' cultural, mamă

ce petreceri se încingeau! Ştiţi, doar eraţi şi dumneavoastră pe acolo şi domn' primar şi câţi şi mai câţi! Ce vremuri! Luna cărţii la sare, Cântarea României, iar la urmă, cine era interpretul preferat? Întotdeauna Ghiţă!

- Ai luat ziarul şi, ce-ai făcut?

Ar fi vrut să întrebe: l-ai căutat pe Marius? Îşi înfrână însă dorinţa la vreme. Nu putea să-şi pună sufletul pe tavă dinaintea unui şmecher ce-i fusese cândva elev. Nu ştia cum să-l determine să renunţe la felul ăsta de povestiri în sertare.

- Ei, hai, că m-ai făcut curioasă!

- Am luat deci ziarul, l-am mai răsfoit în coace şi-n colo şi, după ce-am mai schimbat câteva vorbe, am plecat cu el în mână, ca din întâmplare. N-am spus nimănui ce-am de gând să fac. Nu ştiam, ţine, nu ţine? Şi dacă nu ţinea, de ce să râdă unul ori altul de mine. A doua zi de dimineaţă însă, îmbrăcat frumos, cu blugii cumpăraţi de la un bişniţar sârb, încălţat cu Otteri luaţi de ocazie, pe sub mână, şi un tricou alb ce mi l-a adus vecinu' plecat de vreo câţiva ani în Germania, pus la punct deci, ce mai! M-am dus, cum vă spun, la Comitetul Judeţean... bla, bla, acolo unde citisem în ziar că domn' Marius e mare şef. Da, ce ştiam eu cum se intra acolo! Au început să mă întrebe de una, de alta, buletin, chestii... până la urmă trecui de portar şi, iată-mă la secretară. Aici, altă tevatură! „Trebuie să vă înscrieţi pe lista de audienţe." M-am înscris şi peste două săptămâni, tot aşa, tras la ştaif, am revenit. Ce mi-am frământat eu mintea în aste două săptămâni, să nu vă mai spun! Mă gândeam: da dacă omu' între timp s-a schimbat? Dacă mă repede, dacă mă dă afară? Şi ce dacă? Mi-am făcut

până la urmă singur curaj, Ce-o fi, o fi! Din CAP n-o să mă dea afară, nici de la nunți! Da, ce să mai lungesc vorba, odată aflat acolo, nu mai aveam cale de întors, am intrat. Nu vă spun ce se petrecea în sufletul meu. Mă recunoaşte, nu mă recunoaşte? Dar dacă se preface că nu-şi aduce aminte de mine? Mai ştii? Omu' la putere se schimbă câteodată.

„Ghiță ăsta are stofă de gânditor. *Omul la putere se cunoaşte*, îi trecură prin minte vorbele unuia dintre înțelepții antichității. Dacă n-ar trebui să termin până dimineață planşele acelea nenorocite cu repartizarea elevilor şi sportivilor pe stadionul unde va vorbi... mai bine nu mi-aş mai aduce aminte. Dar cum? Să aleg versurile pentru recitalul de poezie patriotică... N-am isprăvit nici lozincile pentru pancarte... Neşansa de-al fi întâlnit pe omul acesta, dar şi imboldul de-a afla cât mai multe despre Marius... "

- Intru deci şi cum mă vede mă şi întâmpină. „Salut, măi Ghiță! Hai, ia stai aici un pic şi spune cum mai e pe la voi prin comună." Îmi veni inima la loc. E în regulă mi-am zis. Şi după ce mă mai întrebă ce face ăla, da celălalt, mă luă la fix: „Cu ce să te ajut, ştiu că pentru asta ai venit." Păi, uitați, aş vrea o slujbă în oraş, i-am răspuns şi eu tot fără ocolişuri. „Da, ce şcoală ai terminat tu, ce meserie ai?" Am terminat liceul agricol. „Măi, Ghiță, eu mă ocup de construcții, ce să faci tu cu liceul agricol pe un şantier?" Nu ştiu, dar poate găsiți dumnea-voastră ceva acolo, orice. „Orice..." Îl văzui cum stă o clipă pe gânduri. „Ghiță, tu ştii să cânți, din câte îmi aduc eu aminte. La Clubul Constructorul ar avea nevoie de cineva care să cânte frumos, da, ştii, folclor nou, nu altele, pentru Cântarea

României. „Am şi luat un Premiu la Cântarea României, nu pierdui eu prilejul să mă laud. „Bravo, perfect", zice. Aş putea aranja să intri paznic pe un şantier şi în timpul liber să cânţi. De acord?" Mai încape vorbă! Era mult mai mult decât visasem. Puse mâna pe telefon şi după câteva minute de vorbit cu cineva, se apropie de mine: „Mâine dimineaţă la şapte eşti..." Îmi spuse locul, îmi spuse şi un nume de care să întreb acolo, apoi îmi scrise totul pe-o hârtie. Întinzându-mi-o adăugă: „Dacă reuşeşti să mai iei un premiu la Cântarea României, eşti omul nostru." Ei, doamna profesoară, vedeţi, de-aici începe rolul dumneavoastră.

Nu înţelegea cum, dar fără să-i mai lase răgazul să întrebe, Ghiţă se năpusti cu amănunte.

- Cine ma învăţat pe mine versuri din folclorul nou? Ei, vedeţi? Dacă nu le ştiam, doar cu vocea, treaba era pe jumătate. Dar aşa, m-am dus acasă şi mi-am zis: Ia să văd eu ce melodii la ce versuri se potrivesc? *Hai bădiţă că-ţi duc doru',/ Hai mai iute cu tractoru'* sau *Foaie verde de cicoare,/ Ţărănimea muncitoare/ A ieşit la-nsămânţare...*

Împodobite cu aceste texte melodiile de joc intonate de Ghiţă dobândiseră o înfăţişare ciudată, ceva în genul paparudelor din copilăria ei. Şi când te gândeşti că ea, nu altcineva i-a băgat în cap drăcoveniile astea. Nicicând n-a fost prea încântată de ceea ce făcea, dar încerca să se liniştească spunându-şi că nu sunt decât aparenţe, o crustă subţire pe care o poţi dezlipi orcând cu vârful unghiei, ca să descoperi dedesuptul ei un strat profund, păstrat nealterat... Acum însă are revelaţia că acea pojghiţă de suprafaţă este chiar viaţa lor, a ei, a lui Ghiţă, a şefei, a lui Marius... La naiba!

Cum să-l determine pe limbutul ăsta să-i spună mai multe despre Marius?

- Ei, şi cum a fost, ai luat premiu?

- Am luat, cum nu!

- Şi s-a bucurat domn' inginer?

Ar fi dorit să pară veselă. Îi spusese domn' inginer, chipurile, în glumă. De fapt se temea să-i rostească numele cu voce tare, ca nu cumva să-i tremure glasul.

- Da ce s-a mai bucurat! Nici nu pot să vă spun. Da ce-am mai petrecut noi între noi, cu vin trimis chiar de domn' inginer, dar şi cu bunătăţi aduse de mine de la sursă.

Aici Ghiţă îşi învârti mâna prin aer, apoi şi-o întoarse spre spate, ca şi cum ar fi dosit ceva.

- Trebuie să vă mai zic un lucru esenţial. Şantierul unde sunt paznic se învecinează cu un abator. Mină de aur acum când în magazine carne, nexam. Băieţii care lucrează acolo, oameni şi ei, familie, copii. De unde să-i hrăneşti? De unde lucrezi ! Totu-i bine şi frumos, dar cum? La poartă, controale, nu poţi să scoţi nici măcar o ciosvârtă. Şi atunci, inventivi, oamenii au găsit o soluţie: colaborarea cu cei de pe şantier. Pe noi nu ne controlează la plecare acasă, e clar că nu poţi duce în sacoşă un panou de beton, dar carne poţi duce. De unde, o să mă întrebaţi. Chiar de la abator. Cum? Simplu ! Între noi şi ei se află un gard despărţitor, normal. De-a lungul lui fac de strajă doi miliţieni. Dar nu stau priponiţi, ci se plimbă de-a lungul gardului, nu cumva să se petreacă prin zona aceea vreo fraudă. Unul vine de la dreapta, celălalt de la stânga, iar în mijloc se întâlnes faţă în faţă. Apoi îşi continuă drumul spate către spate. Cel care

vine de la dreapta se duce spre stânga şi invers. Eu stau şi-i privesc, iar în momentul acela îmi intru în rol, adică fluier, fluier de parcă aşa mi-ar fi venit mie, de plictiseală.

Ghiţă se opri pentru o clipă şi ţuguindu-şi buzele scoase un sunet ca de mierlă. Apoi, ducându-şi arătătorul mâinii drepte la tâmplă, ca pentru a pune în evitenţă acel sediu al tuturor ştiinţelor omeneşti, continuă:

- Da, dar cei de la abator ştiu că atunci pot arunca peste gard pachetele cu carne pe care şantieriştii le preiau. La ieşire împărţim frăţeşte. Am carne când vreau. Am şi de dat, acum când nu se găseşte, e de-a dreptul valută. Câţi prieteni mi-am făcut eu aşa! Ce oameni am ajuns să cunosc! V-am spus: sunt cineva!

Să se apuce să-i facă morală, să-i spună că nu-i frumos să colaborezi la furt. La ce bun, cu totul altceva şi-ar fi dorit să afle de la el. De parcă i-ar fi ghicit gândurile Ghiţă reluă:

- Cu domn inginer mă întâlnesc destul de des. Trece uneori pe la club să vadă cum mai merge treaba, să ne încurajeze. Mai ieri a fost pe la noi. „Vedeţi, băieţi, zice, de 23 August vine Ceauşescu. O să ieşiţi pe stadion, ştiţi, cu strigatul lozincilor. Poate la sfârşit va fi şi o gală a câştigătorilor la Cântarea României. Ghiţă, atenţie!" Da, toarăşu', să trăiţi, nici o problemă!

- Da ce, eşti implicat şi tu în spectacolul programat peste două săptămâni la stadion ?

- Da, eu sunt cu mobilizatul băieţilor la strigat, *Ceauşescu PCR*, *Stima noastră şi mândria*... Cine ştie, poate voi şi cânta: *Foaie verde de cicoare,/ Azi*

e zi de sărbătoare, / Douăzeci şi trei August / Viaţă nouă ne-a adus.

Se aplecase spre ea cântându-i aproape de ureche o melodie de joc pe care o împodobise cu versurile acestea. Apoi, ca şi cum i s-ar fi revelat brusc un înţeles până atunci tăinuit, reluă:

- Ia staţi! De ce aţi spus, şi tu? Veţi fi cumva şi dumneavoastră acolo?

„Al naibii, deşi beat, prinde sensul vorbelor din zbor," nu putu să nu remarce în gând.

- Da, voi fi şi eu. Sunt printre organizatori sau, mă rog, un fel de...

Lăsă fraza neterminată, nu numai pentru că ajunseră în faţa blocului în care locuia, ci mai ales din imposibilitatea de a se defini pe ea însăşi în această postură. Cine era ea, la urma urmei, în tot acest angrenaj? Planşele din sacoşă se erijau în răspuns.

- Am ajuns. Mă bucur că te-am revăzut şi că eşti bine.

Îi întinse mâna pe care Ghiţă o apucă în amândouă palmele şi aplecându-se adânc, poposi cu buzele asupra ei într-un sărut zgomotos.

- Săru' mâna, doamna profesoară! Nici nu bănuiţi ce mult vă stimez!

Îşi retrase mâna şi se îndreptă grăbită spre poartă.

- Ne vom revedea deci la spectacol. Dar, staţi, ce zic eu? Mai întâi ne vom revedea la repetiţii...

Nu mai întoarse capul să dea vreun răspuns, lăsându-l pe Ghiţă să-şi încheie fraza de unul singur în bezna străjuită de lumina ce trăbătea prin geamul unui apartament de la parter.

Creionul aluneca nesigur pe suprafața hârtiei înțesate de pătrate mărunte. Își aruncă ochii pe ceas. Era ora trei şi avea în față ultima planşă. Fiecare pătrățea colorată de ea când cu roşu, când cu galben, când cu albastru reprezenta un om ce urma să participe cu trupul lui la conturarea literelor care citite de la anume înălțime compuneau cuvintele: Poporul, Ceauşescu... Să traversezi ceasuri din unica ta viață întrebuințându-ți corpul la formarea literelor numelui unui om, contorsionându-l, obligându-l să intre în acel tipar... Un mănunchi de trupuri pentru litera C, un altul pentru E... *Trupul nostru este casa sufletului nostru...* Cine a zis asta? Nu-şi mai aminteşte. Oare, când trupurile oamenilor se ghemuiesc în țărână, cu sufletele lor ce se întâmplă ? Ce de întrebări îți pot trece prin minte în zori după o noapte nedormită ! Şi întâlnirea cu Ghiță, pentru ea, mesagerul unui episod pe care se străduia de câțiva ani să-l îngroape sub straturi de mărunțişuri cărora le spunea „muncă", dacă aceastei vânzoleli ce-i înghițea ceasurile, zilele, săptămânile, anii îi poți spune astfel.

Marius... Ce se întâmplă că revolta împotriva lui se transformă într-o neînțeleasă duioşie? Oboseala să fie cauza? Ai zice că partea frumoasă a poveştii lor s-a petrecut în urmă cu vreo câteva ceasuri, atât de proaspătă îi stăriue în minte... Drumul de la şantierul unde lucra el, până în centrul comunei, de fapt, o cărare printre noroaiele ce musteau de-o parte si de alta, bălțile tot mai adânci după fiecare ploaie... În toamna aceea ploile ziceai că-şi puseseră rămăşag cu ele însele să nu mai lase centimetru de pământ neacoperit ochi de

apă. Avea în planul orei de dirigenție o vizită cu elevii pe șantier. Se construiau la marginea satului două blocuri cu trei etaje, mare eveniment local. Se dusese cu o zi înainte singură, cum s-ar zice, să se documenteze... „Cine este șeful aici?" Întrebarea îi lăsase indiferenți pe muncitorii ce se trudeau să lege un panou de beton de cel alăturat. Poate nici n-o auziseră din cauza zgomotului aparatului de sudat şi a distanței. Nu îndrăznise să se apropie, crezuse că astfel va evita noroiul care oricum trecuse deja de jumătatea pantofilor ei. „Cine..." Voise să strige mai cu putere, când auzi alături: „Eu sunt, inginerul Marius Țonea." Ridică privirea. În fața ei, un bărbat înalt, cu o ochi albaştri şi părul blond cânepiu, prelingându-se până la jumătatea gâtului într-un început de coamă haiducească, zâmbea privind-o cum se străduia să-şi mențină echlibrul pe o ridicătură de pietriș ce despărția două bălți. De unde apăruse? Sau poate că era acolo, dar nu-l zărise preocupată cum era de adâncimea gropilor presărate din abundență pe terenul acela. "Pun pariu că eşti profesoară de română şi scrii poezii." Familiaritatea lui o cucerise. Îl simțea prietenos şi foarte deschis. „Ai ghicit doar pe jumătate. Sunt profesoară de română, dar nu scriu poezii." "Am câştigat pariul deci, doar pe jumătate. Sau l-am pierdut pe jumătate, depinde din ce perspectivă priveşti. Dar oricum a-i lua-o, trebuie să fac cinste, pe la noi se obişnuieşte cu bere. Bei bere?" „Beau!" Acceptase provocarea firesc, un sentiment straniu că se cunosc din totdeauna puse stăpânire pe ea, ar fi putut să-l urmeze până la marginile pământului, dacă pământul ar fi avut margini şi orice drum n-ar fi fost doar o mişcare în

cerc. Ceva, parcă venind de dincolo de lume se înstăpânise între ei. Peste câteva minute pleca ținându-l de mână pentru a-i fi mai ușoară echilibristica prin noroiul alunecos. „Observ că nu te simți prea sigură pe terenul acesta.” Fără să-i mai dea răgaz pentru răspuns, o luase în brațe și până să-și revină din surpriza gestului, se trezi dincolo de perimetrul cu pricina. „Când voi veni cu elevii, să nu faci așa ceva.” Izbucniră amândoi în râs, iată aveau deja ceva de ascuns față de restul lumii, făptuiseră un lucru ce nu trebuia să nu fie aflat. Simțeau acea solidaritate pe care o crează complicitatea. Apoi, întâlnirile tot mai dese, până ce ajunseră o conviețuire firească, sfârșiturile de săptămână petrecute în apartamentul lui din oraș, apartamentul fiind de fapt o cameră spațioasă, o baie și o bucătărie improvizată în hol, într-o casă construită în urmă cu două sute de ani. Ajungeai la el urcând trei etaje pe o scară în formă de melc, îngustă, cu treptele de lemn. Legănându-se sub apăsarea picioarelor îți acompaniau mersul cu un scârțâit ce semăna a scâncet. Au urcat-o împreună săptămâni după săptămâni, luni după luni, anotimpuri după anotimpuri adunate laolaltă astfel încât formară trei ani. Până în ziua când... „De ce nu mă culc, dacă tot am terminat cu nebuniile astea. Pierd vremea stând cu gândul aiurea. Ce neșansă întâlnirea cu Ghiță! Începusem să mă îndepărtez de povestea aceea... Dacă pun ceasul să sune la șapte, mai prind vreo trei ore și ceva de somn. Până în ziua când...” Gândurile astea își au legile lor. Zicem că noi le dirijăm și când colo, ele ne domină. Mai bine iau un somnifer, o jumătate de tabletă doar, altfel mâine o voi privi pe șefa ca de după o perdea

de nori.” Până în ziua când... Venise cu întârziere s-o ia de la şcoală. Nu se mai întâmplase până atunci să întârzie. Îl simţea abătut, avea în voce o nuanţă de nefiresc. „Ai păţit ceva rău, ai un necaz?” „Trebuie să stăm serios de vorbă!” „Da, ce până acum am stat de vorbă neserios?” Încercă ea să deturneze făgaşul discuţiei înspre glumă. Opri maşina la un refugiu ce le ieşise în cale. Îi simţea emoţia din nesiguranţa virajului. „Mă căsătoresc.” Nu pricepea de ce spune mă căsătoresc şi nu, ne căsătorim. „Mă căsătoresc, repetă, nu este o glumă” Îl cunoştea prea bine ca să nu se îndoiască de faptul că nu glumea. Primul lucru ce i-a trecut prin minte a fost să-l întrebe cu cine.Apoi şi-a dat seama că o asemenea curiozitate este fără rost. Intra pe terenul libertăţii lui intime. Şi nici nu se simţea capabilă să mai poarte vreo discuţie. Va afla peste câtva timp că rivala ei era fiica celui mai temut om al judeţului, pe deasupra şi frumoasă. Atunci însă îi secase parcă izvorul vorbelor. „Fii convinsă că vei rămâne pentru mine...” Continuarea frazei n-o mai auzise. Nu-şi aminteşte cum a coborât din maşină. O apucase pe şosea în direcţia din care veniseră, adică spre sat. Mergea aproape fugind. Spre ce? Nu conta. Important era doar să se îndepărteze de locul acela. Obosind la un moment dat, încetini pasul şi merse mai departe agale, privind cum cerul şi pământul se unesc undeva la linia orizontului... Cum să ieşi de sub această carapace imposibil de străpuns? Cum să ieşi din tine însuţi?

Dacă nu l-ar fi întâlnit pe Ghiţă cu poveştile lui... Mereu între noi şi liniştea noastră se interpune câte un dacă...

Urca grăbită scările. „Cum apucase să se facă aşa de repede opt şi un sfert.” Tramvaiul e de vină. Mersese la fel de somnoros ca şi ea. Important este că a terminat tot ce avea de făcut. O să-i explice şefei că a lucrat până în zori, altfel n-ar fi putut răzbi. Când va vedea că totul este în regulă, o să-i treacă supărarea, în definitiv, un sfert de oră, n-o fi chiar foc... Apoi va merge la toiletă să se machieze. Cum o fi arătând după doar trei ore de somn ? Rău şi încă ceva pe deasupra...După treizeci de ani, prospețimea tinereții începe să se furişează în amintire. Deschise cu hotărâre uşa biroului...

- Salut!

- Uite brâul...

Adi se pusese în fața ei şi cu mâinile ridicate, pocnind din degete ca feciorii la horă, sălta în paşi de joc.

- Uite brâul...

- Ce-ai pățit? Ai înebunit?

- Da! De bucurie.

Ultimile cuvinte i le şopti la ureche.

- Nu mai vine!

- Cine?

În loc de răspuns arătă cu degetul spre portretul mare, color, atârnat de perete.

- Cine ți-a spus?

- Şefa. Era aşa de destinsă că a plecat pe teren.E sigur, deci e foarte sigur. Se duce în alt județ.

- Şi cu astea, eu ce să fac?

Azvârli sacoşa cu planşele pe birou într-un împuls de lehamite.

Adi ridică din umeri. Nedumerirea şi indiferența parcă îşi dăduseră mâna în ființa lui.

- Pune-le naibii, în dulap ! Ce treabă mai ai cu ele? Văd că eşti foarte obosită. Le pun eu. Îţi fac şi-o cafea?

Dădu aprobator din cap. Da, o cafea o să-i prindă bine.

- A, să nu uit!

Îşi duse instinctiv o palmă la frunte, în vreme ce cu degetele celeilalte mâini scoase din buzunarul de la piept al cămăşii o hârtie.

- La plecare şefa ţi-a lăsat un bilețel. Te roagă să faci programul pentru întâmpinarea congresului... Nu mai ştiu al câtelea, scrie aici...

Apucând bucata de hârtie pe care Adi o flutura în faţa ei, se lăsă pradă alunecării pe scaun. Rămase astfel minute în şir.

- La ce te gândeşti, şopti Adi aproape matern, aşezându-i cafeaua dinainte.

- Mă gândesc că încep o zi ca oricare alta, răspunse cu resemnare în glas. Apoi începu să caute grăbită prin poşetă. Bine că nu şi-a uitat fardurile acasă.